

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDS-
ORGANISATION

BERETNING
OM
VIRKSOMHETEN
I AARET 1910

KRISTIANIA 1911 — ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

Arbeidernes faglige landsorganisation

Beretning

om

virksomheten i aaret 1910

For sekretariatet

ved

Ole O. Lian og M. Ormestad

Kristiania

Arbeidernes Aktietrykkeri

1911

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120

Indholdsfortegnelse.

	Side
Kongressen	1
Hovedstyret	1
Sekretariatet	4
Agitationen	4
Kontoret for agitation blandt kvinder	9
Kooperationen	10
Arbejderbevægelsens arkiv	10
Statistikken	11
Lovgivningen	11
Den 8. skandinaviske arbeiderkongres	12
Landsmøter	13
Den internationale socialistkongres	14
Voldgiftskjendelser:	
1. Kristiania spikerverk	15
2. Kaiarbejderne i Stavanger	20
3. Murarbejderne i Kristiania	30
4. Losse- og lastearbejderne i Fredrikshald	36
5. Den typografiske forening i Bergen kontra A/s „Morgenavisen“	49
6. Den typografiske forening, Bergen—Bergens boktrykkerforening	50
7. Fredrikstad og omegns stuerarbejderforening	55
8. Tvist om akkordforhold ved Elektrisk bureau, Kristiania	58
9. Murerforbundets afdeling, Skien—Skiens bygmesterforening	63
10. N. S. Beer & co.—Norsk stenhuggerforbund	65
11. Tvist om lønningen for tomtarbejderne ved A/s Drammens trævarefabrik	68
12. Tømmer- og bygningsnekkernes fagforening, Aalesund—Petter E. Gidske, sammesteds	73
Lønsbevægelser og konflikter	75
Gjældende tarifoverenskomster, tekst	78
Tarifoverenskomster oprettet i 1910, tekst	78
Arbejdsstansninger i 1910, tekst	79
Andre saker (angaaende arbejdsforhold)	80
Hovedresultaterne (av lønsbevægelserne)	82
Tabel I. Tarifoverenskomsternes udløpstid	85
— II. Bestaaende overenskomster pr. 1. januar 1911, ordnet efter bedriftsgrupper og organisationer	86
— III. Tarifoverenskomster oprettet i 1910	88
— IV. Arbejdsstansninger i 1910	94
Avdelings- og medlemsbevægelsen, tekst	98
Tabel V. Organisationernes gennemsnitlige medlemsantal for hver maaned i 1910	99
— VI. Avdelings- og medlemsantal pr. $3\frac{1}{2}$ 09 og 10 samt tilsluttede og uttraadte avdelinger og medlemmer i 1910	100
— VII. Organisationsforholdene i geografisk henseende	102
Forskjellige oplysninger:	
Organisationernes regnskaper, tekst	108
Fagforeningskontingentu, tekst	111
Tapte arbejdsdage, tekst	111
Fagblade	111
Opgave over tapte arbejdsdage, tabel	112
Tillidsmænd og funktionærer	113
Tabel VIII. Organisationernes indtægter i 1910	114
— IX. — — — — — utgifter i 1910	116

	Side
Tabel X. Organisationernes kasser ved utgangen av 1909 og 1910	118
— XI. Indtrædelsesavgift, ekstra og ordinær aarskontingent i 1910	120
Arbeidernes faglige landsorganisations regnskap for tidsrummet 1. januar til 31. december 1910	122
Status pr. 31. december 1910	126
Kontingentrestanser pr. 31. december 1910	126

Alfabetisk register.

Agitationen	4
Andre saker (angaaende arbeidsforhold)	80
Arbeiderbevægelsens arkiv	10
Arbeidernes faglige landsorganisations regnskap for tidsrummet 1. januar til 31. december 1910	122
Arbeidsstansninger i 1910, tekst	79
— — — — — tabel IV	94
Avdelings- og medlemsbevægelsen, tekst	98
Avdelings- og medlemsantal pr. ³¹ / ₁₂ 09 og 10 samt tilsluttede og uttraadte avdelinger og medlemmer i 1910, tabel VI	100
Bestaaende overenskomster pr. 1. januar 1911, ordnet efter bedriftsgrupper og organisationer, tabel II	86
Den internationale socialistkongres	14
Den 8. skandinaviske arbeiderkongres	12
Fagblade	111
Fagforeningskontingenten, tekst	111
— — — — — tabel XI	120
Forskjellige opplysninger	108
Gjældende tarifoverenskomster, tekst	78
— — — — — pr. 1. januar 1911 ordnet efter bedriftsgrupper og organisationer, tabel II	86
— — — — — utløpstid, tabel I	85
Hovedresultaterne (av lønsbevægelserne)	82
Hovedstyret	1
Indtrædelsesavgift, ekstra og ordinær aarskontingent i 1910, tabel XI	120
Kongressen	1
Kontingentrestanser pr. 31. december 1910	126
Kontoret for agitation blandt kvinder	9
Kooperationen	10
Landsmøter	13
Lovgivningen	11
Lønsbevægelser og konflikter	75
Opgave over tapte arbeidsdage, tabel	112
Organisationernes gjennemsnittlige medlemsantal for hver maaned i 1910, tabel V	99
— — — — — indtægter i 1910, tabel VIII	114
— — — — — utgifter — — — — — IX	116
— — — — — kasser ved utgangen av 1909 og 1910, tabel X	118
— — — — — regnskaper, tekst	108
Organisationsforholdene i geografisk henseende, tabel VII	102
Sekretariatet	4
Statistikken	11
Status pr. 31. december 1910	126
Tapte arbeidsdage, tekst	111
— — — — — tabel	112
Tarifoverenskomster opprettet i 1910, tekst	78
— — — — — tabel III	88
Tarifoverenskomsternes utløpstid, tabel I	85
Tillidsmænd og funksjonærer	113
Voldgiftskjendelser	15

Kongressen.

Landsorganisationens 6. ordinære kongres fandt sted i dagene 27. juni—3. juli. Der var ialt fremmøtt 177 deltagere, hvorav 148 var valgt som repræsentanter. Hertil kom 7 indbudne, 11 medlemmer av det tidligere hovedstyre og sekretariatets 11 medlemmer. Paa kongressen behandledes, foruten beretning og regnskap for det forløpne tidsrum, en række spørsmål av den største betydning. Da protokol over forhandlingerne er trykt og omsendt til samtlige tilsluttede organisationer, maa det ansees overflødig her at gaa nærmere ind paa disse. De paa kongressen vedtagne lovændringer træder ikraft 1. januar 1911, undtagen de som angik sekretariatets virksomhet. Disse bestemmelser traadte straks ikraft.

Hovedstyret.

I henhold til repræsentationsreglerne skal de av forbundsstyrene og de enkelvis tilsluttede foreningers bestyrelser til kongressen valgte repræsentanter utgjøre hovedstyret til næste kongres. Paa kongressen foretoges den forandring heri, at bestemmelsen om, at ingen organisation kunde vælge mere end 5 hovedstyremedlemmer blev utvidet til 10. Dette har bevirket, at arbeidsmandsforbundet har suppleret de til kongressen valgte 5 hovedstyremedlemmer med 5 nye. Efter kongressen bestaar saaledes hovedstyret av følgende:

Arbeidsmandsforbundet: 1. Bergersen, Johs., Fredrikstad. 2. Dokka, Joh., Mjøndalen. 3. Engebretsen, H. E. Kristiania. 4. Fjeld, Petter, Kristiania. 5. Gudmundsen, Joh., Bergen. 6. Pleym, Anna, Kristiania. 7. Sunde, Alb., Kristiania. 8. Tørris, Kristen, Kristiania. 9. Tørris, Lars, Røros. 10. Veber, Thomas, Løveid.

Baker- og kaulitorforbundet: 11. Nygaard, Jonas, Kristiania.

Bokbinderforbundet: 12. Steinhauser, A., Kristiania.

Centralforening for boktrykkere: 13. Aarstad, M. N., Kristiania.
14. Ousland, Gunnar, Kristiania.

Formerforbundet: 15. Nyhus, Emil, Kristiania. 16. Olsen, Laurits, Kristiania.

Havne- og transportarbeiderforbundet: 17. Andersen, P., Kristiania.
18. Wæraas, Thor, Kristiania.

Jern- og metalarbeiderforbundet: 19. Christiansen, Axel, Kr.ania.
20. Hansen, Herman, Kr.a. 21. Knudsen, Axel, Kr.a. 22. Melgaard, Alfred, Kr.a.

Malerforbundet: 23. Næss, Ole S., Kristiania.

Matros- og fyrbaterunion: 24. Gulbrandsen, Gerh., Kristiania.

Murerforbundet: 25. Evensen, Edv., Kristiania.

- Møbelsnekkerforbundet*: 26. Andersen, Albert, Kristiania.
Skind- og lærindustriarbeiderforbundet: 27. Nilsen, Johs. P., Kristiania.
Skotøiarbeiderforbundet: 28. Andersen, C. G., Kr.a. 29. Bakke, M. A., Kristiania.
Skrædderforbundet: 30. Mittet, N., Kristiania.
Slagter- og pølse-makerforbundet: 31. Tresseng, Sigurd, Kristiania.
Sporveisforbundet: 32. Rudlang, E. E., Kristiania.
Stenhuggerforbundet: 33. Pahlm, Alfred, Kristiania.
Tobaksarbeiderforbundet: 34. Johansen, Hjalmar, Kristiania.
Tricotagearbeiderskernes forbund: 35. Nitteberg, Helga, Kr.a.
Trøearbeiderforbundet: 36. Pedersen, Thv., Kristiania. 37. Reb-nord, M., Kristiania.
De enkeltvis tilsluttede foreninger: 38. Knudsen, Iver, Kristiania.
39. Kristiansen, Even, Kristiania.

Hovedstyret har i aarets løp avholdt 2 møter, den 14. og 15. sept.

I møtet 14. september forelaa til behandling: 1. Murer- og murarbeiderkonflikten i Trondhjem og 2. Indstilling fra sekretariatet ang. det av kongressen bevilgede laan til Kristiansands arbeiderparti, stort 3000 kroner.

1. Murernes og murarbeidernes overenskomster i Trondhjem var av arbeiderne opsagt til utløp 15. januar. Da der til den tid ikke opnaades enighet mellom parterne, indtraadte arbeidsstans fra nævnte dato. Der blev senere ført forhandlinger saavel mellem vedkommende forbund og murmestrene som mellom arbeidsgiverforeningen og landsorganisationen, uten at dette førte til noget resultat. Murmestrene i Trondhjem meldte sig straks efter konflikten utbrud ind i arbeidsgiverforeningen. Imidlertid lykkedes det murerforbundet og murmestrenes landsforening at bli enige om ny overenskomst, som blev tiltraadt av murerne i Trondhjem under forbehold av, at der ogsaa opnaades enighet med murarbeiderne. Saadan enighet opnaades imidlertid ikke. Den 1. september, efterat konflikten hadde paa-gaaet ca. 12 uker, mottok sekretariatet meddelelse om, at lockout vilde indtræde 17. september for alle murere og murarbeidere, som var beskæftiget hos medlemmer av murmestrenes landsforening. Sekretariatet behandlet saken og besluttet at indkalde hovedstyret den 14. september. I mellemtiden reiste formanden til Trondhjem for nærmere at undersøke situationen. Efter initiativ av Trondhjems borgermester, herr Bauck, kom et møte istand mellem de stridende parter. Sterkest var dissensen om § 1 b i forslaget, som lød saaledes:

„Under foranstaaende lønsbestemmelser kommer ikke stenmottagere og dagfolk, som ogsaa kan benyttes til hjælp ved stillasbygning, transport og flekarbeide samt til betjening av heis.“

Borgermester Bauck foreslog her en tilføielse efter ordet „heis“, saalydende: „hvis de til arbeidet engagerede murarbeidere er utilstrækkelige“. Likeledes foreslog han, at ordet „transport“ enten skulde utgaa eller tilføies „transport av natursten“.

Murarbeidernes repræsentanter tiltraadte dette mæglingforslag, men murmestrene stillet sig ganske uvillige. I møte av murarbeidernes

forening tiltraadte ogsaa foreningen som saadan borgermesterens forslag, hvorimot murmestrene avslag mæglingforslaget.

Murararbeidernes forening vedtok endvidere en henstilling til sekretariatet om at søke forhandling med arbeidsgiverforeningen paa grundlag av borgermesterens forslag, idet spørsmålet om timelønnen overlotes til landsorganisationens endelige avgjørelse.

I hovedstyremøtet den 14. september blev saken utredet og dens endelige behandling utsat til den 15., idet hovedstyret var enig med sekretariatet og murarbeiderne i at søke forhandling paa basis av borgermesterens forslag.

Forhandlingsmøte mellem sekretariatet og centralstyret avholdtes derpaa den 15. september om formiddagen. Der opnaaddes da enighet om et forslag til overenskomst, som vedtoges saavel av murarbeidernes forening som av landsorganisationens hovedstyre i møtet *den 15. september*.

Angaaende § 1 punkt b enedes man om følgende: „Punkt b skal ikke forstaaes saadan, at der til hjelp ved stillasbygning kan indtages nye dagfolk til fortrængsel for murarbeiderne. Ordet „transport“ gjælder ikke almindelig bæring av kalk og sten.“

Den iverksatte lockout blev avblæst og opsigelserne tat tilbake, og konflikten i Trondhjem, som varte i over 3 maaneder, fra 15. juni, blev hævet.

Ved de oprettede overenskomster er lønnen forhoiet for *murernes* vedkommende fra 60 til 65 øre pr. time. For overtid betales 50 og 100 %, undtagen for de 2 første timer paa nybygg. For utenbys arbeide betales et tillæg av 15 øre pr. time. *Murararbeidernes* løn er forhoiet fra 47 øre til 53 øre pr. time straks og 55 øre fra 1913. Overtid etc. som *murernes* overenskomst. Begge overenskomster gjælder til 1915.

2. *Laan til Kristiansands arbeiderparti*. Kongressen bemyndiget sekretariatet at yde Kristiansands arbeiderparti et laan, stort kr. 3000.00, som skulde anvendes til „Sørlandets Social-Demokrat“ paa betingelser, som sekretariatet nærmere fastsætter og efterat saken var forelagt hovedstyret.

Ved nærmere undersøkelse av, hvilken garanti der kunde stilles for laanet, mottok sekretariatet meddelelse fra Kristiansands arbeiderparti om, at samtlige foreninger tilsluttet partiet hadde besluttet at stille sig som garantister, og at beløpet skulde fordeles paa foreningerne i forhold til medlemsantallet saaledes:

1. Kristiansands trøearbeiderforening med paalydende . . .	kr. 342.80
2. Skotøiarbeidernes forening . . .	132.00
3. Skrædderforbundets avdeling . . .	103.00
4. Møbelsnekkernes fagforening . . .	150.00
5. Bakersvendenes . . .	130.00
6. Malersvendenes . . .	300.00
7. Jern- og metalarb. . .	660.00
8. Kristiansands formerforening . . .	69.00

Overføres kr. 1886.80

		Overført	kr.	1886.80
9.	Tobakarbeidernes fagforening med paalydende . . .	„	„	170.00
10.	Norsk murerforb.s avdeling „ — . . .	„	„	95.00
11.	Den typografiske forening „ — . . .	„	„	170.00
12.	Arbeidernes sangforening „ — . . .	„	„	170.00
13.	Socialdem. kvindeforening „ — . . .	„	„	200.00
14.	Den socialdemokr. forening „ — . . .	„	„	429.00

Tilsammen kr. 3120.80

Sekretariatet indstillede paa, at denne garanti godkjendtes. og hovedstyret sluttet sig hertil. Av laanet betales 4 % rente samt kr. 300.00 pr. aar i avdrag, hvilket indbetales i halvaarlige terminer. De 2 første aar er laanet avdragsfrit.

Sekretariatet.

Indtil kongressen bestod sekretariatet av de samme medlemmer som anført i beretningen for 1910. Efter kongressen bestaar sekretariatet av følgende:

Formand: Ole O. Lian. *Sekretær:* M. Ormestad. *Sekretariat-medlemmer:* Rich. Hansen, Sverre Iversen. G. Sethil, Jørgen Borgen, H. Pettersen, P. Aarøe, A. E. Gundersen, M. Nygaard.

Suppleanter: Albin Pettersen, Petter Andersen. Ivar Knudsen, A. Juell, Helga Nitteberg, A. Pedersen.

Tilforordnet medlem fra Det norske arbeiderparti: Magnus Nilsen. Suppleant: C. Jeppesen.

Revisorer: D. Jensen, Tobias Olsen, N. Mittet. *Suppleanter:* Edv. Evensen, A. Steinhauser, Randolf Arnesen.

Ved kontoret er ansat, foruten formanden og sekretæren, 2 assistenter: Frk. Hulda Aamodt, ansat 1910, løn kr. 80.00 pr. maaned, og Juhr Haugland, ansat 1907, løn kr. 100.00 pr. maaned.

Sekretariatets repræsentant i centralstyret for Det norske arbeiderparti: J. Borgen. I utvalget for De samv. fagf. i Kr.a: A. E. Gundersen.

Sekretariatet har i aaret avholdt 55 møter. 1. og 2. suppleant har jevnlig deltatt i disse. Der er behandlet 282 forskjellige saker, hvorav størsteparten har angaaet lønsbevægelser, opsigelse av overenskomster, opprettelse av nye overenskomster m. v. Der er til kontoret indløpet 1391 indregistrerede skrivelser og avsendt 1357 skrivelser. Til kontoret rettes desuten talrike forespørsler angaaende forhold vedrørende arbeiderbevægelsen fra offentlige institutioner, organisationer og private personer. Der er i aarets løp utsendt 19 sirkulærer.

I første halvdel av aaret var sekretariatets tid sterkt beslaglagt med forberedelserne til kongressen og behandlingen av den mængde saker, som var opsat paa dagsordenen.

Agitationen.

I aaret har der været utført adskillig mere agitation end tidligere. Særlig fik sekretariatet ved kongressens beslutning adgang til at sætte øket fart paa dette omraade.

I likhet med de tidligere aar har der av de forskjellige forbund været utført adskillig agitation. Av tabellerne bak i beretningen vil nærmere sees hvor store beløp de enkelte forbund har anvendt hertil. likesom man ogsaa vil kunne se fagorganisationens samlede utgifter til agitation.

Av landsorganisationens kasse er i aaret ialt utbetalt kr. 4561.86 direkte til agitation. Herav kr. 1968.49 til saakaldt almindelig agitation, kr. 1993.87 til sjømændene, kr. 200.00 til slagter- og pøsemakerforbundet og kr. 200.00 til sporveisforbundet. Til en agitationsreise særlig for tilslutning blandt kvindene er medgaat kr. 199.50. Endvidere er der i aaret utbetalt kr. 1243.12 til kontoret for agitation blandt kvinder og kr. 572.70 til sjømændenes landsmøte. Til det kooperative utvalg er utbetalt kr. 80.00 og til den socialdemokratiske aftenskole i Kristiania kr. 100.00. Samtlige disse utgifter bør ogsaa nærmest henregnes under agitation, saaledes at der i aarets løp idet hele paa denne post kommer kr. 6557.68.

En række foredrag er i aarets løp avholdt av formanden og sekretæren. I slutningen av aaret igangsattes en mere omfattende agitation paa forskjellige steder. Av omstaaende tabel (side 6) vil fremgaa foredragsholdere, stedet og antal tilhørere.

De forskjellige foredragsholdere uttaler i sine indberetninger, at stemningen gjennemgaaende har været god og at foredragene har været fulgt med interesse. Det gjennomsnitlige fremmøte maa ogsaa siges at ha været upaaklagelig (ca. 140 pr. foredrag).

Desværre var det ikke mulig at naa rundt overalt ved denne tur. Saaledes er der ikke drevet nogen agitation nordenfor Trondhjem. Ogsaa enkelte andre steder har man maattet vente. Men det er at haabe, at der i det kommende aar vil bli anledning til at fortsætte og utvide agitationen.

For de beløp, som er utbetalt til slagter- og pøsemakerforbundet og sporveisforbundet, har disse organisationer utført agitation utenfor Kristiania.

Sporveisforbundets formand, hr. konduktør *E. E. Rudlang*, besøkte Bergen, Trondhjem og Drammen. Resultatet av agitationen var, at foreningerne i Trondhjem og Drammen har besluttet at tilslutte sig sporveisforbundet, likesom det ogsaa er godt haab om at faa bergenserne med.

Agitation blandt sjømændene.

Allerede i begynnelsen av aaret fortsatte sekretariatet agitationen blandt sjømændene. Hr. *Joh.s Bergersen* har paa landsorganisationens vegne agitert for opprettelse av sjømandsforeninger. Turen paagik fra 20. januar til 23. april. Endel mindre foreninger blev ogsaa dannet i forskjellige byer. Interessen for organisationsarbeidet blandt sjøfolk syntes nemlig at være stor, men det hemmedes betydelig paa grund av den splittelse, som i de senere aar har hersket, idet der har gjort sig gjældende to retninger, den ene repræsentert av Norsk sjømandsforbund, der bygger paa lojalt samarbeide med rederne, likesom ogsaa forbundet optar styrmænd og skibsførere i sin organisation. Den anden

Alm. agitation i tidsrummet novbr.—decbr. 1910.

Foredragsholder	Sted	Antal tilhørere	Foredragsholder	Sted	Antal tilhørere
Bergersen, Joh.s	Arendal	250	Nitteberg, Helga	Aalgaard	100
—	—	250	—	Arne pr. Bergen . . .	150
—	—	25	—	Bergen, Folkets hus . .	200
—	Ekersund	120	—	—	150
—	Flekkelfjord	90	—	—	100
—	Kalvild pr. Lillesand . .	46	—	Dale	200
—	Kragerø	100	—	Haugesund	150
—	Kristiansand S.	350	—	—	150
—	—	325	—	—	100
—	Mandal	80	—	Kopervik	100
—	—	100	—	—	100
—	Moi	70	—	Sandnæs	100
—	Næss jernverk	65	—	Solheimsviken	40
—	Pusnes	50	—	Stavanger	150
—	Risør	60	—	—	180
—	Vennesla	100	—	—	100
Hansen, Rich.	Embretsfos	140	Ormestad, M.	Aspeli	30
—	Gjeithus	150	—	Fredrikshald	60
—	Glomsrudkollen	50	—	Fredrikstad	100
—	Randsfjord	180	—	Greaaker	60
—	Skotseleven	40	—	Græsvik	60
—	Tofte	80	—	Liholt	100
—	Vestfossen	50	—	Moss	100
Iversen, Sverre	Kongsberg	150	—	Saunesund	30
—	Krogstadelven	250	—	Sarpsborg	200
—	Mjøndalen	80	—	Selbak	70
—	Skollenborg, Labro	100	—	Thorsnes	80
Krogh, Sverre	Borgestad	25	Ousland, Gunnar	Hønefos	150
—	Brevik	40	Sæbo, L. O.	Aadals bruk	100
—	—	60	—	Bønsdalen	40
—	Hjuksebø	10	—	Eidet	60
—	Notodden	150	—	Elvernm	150
—	—	250	—	Fetsund	12
—	Notodden og Tinfos	75	—	Foldalen	200
—	Porsgrund	150	—	—	250
—	Saaheim	100	—	—	300
—	—	100	—	Gjøvik	170
—	Skien	70	—	Hamar	300
—	—	100	—	—	400
—	—	150	—	Holtaalen	50
—	—	120	—	Jensvold	60
—	Skotfos	150	—	Kirkenes, Hoff	100
—	—	150	—	Kristiania	60
—	Vestbyen	75	—	—	200
—	Yli	50	—	Lillelvedal	60
Lian, Ole O.	Holmestrand	350	—	—	50
—	Horton	300	—	Lillehammer	200
—	Kristiansund N.	300	—	Lillestrømmen	160
—	Larvik	350	—	Moelven	60
—	Løkkens verk	200	—	Reitan, Aalen	60
—	Sandefjord	250	—	Røros	350
—	Strømmen	200	—	Røstvangen	100
—	Trondhjem	500	—	Vardal	50
—	—	250	—	—	—
—	—	200	—	—	—
—	Tunsberg	400	Tilsammen	109 foredrag	15128

retning arbeider paa det samme grundlag som de øvrige fagforeninger og ønsker gjennem tilslutning til landsorganisationen at samarbeide med de øvrige organiserte arbeidere iland.

Efter anmodning fra foreningerne i Kristiania og Trondhjem sammenkaldtes et landsmøte av repræsentanter for de forskjellige sjømandsforeninger for at konferere om dannelse av et nyt forbund. Møtet sammentraadte i Kristiania den 25. og fortsatte til den 27. september. Følgende foreninger var repræsentert: Skiens matros- og fyrbøterforening med 32 medlemmer, Trondhjems sjømandsforening av underordnede med 160 medl., Norsk matros- og fyrbøterunion, Fr.stad, med 20 medl., Norsk matros- og fyrbøterunion, Kristiania, med 682 medl., Bergens sjømandsforening av underordnede med 17 medl. Disse foreninger hadde tilsammen sendt 14 repræsentanter, og desuten hadde Norsk sjømandsforbunds fyrbøterorganisation, der tæller 1250 medlemmer, sendt 2 repræsentanter til at overvære møtet som gjester. I møtet deltok forøvrig landsorganisationens formand og sekretær, Havne- og transportarbeiderforbundets formand samt Joh.s Bergersen, Fr.stad. Indbydelse var ogsaa sendt til Norsk sjømandsforbund, men dettes formand, hr. Barstad, meddelte, at han ikke kunde komme.

Paa møtet blev utførlig redegjort for den strid, som har hersket mellem Norsk sjømandsforbund og matros- og fyrbøterunionen. Herunder blev der referert endel dokumenter fra den internationale transportarbeiderkongress i Kjøbenhavn samt en skriftveksel mellem det internationale transportarbeiderforbunds centralraad og de forskjellige organisationer. Centralraadet hadde anbefalt en forsoning mellem de 2 organisationer paa grundlag av en enhetsorganisation, tilsluttet saavel Arb.s fagl. landsorganisation som det internationale transportarbeiderforbund. Efter en længere diskussion, hvorunder alle muligheter for en sammenslutning av de stridende organisationer var grundig drøftet, besluttedes enst. at danne en Norsk matros- og fyrbøterunion, der skulde søke at faa tilslutning fra alle de øvrige organisationer av underordnede sjøfolk. Beslutningen fik uttryk gjennem et manifest til landets sjømænd, saalydende:

„Sjømændenes landsmøte, samlet i Kristiania den 25—27. september 1910 til drøftelse av sjømændenes faglige organisation, retter herved den sterkeste opfordring til Norges underordnede sjømænd om at slutte sig sammen til en enig organisation som den eneste form, under hvilken sjømandsstanden kan fremme og betrygge sine økonomiske og sociale interesser likeoverfor den lovgivende og utøvende magt og likeoverfor de mægtige rederier, som er sjømændenes arbeidsgivere. Landsmøtet beklager den splittelse, som hersker angaaende organisationsformerne, idet der for tiden bestaar flere sjømandsorganisationer som konkurrerer og bekjemper hinanden.

Efter at ha drøftet de forskjellige organisationers virkemaate er landsmøtet kommet til det resultat, at ingen av de bestaaende organisationer helt tilfredsstiller de krav, som maa stilles til en tidsmessig sjømandsorganisation.

„Norsk sjømandsforbund“ bygger ikke paa lønsarbeidernes solidaritet og *selvstændige* aktion som grundlaget for kamp for bedre vil-

kaar, idet det optar ogsaa overordnede og samtidig isolerer sig fra de fagorganiserte arbeidere i land.

„Norsk sjømandsforbunds fyrbøterorganisation“ maa ansees som et tidsmessig fagforbund i og for sig, da den i forholdet til rederne optræder som andre fagorganisationer, som staar paa klassekampens grund. Men da den er begrænset til kun at omfatte fyrbøtere og da den staar utenfor Arbeidernes faglige landsorganisation og den internationale transportarbeider-federation, finder landsmøtet, at heller ikke denne organisation alene kan danne grundlaget for et landsforbund av sjømænd.

De øvrige matros- og fyrbøterforeninger, som er dannet i tilslutning til Arbeidernes faglige landsorganisation og hvorav unionen i Kristiania ogsaa er tilsluttet den internationale transportarbeider-federation, har begyndt sit arbeide paa et, efter landsmøtets mening, rigtig grundlag. Da det imidlertid endnu kun er lokale foreninger, tilfredsstillter heller ikke disse de ønskelige fordringer.

Landsmøtet har derfor anset det nødvendig at danne en *Norsk matros- og fyrbøterunion*, som optar alle foreninger av underordnede sjømænd av alle grupper, for i tilslutning til Arbeidernes faglige landsorganisation og International transportarbeider-federation at arbeide for følgende formaal:

At fremme og værne sjømandsstandens økonomiske og sociale interesser, hvilket søkes opnaadd ved:

- a. paavirkning av lovgivningsmagten og de utøvende myndigheter i retning av at faa love og andre bestemmelser saadanne, at de beskytter og betrygger sjømændenes arbeids- og livsvilkaar;
- b. forbedring av løns- og arbeidsvilkaar gjennem oprettelse av løns-overenskomster med rederne;
- c. oprettelse av læseværelser, avholdelse av møter o. l. for at sprede oplysning og kundskap blandt sjømændene.

Landsmøtet opfordrer derfor alle foreninger i landet bestaaende av underordnede sjømænd om at tilslutte sig Norsk matros- og fyrbøterunion, likesom det opfordrer fyrbøterorganisationen og Norsk sjømandsforbund forøvrig om i henhold til det internationale centralraads anbefaling at arbeide for en sammenslutning paa det ovenfor anførte grundlag: *En organisation paa den faglige klassekamps grund.*

Landsmøtets protokol og de vedtagne love for Norsk matros- og fyrbøterunion tilstilles snarest de øvrige organisationer til behandling.

Forsaavidt Norsk sjømandsforbund og fyrbøterorganisationen inden aarets utgang beslutter sig til samarbeide med unionen, avholdes om nødvendig nyt landsmøte saa snart som mulig til endelig sammenlutning i *en enhetsorganisation*."

Forbundet blev derefter stiftet, love vedtat etc. Senere har der fra sjømandsunionen været utført adskillig agitation, tildels med bistand fra sekretariatet. Formanden, hr. *Gerh. Gulbrandsen*, har besøkt endel byer paa vestlandet og der er nu ansat faste agitatorer i Kristiania, Trondhjem og Bergen.

Kontoret for agitation blandt kvinder

har fortsat sin virksomhet i 1910 i likhet med aaret 1909 for at faa samlet arbeiderkvindene i sine respektive fagforeninger. Styret utsendte i begyndelsen av januar maaned et cirkulære og tillike et skema med spørsmål til besvarelse for at skaffe opplysning om de forhold kvindene lever under, samt om organisationens styrke og muligheter blandt disse. Ialt blev avsendt skemaer til 74 foreninger. Svar indløp fra 33, hvorav 24 var blandede foreninger av baade mænd og kvinder. Av disse opplysninger fremgik det, at av 5901 kvindelige arbeiderker var 1250 organiserte. I februar blev der ved kontorets hjelp stiftet en fagforening av kvinder i papirindustrien i Kristiania, som er tilmeldt Norsk bokbinderforbund. Senere er stiftet en forening av fiskegarnsarbeidere i Kristiania, som er indmeldt i Norsk arbeidsmandsforbund fra 1. januar 1911. Til kontoret er stadig skedd henvendelser om foredrag baade fra fag- og politiske foreninger. Ialt er der ved sekretæren i aarets løp avholdt 47 foredrag. Fra foreningen for sosialt arbeide er skedd henvendelse til kontoret med anmodning om hjelp og samarbeide for at faa istand en utstilling av artikler forarbeidet i hjemmene samt at faa innsamlet opplysning om kvinders kaar i hjemmeindustrien. En komite blev nedsat, som avholdt endel møter og som siden har innsamlet statistikk angaaende disse forhold.

Aaret 1910 var valgaar, og i anledning kvindenes deltagelse i dette kom der en masse anmodninger til kontoret om kvindelige foredragsholdere. Disse blev efterkommet i den utstrækning det lot sig gjøre. Til oktober maaned foregik ekspeditionen av bladet „Kvinden“ fra kvindenes kontor, men er siden ekspedert fra „Social-Demokraten“s ekspedition. Foruten disse ting, som her er nævnt, sker naturligvis en masse henvendelser om indre anliggender i foreningsarbeidet blandt kvindene. En agitationsreise blev foretat av sekretæren i november maaned paa vestlandet. (Se tabellen side 6.) Man faar haabe, at det arbeide som er nedlagt blandt kvindene, vil vokse og bære frugter i det kommende aar, til fordel ikke bare for kvindene selv, men for organisationen i sin helhet.

Regnskap for kvindernes kontor 1910.

<i>Indtægt:</i>	<i>Utgift:</i>
Kassebeholdning pr. 1/1 1910. kr. 256.88	Husleie kr. 133.50
Bevilgning til kontoret 1910. - 1243.12	Telefon - 88.00
Til utenbys agitation - 199.50	Rengjøring - 53.00
	Abonnement og avertissement - 51.33
	Kontorrekvisita, frimerker . . - 61.69
	Forskjellige utgifter - 5.30
	Utenbys agitation - 215.00
	Sekretærens løn - 1000.00
	Tilsammen kr. 1607.82
	Balance pr. 31/12 1910. . . . - 91.68
	kr. 1699.50

Revideret og fundet i orden.
Kristiania den 21/2 1911.

Julie Larsen, Anna Larsen,
revisorer.

Helga Nitteberg,
sekretær.

Kooperationen.

I overensstemmelse med kongressens beslutning er arbeidet optat til fremme av kooperationen. Der er nedsat et utvalg, som har at lede arbeidet, bestaaende av forretningsfører *P. Aarøe*, (formand), typograf *A. M. Andersen*, jerndreier *Randolf Arnesen*, sekretær *Bjerkmann* og *Sverre Krogh*. Utvalget har begyndt sin virksomhet og har sat sig i forbindelse med fagforeningerne gjennom sirkulærer, likesom en brosjyre er under trykning. Det er at haabe, at det agitationsarbeide, som saaledes igangsættes, maa bære frugter.

Arbeiderbevægelsens arkiv.

Virksomheten har været fortsat i 1910 i samme spor, som tidligere planlagt.

Der er nu indregistreret ca. 9000 numre, protokoller, skrivelser, tryksaker etc. I aarets løp er avsendt 908 skrivelser og beretninger og indkommet 30 skrivelser. Fra 5. april 1910 har arkivet været besøkt av 272 personer. Tilgangen av nye bidragsydere har ikke været saa stor, som ønskelig kunde være; men interessen for arkivet økes hos dem, som har faat øinene aapne for arkivets betydning.

De samlede utgifter i aaret har utgjort kr. 1192.16. Ifølge regnskapet er der imidlertid kun utbetalt kr. 892.16, idet landsorganisationen har betalt husleien forskud for 7 aar med kr. 300.00 pr. aar. De 300 kroner til husleie for 1910 er saaledes ikke opført paa regnskapet. Som bekjendt deles utgifterne likt mellem partiet og landsorganisationen.

Regnskap for Arbeiderbevægelsens arkiv for 1910.

<i>Indtægter:</i>	
Saldo fra 1909	kr. 30.64
Bidrag fra Det norske arbeiderparti	,, 600.00
— „ Landsorganisationen*)	,, 300.00
Tilsammen	kr. 930.64

<i>Utgifter:</i>	
Kontor- og skrivesaker	kr. 13.70
Belysning og ventilation	,, 81.05
Rengjøring	,, 96.00
Fragt og porto	,, 32.56
Tryksaker	,, 45.00
Inventar (et bord)	,, 19.50
Bokbinderarbeide	,, 254.35
Lønninger	,, 350.00
Kassabeholdning pr. 31/12	,, 38.48
Tilsammen	kr. 930.64

Status pr. 31/12 1910.

<i>Aktiva:</i>	
Samvirkende fagforeninger, forskuds leie	kr. 1500.00
Inventar. anskaffelse i 1909	kr. 816.45
— — - 1910	,, 19.50
Tilsammen	,, 835.95
Kontant i kassen	,, 38.48
Tilsammen	kr. 2374.43

*) Husleien for aaret, 300 kr., er forskudsvis betalt av landsorg. Se beretn. for 1909 s. 14.

Passiva:

Landsorganisationen pr. 31/12 09	kr. 1800 00
+ avskrevet i 1910	„ 300.00
Rest pr. 31/12 10	„ 1500.00
Kapitalkonto	„ 874.43
Tilsammen	<u>kr. 2374.43</u>

Kristiania, den 2. januar 1911.

M. Ormestad.

Regnskapet gjennomgaaet og fundet i orden. Kassen eftersat.

Kristiania, den 3. januar 1911.

Joh. Regn ll.

N. Mittet.

Efter forslag av arkivstyret har sekretariatet vedtat følgende budget for 1911:

1. Lokalleie	kr. 300.00
2. Rengj�ring	„ 96.00
3. Belysning og ventilasjon	„ 85.00
4. Arkivarl�n	„ 400.00
5. Porto og fragt	„ 40.00
6. Kontor- og skrivesaker	„ 20.00
7. Bokbinderarbeide	„ 250.00
8. Inventar (v�egreod)	„ 120.00
9. Trykning	„ 60.00
10. Diverse utgifter	„ 29.00
Tilsammen	<u>kr. 1400.00</u>

Dette vil utgjøre kr. 700.00 fra partiet og 400.00 fra landsorganisationen (+ 300 tidligere betalt husleie).

Herr *O. Ruud*, som i 1910 har fungert som arkivar, er fraτραadt ved aarets utgang paa grund av, at han er valgt som formand i typografernes forbund. I hans sted er ansat herr *Gunnar Ousland*.

Statistikken.

Foruten beretningen for 1909, som indeholdt en række statistiske tabeller til belysning av medlemsforholdet, fortegnelse over tarifoverenskomster, lønsbevægelser og konflikter, de økonomiske forhold m. v., er der utgit et hefte paa 36 sider, indeholdende en række tabeller til opplysning om priser paa livsf rn denheter her i landet, utarbeidet av hr. *M. Ormestad*.

Fra sekretariatet er under 12. februar sendt stortinget en henstilling om at sørge for en bedre utvikling av socialstatistikken og samtidig henledes stortingets oppmerksomhet paa det arbeide, som nu fra fagforeningernes side ydes med hensyn til opplysninger til det offentlige, uten at engang de hermed forbundne direkte utgifter blir godtgjort. Forestillingen er i sin helhet offentliggjort i protokollen fra kongressen 1910 side 52, hvorfor det er unødvendig at indta den her.

Lovgivningen.

Sykeforsikringen. Spørsmaalet om arbeidernes sykeforsikring er jo blit særlig aktuelt etterat den nye lov er vedtat. I beretningen for

1909 er spørsmålet utførlig omhandlet, likesom der paa kongressen i 1910 forelaa tilstrækkelig materiale fra sekretariatets side til sakens belysning. Det maa derfor ansees overflødig her at gaa nærmere ind paa spørsmålet. I kongressens protokoll side 15 og følgende vil man finde en fremstilling av loven og dens forhold til fagforeningernes sykekasser, utarbeidet av en gjennom sekretariatet nedsat komite, likesom man i protokollen side 187 og følgende vil finde det paa kongressen holdte indledningsforedrag og efterfølgende diskussion, samt kongressens beslutning.

I henhold til denne beslutning har sekretariatet sendt et cirkulære til de tilsluttede organisationer, hvori fremholdes nødvendigheten av for arbeiderne ved valgene at sikre sig indflydelse i kredssykekassernes styrer. — Flere forbund har søkt sine sykekasser godkjendt

Offentlig møtting og voldgift i arbeidstvister. Det i forrige beretning omtalte forslag i nævnte materie forelaa ogsaa til behandling paa kongressen 1910. Der var av sekretariatet utarbeidet en kort utredning av spørsmålet, ledsaget av indstilling til beslutning. Angaaende denne saks stilling henvises derfor til kongressens protokoll side 30 og følgende. Spørsmålet blev imidlertid utsat paa kongressen, idet der blev opnævnt en komite, som sammen med hovedstyret og sekretariatet eventuelt skulde behandle spørsmålet, hvis der inden næste kongress skulde fremkomme regjeringsproposition i saken. Nogen saadan fremkom ikke i 1910.

Paa departementets anmodning har sekretariatet ved en komite avgitt en uttalelse om forslag til „Lov om pasning av dampmaskiner og dampkjeler paa landjorden“.

Den 8. skandinaviske arbeiderkongres.

Den 7. skandinaviske arbeiderkongres, som avholdtes i Kristiania 1907, besluttete, at næste kongres skulde avholdes i *Gøteborg* 1911. Den første skandinaviske arbeiderkongres avholdtes som bekjendt i *Gøteborg* 1886, og kan vi saaledes i 1911 feire 25-aarsjubileum for de skandinaviske kongresser. Dette var da ogsaa en av grundene til, at aaret 1911 blev valgt, og at *Gøteborg* blev valgt som møtested.

Hovedstyret for den faglige og politiske organisation i Sverige, hvem det altsaa dennegang paahvilte at ta initiativet i denne sak, sammenkaldte derfor en konferanse til behandling av saker vedrørende kongressen. Konferansen fandt sted i *Gøteborg* 28.—29. november. Som repræsentanter for *Norge* møtte d'hr. *Magnus Nilssen* og *Ole O. Lian*.

Efterat spørsmålet om tiden for kongressens avholdelse var drøftet og der herunder var fremholdt en række momenter, der talte for utsættelse, vedtok konferansen følgende beslutning:

„Til hovedbestyrelserne for de politiske og faglige arbeiderorganisationer i Sverige, Norge og Danmark.

I henhold til beslutning paa den 7. skandinaviske arbeiderkongres i september 1907, at næste skandinaviske arbeiderkongres skulde holdes

i Gøteborg 1911, særskilt med hensyn til, at 25 aar da er forløpet siden den første kongres av denne art holdtes (i Gøteborg 1886), har undertegnede repræsentanter for de politiske og faglige hovedbestyrelser i Danmark, Norge og Sverige sammen med to repræsentanter fra Gøteborgs arbeiderkommune sammentraadt i Gøteborg dags dato for at beslutte om ordningen med nævnte kongres.

Under forhandlingerne herom fremgik imidlertid, at flere av de spørsmaal, som burde komme til behandling paa den skandinaviske kongres, allerede og saa sent som indeværende høst er blit gjenstand for uttalelse paa den store internationale kongres i Kjøbenhavn, hvorfor nogen nye synsmaater, vedrørende idetmindste disse spørsmaal, neppe kan ventes av den skandinaviske kongres næste aar.

Fra svensk side fremholdtes som yderligere motiver i samme retning, at det svenske socialdemokratiske arbeiderparti, som holder partikongres vaaren 1911, under sommeren og høsten samme aar væsentlig blir optat med de valg, som skal foregaa efter det nye valg-system, som da for første gang skal anvendes, og som særskilt i de vidtstrakte landdistrikter kalder nye valgskarer til utøvelse av sin borgerret. Under hensyn til alle disse omstændigheter, hvilke synes at burde tillægges avgjørende vekt fremfor det uten tvil bestaaende ønske om kongressens avholdelse i 25-aaret efter den første kongres av denne art, besluttet konferansen enstemmig at foreslaa for de respektive hovedbestyrelser, at kongressen *utsættes til et passende tidspunkt i aaret 1912*. Konferansen anmoder om, at de respektive hovedbestyrelser beslutning i anledning denne henvendelse maa bli tilstillet den svenske kongreskomitees ordfører Herm. Lindqvist inden nærværende aars utgang.

Gøteborg den 28. november 1910.

Th. Stauning. Carl F. Madsen. Magnus Nilssen. Ole O. Lian.
Hjalmar Branting. Herm. Lindqvist.“

I møte 2. december besluttet sekretariatet at gi konferansens forslag sin tilslutning. Ogsaa de øvrige hovedstyrer har git forslaget sin tilslutning.

*

Konferansen optok ogsaa til behandling spørsmålet om den faglige stilling i de skandinaviske lande, hvorunder repræsentanterne for de faglige landsorganisationer avgav beretning om forholdene i hvert enkelt land.

Landsmøter.

Foruten landsorganisationens kongres er i aarets løp avholdt følgende landsmøter:

Centralforening for boktrykkere 5.—9. juli i Kristiania. Havne- og transportarbeiderforbundet 23.—25. juni i Skien. Malerforbundet 14.—19. november i Kristiania. Møbelsnekkerforbundet 23.—26. juni i Kristiania. Sjømændene 25.—27. september i Kristiania. Skind- og

lærindustriarbejderforbundet 27. mars i Kristiania. Skotøiarbejderforbundet 23.—26. juni i Kristiania. Slagter- og pøsemakerforbundet 17.—18. juli i Kristiania. Stenhuggerforbundet 2.—6. mai i Kristiania. Træarbejderforbundet 18.—23. mai i Kristiania.

Efter indbydelse var sekretariatet repræsenteret ved de fleste av disse møter enten ved formanden eller sekretæren.

Den internationale socialistkongres.

Ved den internationale socialistkongres, som avholdtes i Kjøbenhavn i dagene 28. august—3. september, var saavel landsorganisationen som de fleste forbund repræsenteret. Som landsorganisationens repræsentanter møtte formanden og sekretæren. Kongressens beslutninger og referat fra forhandlingerne er offentliggjort i „Meddelelsesbladet“ nr. 9—10, 1910.

Voldgiftskjendelser.

Vi indtar her de voldgiftskjendelser, som er faldt inden de tilsluttede organisationer i 1910.

Norsk arbejdsmandsforbund.

1. **Kristiania spikerverk.** Ved Kristiania spikerverk har siden overenskomstens oprettelse 1. oktober 1908 været foretaget forskellige forandringer i valseverket. Dette har ikke alene hidført en forandring i maskiner og arbejdsordning, men har ogsaa influeret paa det raamateriale der benyttes. Arbejderne i grovverket fandt, at de tapte paa den nye ordning, hvorfor der blev forlangt forhandling i saken. Et par forhandlingmøder blev ogsaa afholdt mellem repræsentanter for forbundet og De mekaniske verksteders landsforening. Enighet opnaades ikke, hvorfor forbundet forlangte tvisten avgjort ved voldgift. Tvistens aarsak vil fremgaa af efterstaaende fremstillinger fra parterne:

Forbundets fremstilling til voldgiftsretten.

I den mellem Kristiania spikerverk og Norsk arbejdsmandsforbund 1. oktober 1908 indgaaede overenskomst indeholdes blandt andet følgende bestemmelse:

„For valsning av spikerjern kr. 4.00 pr. ton (alle dimensioner).“ Imidlertid har verket siden overenskomstens oprettelse indført en saadan forandring i arbejdsordningen, at arbejderne i grovverket mener sig berettiget til en regulering af akkordsatsen, idet den omtalte forandring har bevirket en reduktion i deres lønninger svarende til 2 à 3 kr. pr. uke.

Ved ovennævnte bedrift er der 2 valseverk — grovverket og finverket. Ved overenskomstens oprettelse og videre utover til 1. april 1909 blev alt Spikerjern valset i grovverket. Driften foregik her saavel nat som dag (nat- og dagskift).

I finverket, hvor der kun var dagskift, blev der valset Stangjern (lagerjern).

I april 1909 blev der foretaget den forandring, at der blev indlagt nye valser i finverket, og driften i dette verk er ogsaa gaaet over til nat- og dagskift, likesom ogsaa valsningen av spikerjern for en del er gaaet over til dette.

Før forandringen benyttedes i grovverket som materiale for en overveiende del bollestykker og resten pakket. Bollestykkerne er derimot efter forandringen gaaet over til finverket. Bollestykkerne har den store fordel for arbejderne, at de kommer varme fra bolovnene og sveises paa væsentlig kortere tid end paketten, idet denne er kold og bundtet sammen av spikerjern eller skrapejern og som regel maa sveises 2 gange. mens bollestykkerne sveises kun 1 gang.

Det er paa grund av det efter forandringen saa ugunstige forhold med hensyn til raamaterialerne for grovverket, at lønningerne for disse arbejdere er blit mindre, og som de mener sig berettiget til at faa reguleret saaledes, at den samme fortjeneste kan naaes som før forandringen.

Der har i henhold til overenskomstens bestemmelser været forsøkt ved forhandling mellem organisationerne at opnaa en tilfredsstillende ordning, dog uten at dette har lyktes.

Det overlates derfor i henhold til overenskomstens § 6 voldgiftsretten at træffe bestemmelse i saken.

Vi ønsker voldgiftsrettens besvarelse av følgende spørsmål:

1. Berettiger de gjorte forandringer i valseverkerne til en forandring av den fastsatte akkordsats for grovverket?
2. I tilfælde spørsmål 1 besvares med ja, hvilken sats blir det da at fastsette?

Arbeidsgivernes fremstilling til voldgiftsretten.

I den mellem Norsk arbeidsgiverforening paa vegne av Kristiania spikerverk paa den ene side og Norsk arbeidsmandsforbund og Norsk jern- og metalarbeiderforbund paa den anden side under 1/10 08 oprettede overenskomst er der i § 6 bl. a. bestemt følgende:

„Akkordprisen for de øvrige avdelinger*) blir som de nuværende, men *verket* har ret til at regulere disse efter indførelse av nye forbedrede verktøi, maskiner og arbeidsmetoder.“

Endvidere staar der i § 16 bl. a., at overenskomsten er uforandret gjældende til 31. mars 1911.

Efter overenskomsten skulde arbeiderne saaledes ikke ha adgang til paa det nuværende tidspunkt at fremkomme med krav paa forandringer i de fastsatte akkordpriser. Til støtte for denne opfatning skal man ogsaa henvise til den under 16. oktober 1903 avgivne enstemmige voldgiftskjendelse i sak mellem Snarøens høvleri og Snarøens tomt- og høvleriarbeiderforening.

Naar man nu i henhold til det ovenanførte ikke fremsætter forlangende om sakens avvisning, er det fordi Kristiania spikerverk, naar spørsmålet om en forandring av akkordpriserne engang er reist, ønsker at benytte denne anledning til at faa priserne reduceret.

Man tillater sig derfor at anføre følgende:

Ved bedriften er der 2 valseverk, grovverket og finverket, hvilke begge ved overenskomstens indgaaelse blev drevne fra samme turbinaksel. En følge herav var, at naar der indtraf driftsforstyrrelser i det ene verk, hvad der ofte daglig kunde hende og endog flere gange hver dag, maatte ogsaa det andet verk staa stille i tilsvarende tid. Dette forhold blev rettet i november 1908, derved at der med en bekostning av 8 à 10,000 kroner installertes 2 turbiner, saa hvert valseverk kunde gaa uavhengig av det andet.

Paa denne maate blev antallet av driftsstansninger i hvert enkelt valseverk redusert og produktionen forøket.

Efter den oven citerte bestemmelse skulde spikerverket derfor ha været berettiget til at foreta en reduktion av akkordpriserne, men det undlot foreløbig at benytte sig av adgangen hertil.

Fra nytaar 1909 blev der i grovverket indført tre skift i døgnet mot tidligere to. Den herved foranledigede betydelige reduktion av arbeidstiden for hver enkelt arbeider, nemlig fra gjennomsnittlig ca. 56¼ til ca. 37½, for øvnsmanden til 42½ time pr. uke, bragte allikevel ikke ukefortjenesten ned, fordi produktionen gjennom det nye turbinarrangement blev forøket. Mens gjennomsnittsukefortjenesten for de enkelte valselag i 1909 er litt høiere end i 1908, viser den sig for enkelte av lagenes medlemmer at være litt mindre end i det foregaaende aar. Derimot er gjennomsnittsukefortjenesten for samtlige arbeidere gaat op med 40 à 50 % og til enkelte tider endog betydelig høiere.

I april 1909 blev der i finverket indlagt en ny stol for valsning av de i grovverket tidligere valsede mindre dimensioner av spikerjern. Til fremstilling herav benyttet det en større produksionsgivende bollejern, hvilken i fornøden mængde derfor gik over til finverket, hvor det samtidig indførtes dag- og natskift.

At valsning av finere dimensioner av spikerjern blev overført til finverket, var intet tap for grovverket. Betalingen pr. ton er nemlig den samme for valsning av alle dimensioner av spikerjern, og i samme tidsrum fremstilles der jo en større vekt av de grove end av de fine dimensioner.

*) Trandstiftfabrikken danner undtagelsen.

Av det for valsning mindre drøie pakjetjern er der til produktionen i grovverket i 1909 anvendt 18½ % eller litt mere end i det nærmest foregaaende aar, mens pakjetjernet i tidligere aar har utgjort helt op til 33 % av det anvendte materiale.

Siden tvisten opstod har man, for at imøtekomme grovverket, gjort en saadan forandring, at man nu kan valse ogsaa grovere sorter spikerjern i finverket, og pakjetjernet blir nu efter avtale mellem valsemestrene og valselagene efter bedste skjøn fordelt mellem begge valseverk i forhold til antallet av bollejern.

Efter Kristiania spikerverks mening er de efter overenskomstens indgaaelse gjorte forandriuger i valseverkerne av en saadan art, at de maa gjøre det berettiget til at foreta en reduktion av akkordpriserne.

I henhold til hvad der ovenfor er anført tør man bede voldgiftsrettens uttalelse om følgende spørsmaal:

1. Berettiger de i valseverkerne gjorte forandringer, nemlig:
 - a) at spikerjern ogsaa vales i finverket,
 - b) installation av særskilt turbine for drift av hvert valseverk til en forandring av de nuværende akkordpriser?
2. I tilfælde av at spørsmaal 1 besvares med ja, hvilke priser blir der da at fastsætte?

Voldgiftsret til behandling av tvisten sammentraadte 5. januar 1910 og bestod av følgende:

Fra Norsk arbeidsgiverforening: Ingeniør Chr. Wisbech, J. von der Lippe og W. Sverdrup.

Fra Norsk arbeidsmandsforbund: Hr. Nicolai Hansen, J. Borgen og Alb. Eberhardsen.

Man enedes om byretsassessor Christiansen som opmand, og denne erklærte sig villig til at fungere.

Næste møte berammes til kl. 12 den 6. januar i Haandverks- og industriforeningens lokale.

Vi skal her gjengi protokollen fra voldgiftsrettens møter:

Aar 1910 den 6. januar sammentraadte i Haandverks- og industriforeningens lokale i Kristiania en voldgiftsret til avgjørelse av opstaaet tvist mellem Norsk arbeidsmandsforbund og Norsk arbeidsgiverforening angaaende den mellem Kristiania spikerverk og dets arbeidere indgaaede overenskomst av 1. oktober 1908. De i møtet 5. januar fremmøtte voldgiftsmænd var samtlige tilstede. Ved lodtrækning blev deres nummerorden bestemt saaledes: von der Lippe, Eberhardsen, Borgen, Sverdrup, Hansen, Wisbech. Tilstede var den valgte opmand, byretsassessor Christiansen. Inhabilitetsspørsmaal forelaa ikke. Som repræsentant for arbeidsmandsforbundet møtte sekretæren Bjerkmann og for arbeidsgiverforeningen ingeniør Bang.

Formanden fremla skrivelse fra arbeidsgiverforeningen av 5. ds. med deri nævnte bilag, der referertes. Parternes repræsentanter hadde ordet til fremstilling av saken. Derpaa avhørtes fra hver side to vidner, arbeiderne Osvald Martinsen og Karl J. Olsen samt ingeniør Vatvet og valsemester Hammerbek. Likeledes indhentes forklaring fra to av de fra arbeidernes side deltagende i forhandlingerne angaaende overenskomsten av 1. oktober 1908, Ormestad og Sethil. Bjerkmann fremla avtryk av overenskomsten av 1. oktober 1908 samt lønningstatistik vedkommende 3 arbeidere ved spikerverket, hvorav de to,

C. J. Olsen og W. Magnussen, var saksekarer. og en, Oscar Olsen, valser. Bang fremla opgave over forbruket av pakjetjern i grovverket i tiden 1901—09 samt opgave over utbetalte lønninger for to valselag i 1908 og 1909.

Begge parteres representanter hadde ordet to gange hver, hvorefter saken optoges til votering. Møtet varte fra kl. 12—2 $\frac{1}{2}$ og fra 6—8 $\frac{1}{2}$. Saken utsattes til neste dag kl. 6 efterm.

Aar 1910 den 7. januar sammentraadte atter voldgiftsretten paa samme sted.

Saken gjordes til gjenstand for overlægning og votering, hvorefter saken utsattes til forfattelse av kjendelse i møte mandag førstkomende kl. 7 efterm.

Møtet varte fra kl. 6—8 $\frac{1}{2}$ efterm.

Aar 1910 den 10. januar sammentraadte voldgiftsretten paa samme sted.

Der avgaves i henhold til den i forrige møte foretagne votering saadan:

Voldgiftskjendelse:

Den 1. oktober 1908 blev der mellem Norsk arbeidsgiverforening paa vegne av Kristiania spikerverk og Norsk arbeidsmandsforbund samt Norsk jern- og metalarbeiderforbund indgaat overenskomst om løns- og arbeidsforhold for verkets arbeidere. For valseverket blev akkordprisen for valsning av spikerjern av alle dimensioner uforandret 4 kroner pr. ton. Overenskomsten gjælder ifølge dens § 16 til 31. mars 1911.

Efter overenskomstens indgaaelse er der imidlertid indført forskjellige forandringer ved valseverket. Som følge herav har arbeiderne ved dettes ene avdeling — *grovverket* (i motsætning til *finverket*) — ment, at deres fortjeneste er sunket og reist krav om akkordsatsens forhøielse. Dette har spikerverket motsat sig, og tvist er opstaat.

Efterat denne tvist forgjæves har været søkt fjernet ved forhandlinger paa foreskreven maate, er den gjennom de respektive organisationer indbragt for nærværende voldgiftsret.

De av parterne stillede spørsmal, der i det væsentlige er overensstemmende, er:

1. Berettiger de i valseverket indførte forandringer til ændring av akkordsatsen for grovverket?
2. Hvilken akkordsats blir der i tilfælde at fastsætte?

De omhandlede forandringer bestaar i følgende:

For det første blev der ved valseverket istedetfor den derværende fælles-turbin for grovverket og finverket i november 1908 installert 2 turbiner, en for hvert verk, saaledes at disse fremtidig kunde gaa uavhengig av hinanden. Herved blev antallet av driftsstansninger for grovverket reducert og produktionen øket. Derpaa blev der efter spikerverkets initiativ fra nytaar 1909 ved grovverket indført 3 skift mot tidligere 2, hvorved arbeiderne i hvert lag kom til at arbeide i 8

(effektivt 7 timer) mot tidligere 10 timer i døgnet. Endelig blev der i april 1909 i finverket indlagt en ny stol, bl. a. for valsning av de i grovverket valsede mindre dimensioner. I denne anledning overførtes der til finverket, der samtidig gik over til dag- og natskift, endel av det bollejern, der tidligere var gaat til grovverket, hvorved dette i større utstrækning end før blev henvist til at anvende paketjern. Da anvendelsen av dette materiale er mere tungvindt og mindre produktionsgivende end bollejernet, gjør arbeiderne ved grovverket gjældende, at deres fortjeneste er sunket under hvad den var, da overenskomsten blev indgaaet. De paastaar derfor akkordsatsen forhøiet.

Fra den anden side gjøres derimot gjældende, at arbeidernes fortjeneste som følge av de nævnte forandringer ikke alene pr. time, men ogsaa i det hele pr. uke (aar) er gaat op, hvorfor akkordsatsen under henvisning til overenskomstens § 6 paastaaes nedsat.

Voldgiftsretten har efter det oplyste fundet, at de omtalte forandringer har indvirket paa vedkommende arbeiders fortjeneste, dels i gunstig, dels i ugunstig retning. Det er saaledes ikke tvilsomt, at der i perioder av 1909 har været ganske merkbar nedgang i deres ukefortjeneste, hvilket har gjort arbeiderne ængstelige og misfornøiede. At *timefortjenesten* er steget, specielt efter indførelsen av de tre skift, er vistnok utvilsomt, men dette hjælper i og for sig ikke arbeiderne under heromhandlede forhold synderlig, idet det er *uke-* eller *rettere aarsfortjenesten* det for dem egentlig kommer an paa. Det er imidlertid heller ikke tvilsomt, at disse nedgangsperioder har vekslet med perioder med høiere arbeidsfortjeneste, saaledes at der over længere tidsrum har fundet utjevning sted. Som følge derav har ogsaa — efter hvad der ansees godtgjort — den i 1909 indbetalte *samlede* arbeidsløn været litt høiere end i 1908. At dette skulde skyldes mere ekstra- og overtidsarbeide i 1909 end i 1908, kan ikke efter det oplyste antages, og arbeidernes fortjeneste i 1909 maa derfor i det store og hele set nærmest ansees noget forbedret, omend med undtagelse for enkelte av dem. Paa den anden side kan ikke denne forbedring findes at være av væsentlig betydning, og forholdet maa i det hele betegnes som væsentlig uforandret.

Idet det som nr. 1 opstillede spørsmål derfor blir at besvare med *nei* (hvorved det andet spørsmål bortfalder), skal man bemerke, at de ovenomtalte uregelmæssigheter i ukefortjenesten væsentlig skyldes en uregelmæssig anvendelse av paketjern. Bruken herav har imidlertid utjevnet sig over længere tidsrum, saa det samlede forbruk i 1909 kun har været ubetydelig større end i 1908. Det maa imidlertid erkjendes, at den her nævnte uregelmæssighet og derav flytende ujevnhet i fortjenesten for verksarbeidere med fast arbeide maa føles som en ulempe, der mest mulig maa undgaaes. Efter hvad der anføres i arbeidsgivernes tilsvaer er ogsaa paketjernet *efter* tvistens opstaaen ifølge avtale mellem valsemesteren og valselagene efter bedste skjøn blit fordelt mellem grovverket og finverket i forhold til antallet av bollejern, og voldgiftsretten har gaat ut fra, at der ogsaa for fremtiden blir forholdsvis jevnt fordelt fra uke til uke.

Idet saaledes ingen av de mot hinanden staaende paastande er tat tilfølge, antages omkostningerne ved nærværende voldgiftstvist at burde utredes av begge parter med en halvdel hver.

Den rettens medlemmer tilkommende godtgjørelse fastsættes til 180 kroner for formanden og 120 kroner for hver av de øvrige voldgiftsmænd.

Voldgiftskjendelsen er i enhver henseende enstemmig.

Det bemerkes, at den ene voldgiftsmand, ingeniør Sverdrup, ved sygdom har været hindret i at delta i nærværende møte, men at det ovenanførte har været oplæst for ham i telefonen og vundet hans tilslutning. Han vil senere ved leilighet underskrive protokollen.

Møtet varte fra kl. 7—9 efterm.

*D. H. Christiansen. J. von der Lippe. Alb. Eberhardsen.
J. Borgen. Nikolai Hansen. Christian Wisbech.*

2. Kaiarbeiderne i Stavanger. Den 31. december 1909 avsluttedes kaiarbeiderstreiken i Stavanger ved opprettelse av overenskomst. Ved konfliktens avslutning blev ogsaa indtat bestemmelser vedrørende de forhold som var opstaat under konflikten. Dampskibsekspeditorerne hadde nemlig under streiken indtat 36 arbeidere paa enkeltmandskontrakter. Der opstod imidlertid tvist om bestemmelsen, og da forhandlingerne ikke førte til noget resultat, forlangte forbundet voldgift i saken.

Voldgiftsret blev derefter sat i Kristiania den 2. februar 1910.

Fra parterne forelaa følgende skriftlige fremstillinger av saken:

Fra arbeidsmandsforbundet.

I. Den 20. december 1909 nedla samtlige medlemmer av kaiarbeidernes forening sit arbeide for derved at søke opnaad en forhøielse av timelønnen med 5 øre. Efter at streiken hadde varet i 8 dage, hadde ekspeditørerne gjennom avertissementer faat hvervet 36 nye arbeidere, hvorfor kaiarbeidernes forening fandt det hensigtsmæssigst at indlede forhandling med ekspeditørerne om en avslutning av konflikten.

Dette gik ekspeditørerne med paa, og den 30. december fremsatte forhandlerne et forslag, der i alt væsentlig var det samme som blev fremsat fra ekspeditørerne før konfliktens utbrud, kun med den tilføielse, at de gjennom ekspeditørernes arbeidskontor nyantagne arbeidere skulde fortsatte arbeidet. Ekspeditørernes og forhandlernes forslag herom var saalydende:

„Da dampskibsekspeditorerne, efterat de første forhandlinger var avbrutt, har opprettet sit eget arbeidskontor og ved dette allerede har indtat endel arbeidere, kan ekspeditørerne ikke straks indta samtlige gamle arbeidere, men skal disse være fortrinsberettiget ved nye arbeiders indtagelse, saafremt de er dygtige og ordentlige arbeidere“.

Forslaget i sin helhet blev forelagt arbeiderne paa et mote samme dag og vedtat under forutsætning av, at tillægsbestemmelsen blev forandret derhen, at samtlige medlemmer av foreningen fik adgang til at opta arbeidet straks

Forhandlerne hadde derpaa et nyt møte den 31. december, hvor de enedes om at foreslaa for parterne følgende:

„Da dampskibsekspeditorerne, efterat de første forhandlinger var avbrutt, har opprettet sit eget arbeidskontor og der indtat paa kontrakt 36 arbeidere, maa denue ordning respekteres, og indgaar dampskibsekspeditorerne paa straks at indta til arbeide ved anvisning ved arbeidskontoret samtlige kaiarbeiderforeningens medlemmer, dog maa disse ha meldt sig til arbeidskontoret inden mandag 3. januar 1910 kl. 12 middag.

Alle arbeidere som antages ved arbeidskontoret er underkastet det samme arbeidsreglement som blev vedtat 6. februar 1909 og som har bestaaet indtil 15. december samme aar.“

Dette forslag vedtoges av begge parter samme dag, og arbeidet gjenoptoges. Samtlige kaiarbeidere meldte sig til arbeidskontoret og ventet nu at bli anvist arbeide efter tur som før.

Der staar intet, hverken i ovenцитerte bestemmelse eller i det reglement hvortil der henvises, om, at kaiarbeiderforeningens medlemmer skal være reserve og kun ta det arbeide som de nyindtagne ikke rækker at utføre, men saadan er det siden nytaar blit praktisert. Mens de paa enkeltmandskontrakt engagerede arbeidere har kunnet tjene op til 35 kroner pr. uke, har de arbeidere, der omfattes av kollektivavtalen, i samme tidsrum tildels kun tjent 4 å 5 kroner.

Dette vilde ikke ha været noget at si paa, ifald forslaget av 30. december var blit vedtat, men efterat bestemmelsen fik den form som den nu har, maa man anse en saadan tilsidesættelse av foreningens medlemmer for stridende mot overenskomsten og dens forutsætninger.

Under et forhandlingsmøte i Stavanger, hvor en klage fra arbeiderne angaaende dette misforhold behandledes, tilbød ekspeditørerne, at 30 mand av de gamle kaiarbeidere kunde faa fast ansættelse ved arbeidskontoret og at de øvrige skulde ta det arbeide som faldt, naar de faste ikke strak til. Dette fandt foreningen at være ensbetydende med det forslag som de hadde forkastet 30. december, og mente de sig nu ifølge den vedtagne særbestemmelse at være likesaa faste ved kontoret som de der er ansat paa enkeltmandskontrakter.

Man anmoder derfor om rettens avgjørelse paa hvorvidt arbeiderne har ret i denne opfatning.

II. Kort tid efter nytaar sluttede 2 av de under streiken engagerede arbeidere. Ekspeditørerne gjorde nu krav paa, at 2 av kaiarbeiderforeningens medlemmer skulde indtræde i de avgaedes plads og underskrive enkeltmandskontrakt. Da imidlertid foreningens medlemmer negtet dette, truet ekspeditørerne med at ansætte 2 fremmede i de ledige pladse, idet de hævdede, at der stadig skulde være 36 mand paa enkeltmandskontrakter. Man kan ikke indse, at ekspeditørerne har nogensomhelst hjemmel i overenskomsten for dette krav, likesom det heller ikke kan forståes at være paa-kravet, da der allerede nu, ifølge ekspeditørernes eget utsagn, er for mange folk ved kaien, og for ekspeditørerne maa det være like meget euten arbeiderne er knyttet til arbeidskontoret ved enkeltmandskontrakter eller ved kollektivkontrakt. Dette sidste var jo fra først av den form for kontrakt som ekspeditørerne hadde tænkt sig, den anden form — enkeltmandskontrakt — var jo noget som de grep til under streiken, og naar arbeiderne gik med paa forslaget av 31. december som betingelse for konfliktens bilæggelse, saa ligger heri ingen anerkjendelse av, at der stadig skal være 36 mand paa enkeltmandskontrakt, men kun at de er villig til at tolerere de 36 mand som allerede da var indtat som likeberettiget med foreningens medlemmer til arbeide ved kaien. Det kan bemerkes, at arbeidernes principielle standpunkt her som i mange lignende tilfelder var, at de under streiken engagerede arbeidere skulde fjernes. Det var som motvegt mot et saadant krav, at ekspeditørerne efter ordre fra arbeidsgiverforeningen gjorde krav paa, at de under streiken engagerede 36 mand skulde tolereres. (Se Meddelelser fra Norsk arbeidsgiverforening nr. 69 side 496)

Man maa derfor paastaa, at det er brud paa overenskomsten ifald ekspeditørerne nu, efterat konflikten er bilagt, indtar nye arbeidere paa kontrakt.

III Den 13. januar ankom til Stavanger S/s „Niord“. Ved ankomsten var flere av kaiarbeiderforeningens medlemmer tilstede, men allikevel blev der til arbeidet med ekspeditionen av dette dampskib antat folk utenom arbeidskontoret. Det samme gjentok sig med S/s „Karmsund“ den 15. s. m., ogsaa da blev folk utenom arbeidskontoret anvendt til arbeidet, skjønt kaiarbeiderforeningens medlemmer var tilstede. Denne forbigaaelse av de til kontoret hørende folk anser arbeiderne for at være stridende mot overenskomstens klare bestemmelser, og gjør de derfor krav paa erstatning for det tap i arbeidsfortjeneste som derved er dem paaført.

I henhold til foranstaaende tillater man sig at anmode om voldgiftsrettens besvarelse paa følgende spørsmåal:

1. Er dampskibsekspeditorerne i Stavanger ifølge overenskomsten berettiget til at benytte de arbeidere som er knyttet til arbeidskontoret ved enkeltmandskontrakt fremfor dem som gaar ind under kollektivkontrakten?

2. Hjemler overenskomsten ekspeditøerne ret til at anta nye arbeidere paa enkeltmandskontrakt, naar nogen av de paa enkeltmandskontrakt indtagne slutter?
3. Kan ekspeditøerne anta til losning og lastning av skibe folk som ikke er knyttet til arbeidskontoret, naar nogen av kontorets folk er tilstede og er ledige?
4. Ifald spørsmaal 1 og 3 besvares benegtende, har saa ikke arbeiderne ret til at fordre erstatning for det tap de hittil har lidt ved ekspeditøernes dispositioner?

Fra arbeidsgiverforeningen.

Norsk arbeidsmandsforbund har i sin fremstilling til voldgiftsretten klaget over 3 forfoininger fra Stavanger dampskibsekspeditørers side, som formenes at være i strid med den nylig mellem ekspeditøerne og kaiarbeiderne oprettede overenskomst.

Arbeidsgiverforeningen er ganske uenig i forbundets fortolkning av overenskomsten, likesom man maa hævde, at forbundets faktiske opplysninger tildels er ganske urigtige.

Man skal i det følgende tillate sig at gi en fremstilling av den hele sak og herunder nærmere paapeke dette. Da alle tre spørsmaal henger nøie sammen, skal man behandle dem alle underet.

For paa den ene side at regnlere fortjenesten for kaiarbeiderne og paa den anden side at sikre dampskibsekspeditøernes arbeidskraft, naar de behøvede det, opprettede dampskibsekspeditøernes og kaiarbeidernes forening i Stavanger i 1907 et fælles arbeidskontor, som efter tur anviste kaiarbeiderforeningens medlemmer forefaldende losnings- og lastningsarbeide. Ved overenskomst blev det vedtat, at ekspeditøerne kun skulde benytte de folk som blev anvist fra arbeidskontoret, og at dette kun skulde benytte kaiarbeiderforeningens medlemmer, med mindre der ikke av den kunde skaffes tilstrekkelig mandskap. I saafald kunde kontoret engagere andre arbeidere i fornøden utstrækning. Paa sin side forpligtet kaiarbeiderforeningen sig til at skaffe mindst 75 ordentlige folk som ikke hadde ret til at paata sig andet arbeide end for dampskibsekspeditøerne uten særlig tilladelse av arbeidskontoret.

Imidlertid var der gjensidig misnøie med ordningen, og efter i begyndelsen av 1909 at være blit fornyet uten væsentlige forandringer, blev overenskomsten av kaiarbeiderforeningen opsagt til utløp i midten av december 1909.

Under forhandlinger i Stavanger like før jul i nærvær av repræsentanter for arbeidsmandsforbundet og arbeidsgiverforeningen blev man enig om at sløife hele kontoret, og forutsætningen var da, at ekspeditøerne skulde staa fuldstændig frit med hensyn til hvilke folk de vilde anvende, enten kaiarbeiderforeningens medlemmer eller andre. Arbeidsgiverforeningens repræsentanter fremla tilslut et fuldstændig forslag til overenskomst, der vedlægges i copi. I § 8 heri fastslaes det, at „ekspeditøerne har ret til at anvende arbeidere uten hensyn til hvorvidt vedkommende er medlem av en fagforening eller ikke“. og i § 9 sies, at „ekspeditøerne skal ha fuld frihet til at bestemme antallet av de arbeidere der skal anvendes ved hvert arbeide og til at anvende de arbeidere som de anser egnet til at utføre foreliggende arbeide“. Arbeidsmandsforbundets repræsentanter hadde intet at indvende mot disse bestemmelser, men da enighet ikke kunde opnaes om lønssatserne, maatte forhandlingerne avbrytes, og kaiarbeiderne begyndte streik.

Dampskibsekspeditøerne saa sig da trunget til at søke at skaffe sig andre folk. Og de benyttet da anledningen til samtidig at faa opprettet sit eget, alene av ekspeditøerne ledede arbeidskontor med faste folk, ansat paa 14 dages eller 3 maaneders opsigelse. En saadan ordning hadde ekspeditøerne længe ønsket at faa etablert, og den var ogsaa foreslaat under forhandlingerne. Men da arbeidsmandsforbundets repræsentanter bestemt satte sig derimot, vilde ikke ekspeditøerne, som selvfølgelig helst vilde undgaa en streik like under jul, sætte noget ind herpaa. Vi vil ha paapøkt dette overfor forbundets fremstilling, hvori det søkes git skin av, at ekspeditøerne principalt ikke ønskede enkeltmandskontrakter, og at det for dem er like meget, enten arbeiderne er knyttet til arbeidskontoret ved enkeltmandskontrakter eller ved kollektivkontrakt. De betingelser som tilbødes de faste arbeidere var forøvrig ikke ganske de samme som efter ekspeditøernes forslag under forhandlingerne. De skilte sig særlig herfra i 3 hovedpunkter:

1. De paa enkeltmandskontrakter antagne arbeidere var ansat med dels 14 dages, dels 3 maaneders gjensidig opsigelse.
2. De forpligtet sig til at arbeide i 55 timer pr. uke.

3. De var ved siden av timelønsbetalingen garantert en aarlig gjennomsnittsfortjeneste av kr. 25.00 pr. uke.

Vi skal for retten fremlægge et eksemplar av eukeltmandskontrakterne. Forutsætningen for den nævnte garanterte fortjeneste var selvfølgelig, at de nyansatte folk skulde anvendes saa meget, at de i almindelighet efter timelønssatserne vilde tjene mindst 25 kr. uken. I avertissementerne efter nye arbeidere, hvorav et utklip likeledes skal fremlægges for retten, uttaltes det ogsaa, at arbeiderne er garantert 25 kr. uken i aarlig gjennomsnittsfortjeneste, men at de i almindelighet vil kunne tjene meget mere.

Der meldte sig straks endel folk, som blev ansat paa disse enkeltmandskontrakter og begyndte arbeidet. Efter ca. 1 ukes forløp hadde ekspeditørerne 36 mand. Kaiarbeidernes forening fandt nu stillingen betænkelig, og 2 av dens medlemmer henvendte sig til hr. konsul Middelhøen om forhandling. Denne svarte hertil, at han ikke paa egen haand kunde træffe nogen bestemt avgjørelse herom, men at han skulde forelægge saken for ekspeditørforeningen. Dog vilde han med en gang oplyse, at ekspeditørerne var fast bestemt paa at opretholde den ordning, som nu var etablert med deres eget arbeidskontor og 36 faste folk. Han meddelte ogsaa, at ekspeditørerne allerede hadde mottatt saa mange ansøkninger om plads ved arbeidskontoret, at man naarsomhelst kunde ansætte alle de folk man behøvede. Men for ikke at vanskeliggjøre situationen, skulde man foreløbig ikke indta flere, før man fik se resultatet av de eventuelle forhandlinger. Det er saaledes uriktig, naar forbundet paa grundlag av en feilagtig opfatning av en artikel i arbeidsgiverforeningens „Meddelelser“ uttaler, at det var efter ordre av arbeidsgiverforeningen, at ekspeditørerne forlangte at beholde de indtagne 36 mand. Den omtalte konferanse mellem hr. Middelhøen og de to kaiarbeidere fandt nemlig sted forinden ekspeditørerne hadde konferert med arbeidsgiverforeningen. Og ekspeditørernes fordring gik ikke alene — som arbeidsmandsforbundet søker at gi det utseende av — ut paa, at de specielle indtagne 36 mand skulde faa fortsætte, men ogsaa at ekspeditørernes arbeidskontor og den etablerte ordning skulde opretholdes.

Under de derpaa følgende forhandlinger blev forhandlerne oprindelig enig om et forslag til overenskomst, der i første del i alt væsentlig var overensstemmende med ekspeditørernes tidligere forslag og bl. a. indeholdt de samme almindelige bestemmelser, hvorav enkelte tidligere er citert, og i anden del gik ut paa, at ekspeditørerne skulde indta et begrænset antal av kaiarbeidernes forenings medlemmer ved arbeidskontoret. Vi henviser forøvrig til vedlagte kopi av forhandlingsprotokollen. Forutsætningen var da, at disse kaiarbeidere skulde antages paa enkeltmandskontrakter som faste arbeidere ved kontoret paa samme betingelser som de tidligere indtagne og fuldt likestillede med disse med hensyn til ret til arbeide paa kaien.

Forslaget blev vedtat av kaiarbeidernes forening med den undtagelse, at „man ønskede samtlige kaiarbeidere skulde ha adgang til at faa opta arbeidet straks“.

Under et nyt forhandlingsmøte blev man siden enig om en forandring i overenskomsten, som derpaa blev vedtat. Ordlyden av den vedtagne overenskomst fremgaar av vedlagte protokoltskrift. Forutsætningen ved denne overenskomst var nu ikke lenger, at noget medlem av kaiarbeidernes forening skulde tilknyttes kontoret som fast arbeider paa enkeltmandskontrakt, men at samtlige medlemmer skulde staa paa indbyrdes like fot og uten særlig tilknytning anvises arbeide av ekspeditørernes kontor.

Ekspeditørerne kunde alene forstaa den forandring, som kaiarbeidernes forening ønskede foretat i den endelige overenskomst som medførende en forandring i forholdet mellem kaiarbeiderforeningens medlemmer indbyrdes. Idet man gik ut fra, at de 36 folks stilling ikke berørtes, forstod man kaiarbeiderne, som de kun ønsket, at det skulde tillates samtlige kaiarbeiderforeningens medlemmer at delta i det efter de faste folk gjenværende arbeide, istedetfor at dette skulde overlates til en del av dem, at altsaa ikke enkelte av dem skulde begunstiges paa bekostning av de øvrige. Dette fandt man rimelig og hensynsfuldt likeoverfor de arbeidere som ellers vilde bli arbeidsløse midt paa vinteren, og kun en fordel for ekspeditørerne, som derved fik en større arbeidsstok at gripe til og altsaa vilde være mere sikret mot nogen gang at staa fast for folk. Det fremgik tydelig av ekspeditørernes indbyrdes konferanse, at de opfattede saken paa denne maate. Og de gik med paa den endelige overenskomst, idet de ikke kunde opfatte den anderledes end som givende et tydelig uttrykk for deres mening.

Kaiarbeidernes forening og med den arbeidsmandsforbundet vil imidlertid nu ha den nævnte forandring i overenskomstens sidste del fortolket derhen, at den innebærer en forandring ogsaa i de 36 faste folks arbeidsvilkkaar, idet ekspeditørerne ifølge den sidste overenskomst skulde ha forpligtet sig til at fordele arbeidet likelig mellem samtlige arbeidere — d. v. s., da der ikke er fuldt arbejde til saa mange folk, til at frata de paa enkeltmandskontrakter ansatte arbeidere endel av det arbeide, som var dem tiltænkt, og utligne det paa de øvrige arbeidere.

Forat denne opfatning skulde gives medhold, maatte overenskomsten indeholde en uttrykkelig bestemmelse herom. Det gjør den imidlertid ikke. At ekspeditørerne indgaar paa at indta til arbeide ved anvisning ved arbeidskontoret samtlige kaiarbeiderforeningens medlemmer, medfører selvfølgelig ingenlunde, at de skal være likeberettiget med de faste folk til arbeide. Der gjøres da heller ikke engang paastand paa, at de i enhver henseende skal likestilles med disse (f. eks. med hensyn til den omtalte garanti, pligten til at arbeide 55 timer ukentlig, eller den gjensidige opsigelse). Det er under disse forhold ufattelig, hvordan arbeidsmandsforbundet i sin fremstilling kan uttale, at kaiarbeiderforeningens medlemmer mener sig at være like saa faste som de paa enkeltmandskontrakter ansatte. Hertil kommer, at overenskomstens sidste del som første punkt uttrykkelig bestemmer, at den etablerte ordning med 36 paa kontrakt indtagne arbeidere maa respekteres. Der sies altsaa uttrykkelig, at der ingen forandring skal kunne kræves i ordningen med disse arbeidere. Og denne ordning medfører ifølge de oprettede enkeltmandskontrakter, som overenskomsten uttrykkelig nævner, at de paa saadanne kontrakter ansatte folk arbeider paa andre betingelser end kaiarbeiderforeningens medlemmer, idet de bl. a. skal arbeide i 55 timer om uken og være garantert 25 kr. i gjennomsnittlig ukefortjeneste, hvori, som før nævnt, ligger, at de gives tilsvarende arbeide. Vi vil i denne forbindelse opplyse, at enkeltmandskontrakternes indhold var kaiarbeiderforeningens medlemmer vel bekjendt. Der har bl. a. været redegjort for deres indhold i alle de stedlige aviser, ogsaa i det lokale arbeiderblad „1ste Mai“. Med flndt kjendskap til hvori den oprettede ordning bestod gaar altsaa kaiarbeiderforeningen med paa at respektere den. Der ligger da heri noget helt andet end at kaiarbeiderforeningens medlemmer kun forpligter sig til „at tolerere de 36 mand, som allerede da var indtat, som likeberettiget med foreningens medlemmer til arbeide ved kaien“.

Vi maa derfor bestemt paastaa, at overenskomsten maa fortolkes som av ekspeditørerne hævdet, nemlig som etablerende en lignende ordning i Stavanger som den der nu gjælder i Kristiania, med en stab av faste folk, der først og fremst overtar det arbeide, som med rimelighet kan forlanges av dem, og forøvrig løsarbeidere, som tilbydes det gjenværende arbeide. At betegne dem som reservemandskap mener vi derimot er helt misvisende, idet der til stadighet behøves langt flere folk end de 36 faste (der avtertes derfor ogsaa efter 50 à 60 faste folk), saa det altsaa ikke kun blir undtagelsesvis — som reserve — de maa benyttes.

Det maa ogsaa fremhæves, at arbeidskontoret ikke længer som efter den gamle overenskomst er forpligtet til at anvise arbeiderne arbeide efter tur. I de almindelige bestemmelsers § 9 er det uttrykkelig fastsat, at ekspeditørerne har ret til at anvende de arbeidere, de anser egnet til at utføre foreliggende arbeide. Alene heri ligger der en utvilsom ret for ekspeditørerne til at anvende de faste folk i den utstrækning de finder tjenlig.

Skjønt vi saaledes paa det bestemtteste maa hævde ekspeditørernes ret til først og fremst at anvende de faste, paa enkeltmandskontrakter ansatte folk, vil vi ikke undlate at opplyse, at ekspeditørerne hittil ikke har benyttet denne sin ret. Hvad arbeidsmandsforbundet meddeler om forholdet mellem de faste arbeideres og kaiarbeiderforeningens medlemmers fortjeneste er nemlig ganske misvisende. Kun den første uke efter streiken (1.—7. januar), da forholdet for kaiarbeiderforeningens medlemmers vedkommende først ut i uken var i nogenlunde orden (de skulde efter overenskomsten melde sig inden 3. januar), mens arbeidet med de faste folk allerede fra før var i fuld gjænge, har fortjenesten for disse været nævneværdig større end for de øvrige. Senere har fortjenesten været nogenlunde ens. Vi skal fremlægge for voldgiftsretten opgave fra arbeidskontoret over gjennomsnittsfortjenesten, hvorav dette vil fremgaa for de to arter av arbeidere.

En stund efter overenskomstens indgaaelse opsa to av de faste folk sine pladse. Ekspeditørerne tilbød da kaiarbeiderforeningen, at to av dens medlemmer kunde faa overta de ledige pladse. Det vilde imidlertid kaiarbeiderforeningen — uvist av hvilken

grund — ikke gaa med paa. Ekspeditørerne meddelte da, at de vilde besætte pladesene med andre. Dette fanat imidlertid kaiarbejderforeningen — merklig nok — stridende mot overenskomsten, og den har heri faat støtte av arbeidsmandsforbundet.

Forbundet uttaler, at ekspeditørerne ingen hjemmel har i overenskomsten til at kræve, at der altid skal være 36 faste mand. Forholdet maa imidlertid snues om, idet den arbeidsgiveren tilliggende frie ret til at ansætte arbeidere paa de vilkaar, han kan bli enig med disse om, maa være gjældende, med mindre han uttrykkelig har forpligtet sig til noget andet. Spørsmålet maa altsaa bli, om der i fællesoverenskomsten eller andetsteds findes nogen bestemmelse, som forbyr ekspeditørerne at holde en stok av 36 faste mand og at supplere dem med nye, naar nogen slutter.

Forbundet synes nærmest at bygge sin paastand paa billighetshensyn. Det paastaaes, at det maa være ekspeditørerne like meget enten arbeiderne er knyttet til arbeidskontoret ved enkeltmandskontrakt eller ved kollektivkontrakt. Da der nu allikevel er for mange folk ved kaien, bør ekspeditørerne ikke kunne indta flere faste folk. Vi har imidlertid tidligere paavist, at der er flere væsentlige ulikheter mellem enkeltmandskontraktens og kollektivoverenskomstens arbeidsvilkaar, bl. a. fastsætter de førstnevnte 14 dages eller 3 maaneders gjensidig opsigelse og forpligter arbeiderne til at arbeide 65 timer om uken. Bestemmelserne herom har den største betydning for ekspeditørerne. Endelig mener ekspeditørerne sig at ha større garantier i enkeltmandskontrakterne end i kollektivoverenskomsten. Det er derfor av reelle grunde — og selvfølgelig ikke for at chikanere fagforeningen —, at ekspeditørerne vil opretholde sin stab av faste folk.

Mens der saaledes intet er i overenskomsten, som berettiger arbeidsmandsforbundets paastand, er der flere punkter deri, som viser, at ekspeditørerne har ret i sin opfatning.

Overenskomstens almindelige bestemmelser gir for det første ekspeditørerne fri ret til at anvende saavel organiserte som uorganiserte arbeidere. Og da det i overenskomstens anden del vistnok staaer, at samtlige kaiarbejderforeningens medlemmer skal indtages til arbeide, men aldeles ikke, at *kun* de skal indtages, maa disse bestemmelser — set i sammenheng — utvilsomt gi ekspeditørerne ret til ogsaa at indta andre arbeidere end foreningsmedlemmerne og paa de betingelser, man maa kunne bli enige om.

Men hertil kommer, at overenskomstens anden del uttrykkelig fastslaar, at den av ekspeditørerne etablerte ordning med 36 faste folk maa respekteres. I det første forslag til overenskomst stod, som det vil sees, intet tal for de faste arbeidere nævnt. Da var nemlig, som nævnt, forutsetningen, at ogsaa en del av kaiarbejderforeningens medlemmer skulde indtages som faste folk paa enkeltmandskontrakter, og der vilde da bli langt flere end 36 faste mand (den muntlige avtale gik vistnok ut paa, at der skulde indtages omtrent likesaa mange av kaiarbejderforeningens medlemmer). I den endelige overenskomst blev derimot uttrykkelig antallet av de faste folk nævnt, netop i den hensigt at faa pointeret, at man skulde ha ret til at supplere den faste stok, naar nogen av dem sluttet arbeidet. Det blev under kouferanse mellem ekspeditørerne uttrykkelig uttalt, at naar man formede overenskomsten, saaledes som den blev i den endelige skikkelse, saa maatte man ialfald ha sikret sig retten til alltid at holde en arbeidsstok paa 36 faste mand. Der staaer da heller ikke, at de specielle indtagne 36 mand skal tolereres, men at selve *ordningen* med de paa kontrakt indtagne 36 mand skal respekteres.

Skulde meningen ha været, som av forbundet nu fortolket, vilde der ogsaa for kaiarbejderforeningen lægges en sterk fristelse til at søke at bortchikanere de under streiken indtagne folk hurtigst mulig for derved at sikre foreningens egne medlemmer alt arbeide.

Man maa i henhold til det uttalte gjøre paastand paa, at ekspeditørernes fulde ret til alltid at ha 36 faste mand og i dette øiemed supplere arbeidsstokken, naar nogen av dem slutter, blir fastslaat ved voldgiftsavgjørelsen.

Angaaende forbundets tredje paastand, at ekspeditørerne har benyttet folk, som hverken er av de 36 faste eller er medlemmer av kaiarbejderforeningen, og at dette er „stridende mot overenskomstens klare bestemmelser“, vil arbeidsgiverforeningens opfatning herav allerede fremgaa av det tidligere anførte.

Vi finder ingen „klare bestemmelser“ i overenskomsten, som forpligter ekspeditørerne til kun at anvende kaiarbejderforeningens medlemmer ved siden av de faste folk. Ekspeditørerne har forpligtet sig til at indta samtlige kaiarbejderforeningens

medlemmer til arbeide ved kaien, men paa de betingelser, som overenskomstens øvrige bestemmelser fastslaar, altsaa paa de samme almindelige vilkaar (bortset fra ordningen med de faste folk), som kaiarbeiderne vilde ha opnaadd, hvis man under de første forhandlinger var blit enige om lønningerne. Kaiarbeiderforeningen synes den hele tid at ha den gamle overenskomst og dens eneret for kaiarbeiderforeningens medlemmer for øie. Men denne overenskomst er netop bortfaldt, og særlig da, efter ekspeditørernes indmeldelse i arbejdsgiverforeningen, dens fortrinsret for organiserte arbeidere, hvilken fortrinsret arbejdsgiverforeningen — som arbeidsmandsforbundet vel bekjendt — aldrig gaar med paa. Likesaa er ogsaa kaiarbeiderforeningens medlemmers pligt bortfaldt til ikke at paata sig arbeide, som ikke er anvist av arbeidskontoret, hvad de nu stadig benytter sig av. Tvertimot har man i overenskomstens almindelige bestemmelser uttrykkelig fastslaat, at ekspeditørerne skal ha ret til at anvende saavel organiserte som uorganiserte arbeidere. I lys av denne bestemmelse maa overenskomstens uttryk, at samtlige kaiarbeiderforeningens medlemmer (vel at merke ikke kun disse) forstaaes.

Vi vil imidlertid ikke undlate at oplyse, at ekspeditørernes kontor kun i 2 tilfælde har anvist folk utenom de faste og kaiarbeiderforeningens medlemmer og da kun som nødhjælp, fordi andre ikke kunde skaffes. Vi skal herom for retten fremlægge erklæring fra arbeidskontorets bestyrer. Naar det ogsaa i andre tilfælde undtagelsesvis har hændt, at ekspeditørerne har grebet til saadanne utenforstaaende folk (uten at disse har været anvist av arbeidskontoret), saa skyldes det kun uforutseede omstændigheter, først og fremst da, at de tilsagte arbeidere ikke har møtt frem til tilsagt tid. I saadanne tilfælder kan man selvfølgelig ikke la skibene vente, men maa benytte de folk, som er forhaanden. Det har da ogsaa hændt, at en av kaiarbeiderforeningens egne medlemmer i et saadant tilfælde har anmodet en helt utenforstaaende om at delta i arbeidet. Selv efter den gamle overenskomst hadde ekspeditørerne ret til at benytte utenforstaaende arbeidere, hvor der ikke kunde skaffes tilstrækkelig mandskap av kaiarbeiderforeningens medlemmer. Men arbeidsmandsforbundets paastand, ialfald hvis man skal dømme efter dets spørgsmaals form, gaar nu ut paa, at ekspeditørerne ikke under nogen omstændighet skal kunne benytte utenforstaaende folk, naar nogen av kaiarbeiderforeningens medlemmer er ledige, hvad ekspeditørerne altsaa eventuelt maa sende bud over hele byen for at faa bragt paa det rene.

Man maa i henhold til foranstaaende nedlægge paastand paa, at ekspeditørerne har fuld adgang til at benytte andre folk end kaiarbeiderforeningens medlemmer og de faste folk.

Utskrift av voldgiftsrettens protokol.

Møte i voldgiftsret i anledning tvist mellem *Dampskibsekspeditorerne i Stavanger og Kaiarbeidernes forening sammesteds* 2. februar 1910.

Fra arbejdsgivernes side fremmøtte dampskibsekspeditor G. G. Amundsen, kontorchef Henriksen og boktrykker A. Grøndahl. Fra arbeidernes side fremmøtte Sverre Iversen, Albert Eberhardtson og Karl Tronsen. Til opmand valgtes efter forslag av hr. Iversen assessor Christiansen, som paa telefonforespørel erklærte sig villig til at fungere. Efter konferanse med Christiansen fastsattes møte til 3. februar kl. 12 form.

Aar 1910 den 3. februar sammentraadte i Haandverks- og industriforeningens lokale i Kristiania den nedsatte voldgiftsret i anledning av tvist mellem dampskibsekspeditorerne i Stavanger og Kaiarbeidernes forening sammesteds. Ved lodtrækning blev voldgiftsmændenes pladse bestemt saaledes: 1. Kontorchef Henriksen. 2. Dampskibsekspeditor Amundsen. 3. Forretningsfører Sverre Iversen. 4. Eberhardtson. 5. Boktrykker Grøndahl og 6. Karl Tronsen. Inhabilitetsspørsmaal forelaa ikke. Som repræsentant for Norsk arbeidsmandsforbund, hvorav Stavanger kaiarbeiderforening er en afdeling, møtte hr. Rich. Hansen

og for Norsk arbeidsgiverforening, hvorav Stavanger dampskibsekspeditorers forening er medlem, sekretær Paus. Formanden oplæste de av parterne paa forhaand avgivne skriftlige fremstillinger.

Tilstede var medlemmer av Stavanger kaiarbeiderforening Sivertsen og Marvik; likesaa medlem av Stavanger dampskibsekspeditorers forening konsul Middelthon. Disse avgav samtlige forklaringer i anledning av tvisten. Hansen fremla en uttalelse av 30. januar 1910 i 3 blade fra endel av vedkommende kaiarbeidere, hvilken uttalelse oplæstes. Paus fremla de i arbeidsgivernes fremstilling paaberopte bilag, der læstes. Likeledes fremlagdes fra arbeidsgivernes side i skrivelse fra Stavanger dampskibsekspeditorers forening av 27. januar 1910. telegram fra arbeidsgiveren til Ulstrup, Stavanger, av 2. februar 1910 og sammes svar av samme dato, hvilke dokumenter oplæstes. Fra arbeidernes side fremlagdes videre: 2 opgaver fra Stavanger kaiarbeidere over enkelte lønninger optjente til 30. januar 1910 samt telegram av 3. februar fra Hansen og Folkvard, Stavanger, til Arbeidsmandsforbundet i Kristiania, hvilke oplæstes. Endelig oplæstes den tidligere til 15. december 1909 gjældende overenskomst mellem parterne. Hansen og Paus hadde derefter ordet hver 2 gange, hvorefter tvisten optoges til votering. Møtet varte fra kl. 12—3 og fra kl. 5¹/₂—8¹/₂, da forhandlingerne utsattes til næste dag kl. 1.

Aar 1910 den 4. februar møtte voldgiftsretten paa samme sted: drøftet saken og voterte. hvorefter møtet utsattes til næste dag kl. 1 efterm. Møtet varte fra kl. 1—4.

Aar 1910 den 5. februar møtte voldgiftsretten paa samme sted. Voteringen avsluttedes. hvorefter avgaves saadan

Kjendelse:

Under 31. december 1909 blev der mellem Norsk arbeidsgiverforening og Stavanger dampskibsekspeditorforening paa den ene side og Norsk arbeidsmandsforbund og Stavanger kaiarbeiderforening paa den anden side indgaat overenskomst om løns- og arbeidsvilkaar for kaiarbeidet i Stavanger. Av overenskomstens enkelte bestemmelser hitsættes:

§ 8. Ekspeditørerne har ret til at anvende arbeidere uten hensyn til, hvorvidt vedkommende er medlem av en fagforening eller ikke, og kan streiker ikke iverksættes med det formaal at tvinge nogen ind i organisationen. Paa sin side skal ekspeditørerne ikke kunne negte at anvende nogen arbeider av den grund, at vedkommende er medlem av en fagforening.

§ 9. Ekspeditørerne skal ha fuld ret til at bestemme antallet av de arbeidere, der skal anvendes ved hvert arbeide. og til at anvende de arbeidere, som de anser egnet til at utføre foreliggende arbeide.

Særbestemmelse. Da dampskibsekspeditorerne, efterat de første forhandlinger var avbrutt, har opprettet sit eget arbeidskontor, og der indtat paa kontrakt 36 arbeidere, maa denne ordning respekteres, og indgaar dampskibsekspeditorerne paa straks at indta til arbeide ved anvisning ved arbeidskontoret samtlig kaaarbeiderforeningens medlemmer, dog maa disse ha meldt sig til arbeidskontoret inden mandag den 3. januar 1910 kl. 12 middag. Alle arbeidere, som antages ved arbeidskontoret, er underkastet det samme arbeidsreglement, som blev vedtat 6. februar 1909 og som har bestaaet indtil 15. decbr. s. a.

Om forstaaelsen av denne overenskomst er der i flere punkter opstaaet uenighet mellem kaaarbeiderne og ekspeditørerne.

1. Kaaarbeiderne beklager sig over, at ekspeditørerne fortrinsvis benytter sig av de ovennævnte 36 arbeidere til fortrængsel for dem selv med den følge, at deres arbeidsfortjeneste formindskes.
2. Kaaarbeiderne beklager sig videre over, at ekspeditørerne — efterat to av de nævnte 36 mand var sluttet — har forsøkt at besætte de saaledes ledige pladse først med medlemmer av kaaarbeiderforeningen og derefter, da disse vægret sig, med andre.
3. Kaaarbeiderne beklager sig endelig over, at ekspeditørerne tiltrods for, at kaaarbeiderforeningens medlemmer var tilstede og ledige, dog har anvendt til ekspedition av et par dampskibe folk utenom arbeidskontoret.

Efterat vanlige forliksforhandlinger forgjæves har fundet sted er tvistighetene gjennem vedkommende fællesorganisationer indbragt for nærværende voldgiftsret.

Fra arbeidsmandsforbundets side er fremsat følgende spørsmål:

1. Er dampskibsekspeditorerne i Stavanger ifølge overenskomsten berettiget til at benytte de arbeidere, som er knyttet til arbeidskontoret ved enkeltmandskontrakt, fremfor dem, som gaar ind under kollektivkontrakten?
2. Hjemler overenskomsten ekspeditørerne ret til at anta nye arbeidere paa enkeltmandskontrakt, naar nogen av de paa enkeltmandskontrakt indtagne slutter?
3. Kan ekspeditørerne anta til losning og lastning av skibe folk, som ikke er knyttet til arbeidskontoret, naar kontorets folk er tilstede og er ledige?
4. Ifald spørsmål 1 og 3 besvares benegtende, har saa ikke arbeiderne ret til at fordre erstatning for det tap, de hittil har lidt ved ekspeditørernes dispositioner?

Til spørsmål 1:

Voldgiftsrettens flertal — 4 medlemmer — finder, at særbestemmelsen i overenskomsten saavel efter sin ordlyd som efter sin naturlige mening ikke kan gi rum for anden forstaaelse, end at ekspeditørerne maa være berettiget til først og fremst at anvende de av dem paa enkeltmandskontrakter under streiken antagne arbeidere. At dette var ekspeditørernes hensigt kan eller bør ikke ha været uklart for kaaarbeiderforeningens medlemmer, idet det var en likefrem følge av

den i enkeltmandskontrakterne garanterte minimums ukefortjeneste, hvilken garanti gjennom offentlige annonser var almindelig kjendt. Selv om nogen av kaiarbeiderforeningens medlemmer ikke skulde hat kjendskap hertil, hadde han ved den i særbestemmelsen indeholdte henvisning til enkeltmandskontrakterne ubetinget opfordring til at skaffe sig saadan kundskap, hvilket med lethet kunde skedd. Spørsmålet besvares derfor med ja.

De tre øvrige medlemmer slutter sig til denne avgjørelse, dog under tvil, idet der for dem staar uklart, hvorvidt arbeiderne under forhandlingerne har hat fuld klarhet over, at de paa enkeltmandskontrakterne antagne folk skulde faa fortrinsret. Til denne ukklarhet bidrog ogsaa, at kaiarbeiderne aabenbart ikke har været opmerksom paa, at der for de 36 var tilknyttet kontrakterne et andet reglement end det oprindelig for kaiarbeiderne gjældende.

Til spørsmaal 2:

Tre av rettens medlemmer finder, at det ikke er kommet klart frem, hverken i særbestemmelsen eller under forhandlingerne, at det var ekspeditørernes hensigt til *stadighet* at ha 36 pladse besat. De mener derhos, at foranstaltningen med opprettelsen av arbeidskontoret av ekspeditørerne var truffet til beskyttelse av de da ansatte 36 mand og for at skaffe ekspeditørerne ledelsen med hensyn til arbeidsformidlingen paa kaien. En saa væsentlig forandring som overgang fra kollektiv- til enkeltmandskontrakter burde ogsaa været saa klart uttrykt, at dette maatte være fuldt forstaaelig ogsaa for den anden part.

De besvarer derfor spørsmålet med nei.

Et av de øvrige medlemmer er enig i dette svar, men med følgende begrundelse: Særbestemmelsens ordlyd peker ikke utover den aktuelt foreliggende situation. Han er paa det rene med, at det har været ekspeditørernes mening ved overenskomstens indgaaen, at de ved den deri indtagne særbestemmelse skulde ha adgang til at supplere sit kontor ved mulig forfald eller fratræden av de oprindelig engagerte 36 mand. Men denne mening har i saa fald ikke faat uttrykk i særbestemmelsen, og er heller ikke efter hans opfatning saadan lagt for dagen paa anden maate, at kaiarbeiderforeningens medlemmer nødvendigvis maatte forstaa dette. Efter hans opfatning er ekspeditørernes arbeidskontors bestaaen heller ikke nødvendigvis avhengig av, at der til dette til *stadighet* er knyttet 36 paa enkeltmandskontrakt antagne arbeidere.

Rettens tre gjenværende medlemmer besvarer spørsmålet med ja, idet særbestemmelsens ord: Da ekspeditørerne har „*oprettet* sit eget arbeidskontor og der indtat paa kontrakt 36 arbeidere, maa denne ordning respekteres“, efter deres mening er tilstrækkelig klar til at uttrykke, at der her handles om en *institution* beregnet paa varighet, hvilket alene fuldt ut kunde tjene ekspeditørernes behov. Det er klart, at det for ekspeditørerne gjaldt om til enhver tid at kunne disponere over ialfald endel arbeidere: men enten det var de oprindelig antagne 36 eller andre senere tilkomne var forholdsvis likegyldig. Naar tallet 36 er nævnt, har det sin historisk givne forklaring deri, at det var

det antal, som var antat, forinden de sidste forhandlinger optoges: men skulde det være meningen, at alene disse 36 skulde høre til ekspeditøernes faste stok, maatte disse paa en eller anden maate været særlig betegnet. Saalangt herfra sies det uttrykkelig, at det er *ordningen* med de 36 arbeidere paa enkeltmandskontrakter, som skal respekteres. Dette synes at burde være forstaat ogsaa av den anden part.

Til spørsmaal 3:

Idet flertallet — 4 medlemmer — henviser til overenskomstens ovenciterede § 8 og 9, finder man det ikke tvilsomt, at ekspeditørerne har sin fulde frihet til at anvende til sine løsninger og lastningsarbeider hvem de vil. Den eneste indskrænkning heri er bestemmelsen i § 8 andet afsnit om, at de ikke kan negte at benytte en arbeider ene og alene av den grund, at han er medlem av en fagforening, f. eks. kaiarbeidernes.

Spørsmålet besvares derfor med ja.

Minoriteten — 3 medlemmer — finder, at spørsmålet bør besvares med nei, idet det uten forbindelse med § 8 og 9 fremgaar av særbestemmelsen, at arbeidsformidlingen skal besørages gjennom arbeidskontoret, saalænge dette bestaar. Dette er saa meget mere rimelig, som arbeidskontorets reglement ikke i noget punkt er i strid med ovennævnte paragraffer, og at det er en ordning, som maa respekteres av alle, at de øvrige arbeidere, der venter paa kontorets anvisning av arbeide, ikke forbigaaes.

Efter de givne svar paa spørsmaal 1 og 3 bortfalder spørsmaal 4.

Efter denne avgjørelse findes omkostningerne ved voldgiftsretten at burde bæres av parterne med en halvdel hver.

Den rettens medlemmer tilkommende godtgjørelse fastsættes til 180 kroner for formanden og 120 kroner til hver av de øvrige medlemmer.

Møtet varte fra kl. 1—4.

*D. H. Christiansen. Gustav Henriksen. G. G. Amundsen.
Sverre Iversen. Alb. Eberhardsen. A. Grøndahl. Karl Tronsen.*

3. **Murarbeiderne i Kristiania.** Straks efter bygningskonfliktens avslutning i sommer opstod der tvist angaaende forstaaelse av murarbeidernes tarif. Murmester A. Kristensen antok til betjening av en kalkmølle en arbeider, der betaltes med 45 øre pr. time. Dette arbeide hævdet murarbeiderne maatte betegnes som „murhaandlangerarbeide“ og skulde betales med 50 øre pr. time. Murmester Kristensen hævdet, at tariffen ikke omfattet betjening av „kalkmølle“, og at han saaledes hadde adgang til at betale mindre løn end i tariffen fastsat. I sakens anledning avholdtes forhandlingsmøte uten at det lykkedes at opnaa enighet. Spørsmålet blev derfor forelagt en voldgiftsret til avgjørelse. Vi indtar nedenfor saavel forbundets som arbeidsgiverforeningens fremstilling tillikemed utskrift av voldgiftsrettens protokol.

Fra arbeidsmandsforbundet.

I den mellem Murmestrenes forening, Kristiania, og Murarbeidernes forening, sammesteds, av 22. juni 1910 indgaaede overenskomst indeholdes blandt andet følgende bestemmelse:

„§ 1. a) For murhaandlangerarbeide betales 50 øre pr. time, fra 1. april 1911 53 og fra 1. april 1913 55 øre. For flekarbeide betales 50 øre pr. time.

b) Under foranstaaende lønsbestemmelser kommer ikke stenmottagere og dag-folk, som ogsaa kan benyttes til hjælp ved stillasbygning, transport og flekarbeide samt til betjening av heis.“

Litr. a indeholder, hvad der skal være regelen, nemlig hvad murhaandlangerarbeide skal betales med, mens i litr. b omhandles, hvad der skal være undtat fra den almindelige regel, og hvor andre lønsbestemmelser kan komme til anvendelse.

Nogen definition over, hvad der forståes ved murhaandlangerarbeide, utover hvad der indeholdes i selve navnet, er ikke indtat i overenskomsten. I sit oprindelige forslag hadde imidlertid murarbeiderne foreslaat følgende:

„Til murhaandlangerarbeide regnes al transport og tillavning av materialer samt stillasbygning.“

I arbeidsgivernes forslag av 4. juni 1910 hadde denne bestemmelse faat følgende ordlyd:

Til murhaandlangerarbeide regnes al bæring og tillavning av materialer samt stillasbygning. (Denne passus kan ogsaa utgaa.)

Under de avsluttende forhandlinger blev man enig om at la bestemmelsen utgaa, saavidt vites av den grund, at man fandt den overflødig, idet man for hvad der henhører til murhaandlangerarbeide har gammel hævdvunden praksis.

Murmester A. Kristensen praktiserer imidlertid overenskomsten paa den maate, at han ved sit byggearbeide paa Dikemark asyl betaler den mand, der betjener kalkmøllen, 45 øre pr. time. Da betjeningen av kalkmøllen er tillavning av materialer, og som saadan er et arbeide, der hittil har tilhørt murarbeiderne, gjør disse paastand paa, at betjening av kalkmøllen kommer ind under § 1 a. Den nyoprettede overenskomst indeholder efter vor formening intet, der skulde indføre en anden praksis end tidligere.

Vi ønsker derfor voldgiftsrettens avgjørelse av, hvorvidt betjening av kalkmølle kommer ind under overenskomstens § 1 a eller § 1 b.

Fra Norsk arbeidsgiverforening.

I anledning Norsk arbeidsmandsforbunds fremstilling til voldgiftsretten i ovenstaaende sak skal vi tillate os at bemerke:

Tilberedningen av mørter paa byggepladsene sker næsten altid ved haandkraft i kalkbænk og utføres da av murarbeiderne. Arbeidet hermed er temmelig tungt og kræver adskillig øvelse, erfaring og praktisk skjøn, hvis produktet skal bli godt.

I den senere tid er man imidlertid undtagelsesvis ved større byggearbeider begyndt at la mørteltilberedningen foregaa maskinmessig i de saakaldte kalkmøller, som almindeligvis drives ved elektrisk kraft. Betjeningen av disse kalkmøller er et ganske let arbeide og kræver ingen øvelse. Det kan utføres av enhver nogenlunde duelig dagarbeider, idet det kun gjælder at skuffe opi møllen de bestemte mængder kalk og sand. Selve tilberedningen av mørtelen utføres derimot av maskinen, og arbeideren har ingen indflydelse paa produktets kvalitet. I det av arbeidsmandsforbundet paatalte tilfælde har vedkommende arbeider aldrig tidligere hat nogen befattning med murhaandlangerarbeidet.

Forbundet hævder nu, at betjening av kalkmøller skal betales som for murhaandlangerarbeide bestemt, idet der paaberopes, at „betjeningen av kalkmøllen er tillavning av materialer og som saadan et arbeide, der hittil har tilhørt murarbeiderne“.

Vi maa hertil først bemerke, at betjeningen av kalkmøllen aldeles ikke er tillavning av materialer. *Det er maskinen, som tilbereder materialerne, ikke arbeiderne, likesaa vel som det er dampmaskinen, der driver en dampbaat og ikke fyrbøteren.* Og for det andet er det ikke *enhver* form for tillavning av *hvilkesomhelst* materialer, som murarbeiderne overhodet kan tale om nogen sedvanemæssig ret til, men det er *kun den manuelle tillavning av mørtel i kalkbænk*. Og det er væsentlig fordi dette arbeide likesaa vel som det andet murhaandlangerarbeide, støbningen, kræver baade anstrenghet og øvelse, at murarbeidernes løn er sat saa meget høiere end almindelige dag-

arbeideres. Betjeningen av kalkmøllen berettiger derimot iugnelunde til nogen saa høi løn. Forbundet ræsonnerer som det ikke skulde være *arbeidets art*, der var avgjørende for, om et arbeide skulde betragtes som murarbeide eller ikke, men *arbeidsresultatets*, uanset om dette var fremkommet paa den ene eller anden maate.

Arbeidsmandsforbundet paaberoper sig et forslag, som mestrene fremsatte under forhandlingerne i anledning bygningskonflikten isommer, gaaende ut paa, at bl. a. „tillavning av materialer“ regnes til murhaandlangerarbeide. Det er ganske korrekt, at et av de utallige forslag, som fremkom, var saalydende, idet mestrene derigjennem søkte at efterkomme et krav fra svendenes side. Men selvfølgelig hadde mestrene med dette forslag kun tænkt paa den sedvanlige manuelle tillavning av mørtel i kalkbænk og hadde aldrig ment, at betjeningen av en maskine, som utfører materialtillavningen, skulde betragtes som murarbeide. Saadan vilde visselig heller ikke det nævnte forslag, om det var vedtat, med rette kunne fortolkes. Selv om imidlertid forslaget ordlyd skulde være saa utydelig formet, at det kan forstaaes som av arbeiderne hævdet, er dette nu uten nogensomhelst betydning, idet det nævnte forslag er bortfaldt under de senere forhandlinger og ikke er indtat i den endelige overenskomst.

At pasningen av maskinelle indretninger, selv om disse erstatter en del av murarbeidernes hævdrundne arbeide, ogsaa kan overlates til dagfolk med lavere løn end murarbeiderne, synes ogsaa at fremgaa av overenskomstens § 1 b. Heri fastslaaes bl. a., at dagfolk ogsaa kan benyttes til betjening av heis. Saadan heis benyttes stundom til at erstatte den anden hoveddel av murhaandlangerens arbeide, nemlig stembæringen. Da der ingen grund er til forsaavidt at stille betjeningen av heis i nogen særstilling, maa man ha ret til analogisk at slutte, at der ogsaa maa være adgang til at benytte dagfolk til at betjene andre maskinelle indretninger, selv om de erstatter arbeide, som ellers har tilhørt murarbeiderne, saaledes ogsaa kalkmøller.

Selvfølgelig kunde det for al tydelighets skyld været ønskelig, at ogsaa betjening av kalkmøller hadde været uttrykkelig nævnt. Man var imidlertid ikke opmerksom herpaa ved overenskomstens indgaaelse, idet kalkmøller er saa overmaate litet anvendt. Men § 1 b gir sig heller ikke ut for at indeholde en fuldstændig fortegnelse over alle de arbeider, hvortil dagfolk kan benyttes. Tvertimot fremgaar det uttrykkelig av bestemmelsens ordlyd, at dagfolk ogsaa kan benyttes til andet arbeide end det særlig nævnte (— „dagfolk, som ogsaa kan benyttes til —“).

Vi skal i denne forbindelse gjøre opmerksom paa, at overenskomstens bestemmelser ikke paa noget andet punkt indeholder noget uttrykkelig forbud mot, at dagfolk benyttes til nogetsomhelst slags arbeide, ikke engang mot, at de brukes til almindelig haandlangerarbeide. § 1 a fastsætter visse lønssatser for murhaandlangerarbeide. § 1 a uttaler først, at disse lønssatser ikke gjelder for stenmottagere og dagfolk og sier derpaa, at disse *ogsaa* kan benyttes til visse særlig nævnte arbeider.

Imidlertid har det utvilsomt været forutsætningen, at der skal være en grænse for, hvad man kan bruke dagfolk til. Men fordi der herom intet er sagt i overenskomsten, maa man være meget varsom med at trække denne grænse for snever. Og det kan under ingen omstændighet bli andet end *det egentlige, manuelle haandlangerarbeide*, hvortil adgangen til at bruke dagfolk er utelukket, det arbeide, som paa grund av sine krav til arbeidernes anstrengelse og øvelse betinger den høie løn for murarbeiderne.

I henhold til ovenstaaende tillater vi os at nedlægge paastand paa, at murmestrenes ret til at benytte dagfolk til betjening av kalkmøller — uten at være bundet til lønssatserne for murarbeiderne — fastslaaes, og at Arbeidsmandsforbundet idømmes sakens omkostninger.

Voldgiftsrettens protokol.

Aar 1910 den 17. oktober sammentraadte voldgiftsmænd valgt av Norsk arbeidsgiverforening og Norsk arbeidsmandsforbund i anledning en tvist om lønningsforhold ved murmester A. Kristensens byggearbeide Dikemark sindssykeasy.

Fra arbeidsgiverforeningen møtte d'hrr. arkitekt O. Ekmann, ingeniør A. Schumacher og blikkenslagermester Oluf C. Johansen. Fra arbeidsmandsforbundet vaktmester A. Stenberg, cementarbeider

Aksel Ahlstrand og forretningsfører Sverre Iversen. Man enedes om efter hinanden at henvende sig til høiesteretsassessor Hagerup-Bull og byretsassessor D. H. Christiansen om at være opmand. Kunde ingen av disse paata sig hvervet, besluttedes at anmode handelsdepartementet om at opnævne opmand. Ved telefonkonferanse erklærte hr. Christiansen sig villig. Næste møte fastsattes til tirsdag den 18. ds. kl. 5¼ eftermiddag.

Aar 1910 den 18. oktober sammentraadte den den 17. s. m. nedsatte voldgiftsret under ledelse av den valgte opmand, assessor Christiansen.

Ved lodtrækning bestemtes nummerordenen mellem voldgiftsmændenes saaledes: 1. Ingeniør Schumacher. 2. Arkitekt Ekman. 3. Vaktmester Stenberg. 4. Forretningsfører Sverre Iversen. 5. Blikkenslagermester Johanssen og 6. Aksel Ahlstrand. I denne orden bestemtes voteringen foretat.

Som repræsentant for Norsk arbeidsmandsforbund møtte Gunnar Sethil sammen med Bernhard Eriksen.

Som repræsentant for Norsk arbeidsgiverforening møtte sekretær Paus sammen med murmester P. Kristensen.

Parterne enedes om at gi spørsmålet til voldgiftsretten følgende form:

„Er betjeningen av heromhandlede kalkmølle murhaandlingerarbeide og saaledes at henføre under overenskomstens § 1 a?“

Formanden fremla og refererte fremstillingen fra arbeidsmandsforbundet og arbeidsgiverforeningen.

Sethil fremla det fra arbeidsgiverforeningens side under forhandlingerne om overenskomsten fremsatte forslag, der referertes. Han fremla likeledes den gamle overenskomst, hvis § 1 a og b referertes.

B. Eriksen avgav forklaring. Likeledes avgaves forklaringer av P. Kristensen og murmester A. Christensen.

Sethil og Paus hadde derefter ordet, hvorefter saken optoges til votering og utsattes til torsdag efterm. kl. 5. Møtet varte fra 5¼—8.

Aar 1910 den 20. oktober fortsatte voldgiftsretten sine forhandlinger i Haandverks- og industriforeningens lokale. Votering foretoges og saken utsattes til følgende dag kl. 5½ efterm. til fastsættelse av kjendelse. Møtet varte fra kl. 5—6½.

Aar 1910 den 21. oktober sammentraadte atter forannævnte voldgiftsret i Haandverks- og industriforeningens lokale. Der avgaves saadan

Kjendelse:

Den siden 22. juni 1910 gjældende overenskomst mellem de i Norsk arbeidsgiverforening staaende medlemmer av Murmesternes forening i Kristiania og Murarbeidernes forening i Kristiania bestemmer i § 1 a: „For murhaandlingerarbeide betales 50 øre pr. time . . .

For flekarbeide betales 50 øre pr. time.

b: Under foranstaaende lønsbestemmelse kommer ikke stenmottagere og dagfolk, som ogsaa kan benyttes til hjælp ved stillasbygning, transport og flekarbeide samt til betjening av heis.“

Murmester Aug. Christensen har ved sit byggearbeide paa Dike-mark sindssykeasyl til betjening av en kalkmølle, der drives med elektrisk kraft, benyttet en mand lønnet med 45 øre pr. time. Denne lønning har Murarbeidernes forening anset for uriktig, da hans arbeide efter foreningens mening er at anse som haandlangerarbeide og derfor efter overenskomstens § 1 a at lønne med 50 øre pr. time.

Mellem Norsk arbeidsmandsforbund og Norsk arbeidsgiverforening er derved efter behørige forliksforhandlinger opstaat tvist for nærværende voldgiftsret, idet parterne er enige om at forelægge til besvarelse følgende spørsmål:

„Er betjeningen av heromhandlede kalkmølle murhaandlangerarbeide og saaledes at henføre under overenskomstens § 1 a?“

Rettens flertal skal bemerke:

Overenskomsten indeholder ingen forklaring av uttrykket „murhaandlanger“. Der blev under forhandlingerne om overenskomsten av murarbeiderne foreslaat medtat saadan bestemmelse: „Til murhaandlangerarbeide regnes al transport og tillavning av materialer samt stillasbygning“. Fra arbeidsgivernes side blev foreslaat: „Til murhaandlangerarbeide regnes al bæring og tillavning av materialer samt stillasbygning“, idet der dog i en parentes blev tilføiet, at denne passus ogsaa kunde utgaa. Den kom heller ikke i nogen form med i overenskomsten, og de nævnte forslag antages derfor ikke at kunne yde noget væsentlig bidrag til spørsmåletts besvarelse. Man er saaledes henvist til at søke denne i, hvad der sprogrigtig ligger i selve ordet under henseen til det arbeide, som regelmæssig har været utført av murhaandlangere. I ordet „murhaandlanger“ ligger alene, „at gaa mureren tilhaande“ med det han trenger til sit arbeide, nemlig sten og mørtel. Disse materialer maa følgelig murhaandlangeren bære fra vedkommende oplag paa byggepladsen til det sted, hvor mureren skal bruke dem. Hertil kræves baade styrke og øvelse, særlig naar materialerne skal i høiden og derfor maa bæres i stillaser. Herved har murhaandlangerne naturligvis faat befatning med stillasbygningen — hvortil der ikke kunde være paakrævet at benytte egentlige tømmermænd —, uten at dette arbeide *begrepsmessig* kan betegnes som *murhaandlangerarbeide*. Da mørtelen regelmæssig maa tillaves paa *byggestedet*, er naturligvis ogsaa dette arbeide tilfaldt murhaandlangerne, idet der ikke kunde være paakrævet hertil at benytte utlærte murere. Heller ikke dette arbeide er rent *begrepsmessig* set murhaandlangerarbeide, men er forlængst almindelig anerkjendt som saadant. Skulde der imidlertid opstaa spørsmål om at tillave mørtelen ved særlig dertil indrettede anlæg istedetfor byggepladsen, vilde dette arbeide ganske tape karakteren av *haandlangervirksomhet*, og det uten hensyn til, om det utførtes for haand eller med maskiner.

Kan nu noget andet gjælde, om mørtelmaskiner benyttes paa selve byggepladsen? Dette spørsmål antages at maatte besvares derhen, at

hvis det arbeide, som selve maskinen utfører, maa sies at være det væsentlige ved mørteltillavningen, da er det arbeide, som blir igjen at utføre ved dens betjening, av mindre væsentlig art, og da kan ikke dette arbeide sidestilles med det arbeide, der nødvendig er forbundet med mørtellavning i de gamle kalkbænke. I nærværende tilfælde er det oplyst, at selve *blandingen* av kalk, sand og vand sker ved den elektrisk drevne mølle, og at vandtilførselen foregaar automatisk. Vedkommende arbeider har da alene at skuffe paa sand og kalk efter en viss opskrift: men dette er bare et enkelt led i det gamle manuelle mørteltillavningsarbeide og derhos meget liketil i forhold til hele det dermed forbundne arbeide, der krævet ikke saa litet baade av kraft, øvelse og skjønsomhet. Til betjening av heromhandlede kalkmølle trænges aabenbart ikke saadanne egenskaper, ialfald ikke i nærværdig grad. Dette viser sig bedst derved, at den fuldt tilfredsstilende har været betjent av en mand, som tidligere har været landhandler og aldrig før hat befatning med lignende arbeide. Da saaledes hans arbeide ved kalkmøllen maa sies at være væsentlig forskjellig fra det med den manuelle mørtellavning forbundne arbeide, kan det ikke efter sin natur sidestilles med dette og saaledes heller ikke henregnes til haandlangerarbeide. Skulde det tiltrods herfor i overenskomsten allikevel være henregnet hertil, maatte det være tydelig sagt. Saa er ikke gjort. Vistnok indeholder § 1 b en opregning av, hvad dagfolk *ogsaa* kan benyttes til, og heriblandt er ikke nævnt betjening av kalkmøller; men derav kan man ikke slutte, at dagfolk ikke skulde kunne benyttes dertil. En saadan opregning er ikke og kan efter sin natur ikke være uttømmende, idet det er ugjørlig at ha oversigt over alle de forskjellige arbeider, der her kunde bli spørsmal om. Allerede den form, bestemmelsen har faat, viser forøvrig, at opregningen ikke er uttømmende (jfr. „dagfolk, som *ogsaa* kan benyttes . . .“). Spørsmålet om betjening av kalkmøller har ikke under overenskomstens indgaaelse været paa bane og har derfor ikke kunnet komme med. Det har formentlig ikke traadt saaledes frem som betjening av heis, der er medtat. Betjening av heromhandlede kalkmølle kan imidlertid ikke med hensyn til arbeidets art sies at skille sig fra betjening av heis: det er i begge tilfælder en ganske enkel kraftpræstation. — Det er oplyst, at der tidligere har været anvendt dels murhaandlangere og dels andre med samme løn som disse til betjening av kalkmøller; men dette kan selvfølgelig ikke, naar arbeidet efter selve sin natur ikke kan ansees som murhaandlangerarbeide, gi murhaandlangere nogen forret hertil eller til at forlange den for disse bestemte løn, om det end kan ha bidrat til at gjøre forholdet noget uklart fra arbeidernes synspunkt, en uklarhet som ikke kan ansees fjernet ved overenskomstens bestemmelse.

Flertallet finder i henhold hertil at maatte besvare det stillede spørsmal med nei.

Mindretallet (Stenberg, Iversen og Ahlstrand) fandt det ved forhandlingerne godtgjort, at betjening av kalkmølle er et arbeide, der i aarrækker har været utført av eller betalt som murhaandlangerarbeide. Da det saaledes ikke er tale om en før overenskomsten av 22. juni

1910 ukjendt arbeidsmaate, maa den ene part ansees uberettiget til uten den andens samtykke at undta et bestemt arbeide fra overenskomstens bestemmelse om betaling for murhaandlangerarbeide. Dette saameget mere som overenskomstens § 1 b i detaljer fastslaar, hvilke arbeider der skal undtages fra lønsbestemmelsen i § 1 a, saaledes at man for det øvrige murhaandlangerens sedvansmæssige arbeide maatte gaa ut fra, at *status quo* skulde opretholdes.

Mindretallet besvarer i henhold hertil spørsmaalet med ja.

*

Da overenskomsten for det omtvistede punkts vedkommende maa sies at lide av nogen uklarhet, og tvistgjenstanden maa sies at være av prinsipiell art, finder voldgiftsretten enstemmig, at sakens omkostninger bør bæres av begge parter med en halvdel hver. Godtgjørelsen fastsattes enstemmig for opmanden til 120 kroner og for hver av voldgiftsmændene til 80 kroner.

Møtet varte fra kl. 5 $\frac{1}{2}$ —6 $\frac{1}{2}$.

D. H. Christiansen. A. Schumacher. O. Ekman. A. Stenberg.
Sverre Iversen. Oluf C. Johanssen. Aksel Ahlstrand.

4. **Losse- og lastearbeiderne i Fredrikshald.** I slutten av 1909 opsa mæglerne i Fredrikshald den med forbundet i 1907 indgaaede overenskomst angaaende losse- og lastearbeidet ved havnen dersteds. De hadde utspekuleret en ny ordning, som skulde avløse den gamle. Der skulde ansættes 2 à 3 stuerbaser fra Fredrikstad, hvilke skulde overta og forestaa alt arbeide. Av den grund skulde akkordpriserne reduceres for arbeiderne, saa de tre baser kunde ha utsigt til at oppnaa en høi fortjeneste. Denne ordning var selvfølgelig ikke likt av arbeiderne; men da det var midt paa vinteren og derfor liten trafik ved havnen, og da mæglerne hadde været saa illojale at avertere efter nye folk, mens forhandlingerne paagik, saa at de alt hadde helt nyt mandskap i bakhaanden, da det endelige forslag forelaa, fandt arbeiderne det rettest at vedta forslaget, dog paa den betingelse, at overenskomstens varighet sattes til 2 aar istedetfor som foreslaat 3 aar.

Dette gik mæglerne med paa, og arbeidet optoges paa de nye vilkaar. Arbeidsgiverforeningen derimot negtet at gaa med paa nogen kortere tid end 3 aar, og av den grund blev overenskomsten ikke underskrevet av forbundet, der først maatte forelægge saken for foreningen i Fredrikshald.

De tre Fredrikstadbasen hadde imidlertid paa en maaned gjort sig saa forhatt av arbeiderne, at disse saa sig nødt til at nedlægge arbeidet allerede den 1. april iaar. Arbeiderne forlangte de tre baser fjernet og at der blev lønnet efter de tidligere satser. Denne streik paagik i 6 uker og endte med seir for arbeiderne. Overenskomsten av 1. mars skulde staa ved magt, Fredrikstadbaserne skulde fjernes, og istedet skulde der ansættes en i Fredrikshald hjemmehørende mand til at forestaa arbeidet. Det overskud, som maatte bli ved forskjellen mellem den nye og den gamle tarif, skulde fordeles paa arbeiderne ved aarets utgang.

Mæglerne var, som rimelig kunde være, misfornøiet med at se sin store plan ødelagt og pønset paa revanche, og saa fandt de paa en ny fortolkning av overenskomsten, der gik ut paa, at timeløn skulde kunne anvendes ved losning og lastning av alle varer, som ikke var opført i tariffen. Men ikke nok hermed, da overenskomsten indeholder akkordpriser for nærsagt alle varer av betydning, vilde det ikke være stor hjælp i, om de fik ret i rette. Derfor gik deres fortolkning videre: der skulde ogsaa kunne anvendes timeløn for de varesorter, som er nævnt i tariffen, naar ikke fuld stuergjæng anvendtes. Med andre ord: naar bare en eller to av skibsmandskapet deltok i lastningen, skulde arbeiderne fra stuerkontoret være nødt til paa forlangende at arbeide paa timeløn.

Som paaskud til at faa disse sine spørsmaal avgjort ved voldgift benyttedes en lavet røverhistorie om 4 arbeidere, som var gaat iland fra dampskibet „Urda“. Paa grundlag av denne historie skulde der ogsaa opnaaes at faa dom for, at arbeiderne hadde brutt overenskomsten. Vi hitsætter nedenfor arbeidsgiverforeningens og forbundets fremstillinger til voldgiftsretten samt voldgiftsrettens protokol.

Fremstilling til voldgiftsretten fra Norsk arbeidsgiverforening.

Mellem skibsmæglerne i Fredrikshald, repræsenteret ved det av dem oprettede Fredrikshalds stnerkontor, medlemmer av Norsk arbeidsgiverforening og Fredrikshalds losse- og lasteforening, afdeling av Norsk arbeidsmandsforbund, blev der under 16. mars dette aar oprettet en overenskomst angaaende lons- og arbeidsvilkaar for losse- og lastearbeiderne i Fredrikshald. Kopi av denne overenskomst vedlægges. For at faa bedre arbeidsorden og sterkere ledelse ved lastnings- og lossearbeidet, hvor ordningen tidligere hadde været overmaate litet tilfredsstillende for skibsmæglerne, og arbeiderne ofte hadde optraadt høist egenraadig med pludselig arbeidsnedleggelse midt under den tidligere overenskomsts varighet og lignende, hadde skibsmæglerne opsagt denne overenskomst, oprettet det nævnte stuerkontor og i den nye overenskomst med losse- og lastearbeiderne faat inddat bestemmelser. som skulde sikre stuerkontorets bestyrer den uavskaarne ret til at lede og fordele arbeidet. Likeledes fik skibsmæglerne for bl. a. at hindre saadanne pludselige arbeidsnedleggelses, som tidligere var praktiseret. ind i overenskomsten den sedvanlige hestemmelse om, at forhandlings- og voldgiftsoverenskomsten av 15. april 1907 skal gjøres gjældende mellem parterne. Et hefte, indeholdende bl. a. denne overenskomst (se side 43), vedlægges.

Ved dampskibet „Urda“s lastning av kisavbrand den 21. mai d. a. negtet imidlertid de tilsagte arbeidere, alle medlemmer av Fredrikshalds losse- og lasteforening, at gaa ombord og arbeide efter timebetaling, paaberopende sig, at det var skadelig at arbeide med denne slags last. Folkene negtet dog ikke under enhver omstændighet at utføre arbeidet, men de vilde ikke gjøre det efter timebetaling, de krævet akkord. Skibsmæglerne forlangte imidlertid bestemt, at arbeidet skulde paabegyndes og at saken derefter skulde avgjøres ved voldgift, hvilket arbeiderne da sluttelig gik med paa. Efter at ha arbeidet nogen timer, gik de imidlertid iland igjen, men erklærte dog samtidig til skibets kaptein, at de var villig til at fortsætte, hvis de fik akkord. Kapteinen maatte derfor fortsætte arbeidet med eget mandskap, uten at skibsmæglerne har hørt nogen klage fra disse.

I anledning av denne sak har der mellem skibsmæglerne og først en representant for arbeidsmandsforbundet, senere representanter for arbeiderne, været forhandlet om, i hvilken utstrækning timearbeidet skal benyttes. Skibsmæglerne foreslog herunder for om mulig at opnaa en mindelig ordning:

„Timebetaling kan anvendes, naar ikke fuldt stuergjæng benyttes og man kan enes om akkord. Likeledes ved varesorter, der ikke er nævnt i tariffen, og hvor man ikke kan enes om akkord.“

Arbeiderne vilde imidlertid ikke gaa med herpaa, men forlangte, at skibsmæg-

lerne ikke skulde kræve av stuerarbeiderne, at de skulde arbeide efter timebetaling ved andet end oprydningsarbeide og som winchemand.

Da enighet ikke kunde opnaaes, blev saken overlatt til hovedorganisationerne. og et forhandlingsmøte mellem disse blev — efter gjentagne gange at være blit utsat — avholdt den 5. oktober. Utskrift av forhandlingsprotokollen for dette møte vedlægges. Som det vil sees, kunde heller ikke her enighet opnaaes.

Skibsmæglerne hævder, at de ialfald maa ha ret til at anvende timebetaling ved varesorter, som ikke er nævnt i tariffen, samt hvor ikke fuldt stuergjæng benyttes. uten at dette menes at være *alle* de tilfælder, hvor timebetaling kan anvendes. I henhold hertil mener de, at vedkommende stuerarbeidere hadde været forpligtet til at fortsætte lastningsarbeidet av kisavbrand i dampskibet „Urda“ paa timebetaling, naar dette forlangtes, og at deres negtelse herav saaledes var stridende mot overenskomsten. Og endelig hævder skibsmæglerne, at nanset hvem der har ret i ovennævnte spørsmål, er vedkommende stuerarbeideres fælles arbeidsstansning i strid med § 2 i den foran nævnte overenskomst angaaende forhandlinger og voldgiftsretter.

Da saavel arbeiderne som arbeidsmandsforbundet har erklæret sig uenig med skibsmæglerne i samtlige ovennævnte paastande, er saken overlatt til den ærede voldgiftsret, som man tør bede besvaret følgende spørsmål:

1. Har Fredrikshalds stuerkontor ret til at forlange, at stuerarbeiderne skal utføre lastning og lostning efter timebetaling?
 - a) Ved varesorter, som ikke er nævnt i tariffen?
 - b) Hvor ikke fuldt stuergjæng benyttes?
2. Hadde stuerkontoret ret til at forlange, at arbeidet med lastningen av kisavbrand i dampskibet „Urda“ den 21. mai d. a. skulde utføres efter timebetaling?
3. Var vedkommende stuerarbeideres optræden, uanset om skibsmæglerne har ret eller uret i spørsmål 2, i strid med den mellem organisationerne vedtagne overenskomst angaaende forhandlinger og voldgiftsretter?

Idet vi herved tillater os at nedlægge paastand paa, at samtlige disse spørsmål besvares med „ja“, og at arbeidsmandsforbundet paalægges at bære voldgiftsrettens samlede omkostninger, skal vi til nærmere belysning herav faa lov til at anføre:

Ad 1. De i overenskomsten fastsatte lønssatser er væsentlig baseret paa akkord, idet der er anført akkordsatser for alle de viktigste varesorter, som lastes eller losses i Fredrikshald. Imidlertid er der i overenskomsten efter akkordsatserne tillike fastsat en timebetaling, og det er den samme, som ogsaa gjælder for samme slags arbeidere i de fleste andre norske havnebyer (Kristiania, Stavanger, Bergen, Trondhjem), hvor timearbeide tildeels brukes i meget stor utstrækning. Nu er der enkelte varesorter, som — om end meget sjelden — lastes og losses i Fredrikshald og ekspederes gjennom skibsmæglerne uten at være nævnt i tariffen, og det erkjendes av alle parter, at disse varesorter ogsaa før oprettelsen av den nugjældende overenskomst har været lastet og lossat av den faste stuerstok. Dette har saaledes været tilfældet med kisavbrand. Det er likeledes paa det rene, at de i overenskomsten fastsatte akkordsatser kun gjælder, naar fuldt stuergjæng benyttes. Men det hænder jo, og det har hændt mange gange før den nugjældende overenskomst blev opprettet, at skibsførerne kun utber sig et par stuerarbeidere til hjælp ved lastnings- eller lossearbeide sammen med skibsmanskaperne, eller at der av andre grunde ikke er bruk for fuldt stuergjæng. Skibsmæglerne oplyser, at man før nævnte overenskomst opprettelse i begge de nævnte tilfælde, altsaa baade ved varesorter, som ikke er nævnt i tariffen, og naar ikke fuldt stuergjæng har været benyttet, vistnok ofte er blit enig med vedkommende stuerarbeidere om en særlig akkord for hvert tilfælde, men at ogsaa ofte timebetaling har været anvendt bl. a. ved lastning av kisavbrand. Stuerarbeiderne maatte derfor være forberedt paa, at det samme vilde bli tilfælde efter den nye overenskomst, med mindre denne utvetydig avskar adgangen hertil.

Hvordan det imidlertid end forholder sig med tidligere praksis, fremgaar det i ethvert fald klart av bestemmelserne i den nye overenskomst og av sakens natur samt av praksis i andre arbeidsforhold, at timearbeide i de nævnte tilfælde maa kunne anvendes.

Det er paa det rene, at skibsmæglerne har at besørge losning og lastning ogsaa av varer, som ikke er nævnt i stuerarbeidernes akkordtarif, og likeledes har at yde

hjælp ved losning og lastning, selv om ikke fuldt stuerkjæng benyttes. Det vil videre neppe benegtes, at forudsætningen for overenskomsten av 16. mars d. a. er, at Fredrikshalds stuerkontor skal besørge *alt* losse- og lastearbeide, som formidles gjennem skibsmæglerne i Fredrikshald, altsaa ogsaa arbeide av den ovenfor nævnte art. Men da fremgaar det direkte av overenskomsten, at stuerarbeiderne er pligtig til at utføre ogsaa saadant arbeide, naar det paalægges dem. Ti ifølge overenskomstens § 5 har stuerkontoret forpligtet sig til fortrinsvis at anvende den tidligere arbeidsstok „*til alt losse- og lastearbeide*“, og paa sin side er da hver arbeider efter overenskomstens § 6 „*pligtig til at ta det arbeide, som anvises ham*“.

Spørsmålet blir da kun, hvordan arbeiderne i saadanne tilfælde skal betales. Og regelen maa selvfølgelig her som i alle andre arbeidsforhold være den, at hvor intet andet er bestemt, er det arbeidsgiveren eller hans representant, i dette tilfælde stuerkontorets bestyrer, som avgjør enten et arbeide skal utføres paa akkord eller timeløn. Dette er desuten en direkte følge av overenskomstens § 4 om, at stuerkontoret „*leder og fordeler alt losse- og lastearbeide*“. Det maa jo forøvrig sies at være det mest nærliggende og naturlige, naar det gjælder et arbeide, for hvilket ingen akkordsats er fastsat (saaledes ogsaa naar ikke fuldt stuerkjæng benyttes), mens der paa den anden side er vedtatt en almindelig timelønssats, at lønne efter denne. Selvfølgelig maa i saadanne tilfælde stuerkontorets bestyrer kunne tilby akkord, hvis han finder det ønskelig. Men kan man i saa fald ikke i hvert enkelt tilfælde bli enige om akkordsatsen, maa bestyreren ha ret til at forlange arbeidet utført efter timeløn. I mange tilfælde vil dette simpelthen være den eneste utvei, hvis arbeidet overhodet skal bli utført. Og det er jo ogsaa den i alle arbeidsforhold hævde vundne praksis, at hvor ikke enighet oppnaaes om en akkordpris (forutsatt at den ikke er tariffmæssig fastsat), der kan arbeidsgiveren forlange arbeidet utført efter timeløn. Skulde det ikke gjælde ved stuerarbeidet i Fredrikshald, vilde det føre til, at arbeiderne ved at forlange for høje akkordpriser kunde hindre lastning og losning av alle varer, som ikke er nævnt i tariffen, et resultat, der aldeles ikke stemmer med de ordnede forhold, som den nye overenskomst og opprettelsen av stuerkontoret var forutsatt at skulle medføre.

Det ovenfor anførte gjælder saavel de under 1 a som de under 1 b nævnte tilfælde, der begge forsaavidt maa stilles i samme klasse.

Ad 2. Har skibsmæglerne ret i, at stuerkontoret kan forlange, at stuerarbeiderne skal utføre lastning og losning efter timebetaling ved varesorter, som ikke er nævnt i tariffen, saa maa dette ogsaa gjælde lastning av kiasbrand. Der foreligger nemlig aldeles ikke grunn til forsaavidt at stille denne varesort i nogen særstilling. Vistnok er ikke lastning og losning av kisavbrand noget særlig behagelig arbeide, idet der utvikles en del støv. Men noget farefuldt arbeide kan det vistnok ikke kaldes. Stuerarbeiderne negtet da heller ikke likefrem at utføre arbeidet, men de forlangte akkord. Arbeidet kan vel da ikke være saa forfærdelig sundhetsfarlig som paastaat, idet det jo ikke kan være farligere at arbeide efter timeløn end efter akkord. Og stuerarbeiderne har forøvrig været med at laste kisavbrand før den nugjældende overenskomst traadte i kraft og maatte være forberedt paa, at dette arbeide ogsaa vilde forekomme i fremtiden.

Det maa derfor være aldeles utvilsomt, at lastning av kisavbrand hører ind under stuerarbeidernes arbeide, og at de altsaa efter overenskomstens § 6 ikke kan nekte at utføre det.

Men er det paa det rene, vil det, hvis skibsmæglerne har ret i spørsmål 1 a, ogsaa dermed være avgjort, at stuerkontoret kan forlange dette arbeide lønnet efter timebetaling. Som tidligere meddelt, opplyser forøvrig skibsmæglerne, at lastning av kisavbrand ogsaa før nugjældende overenskomsts ikrafttræden flere gange har været betalt med timeløn.

Ad 3. Hensigten med forhandlings- og voldgiftsoverenskomsten er saavidt mulig at skape arbeidsro saalænge en overenskomst varer. Spesielt er den lagt an paa at forebygge pludselige arbeidsstansninger forinden forhandling mellom organisationerne har været forsøkt. Det er derfor i nævnte overenskomst bestemt, at ved konflikt skal organisationerne søke at utjevne tvisten, idet der til det øiemed skal forhandles først mellom parterne, og hvis enighet ikke oppnaaes derefter mellom organisationerne. Videre er det bestemt, at ingen arbeidsstansning skal finde sted blandt de til organisationerne hørende medlemmer, forinden forhandling har været forsøkt mellom organisationerne.

At den ved dampskibet „Urda“s lastning av kisavbrand den 21. mai d. a. opstaaede tvist om lønningsmaaten er at betragte som en „konflikt“ i overenskomstens forstand, maa være indlysende og vil neppe benegtes. Det er netop særlig saadanne tvister om en overenskomsts forstaaelse, som der er tat sigte paa, og hvorav der stadig er nogen oppe til forhandling mellem organisationerne. Overensstemmende hermed er da ogsaa de her foreliggende tvistepunkter indbragt for den ærede voldgiftsret.

Spørsmålet blir da kun, om der i nævnte tilfælde kan sies at ha foreligget en „arbeidsstans“ efter forhandlings- og voldgiftsoverenskomstens § 2. Er ogsaa det paa det rene, maa det være klart, at her foreligger et direkte brud paa sidstnævnte overenskomst.

Arbeidsmandsforbundets forhandler søkte under forhandlingsmøtet den 5. oktober at gjøre gjældende, at her ikke forelaa nogen arbeidsstans, men kun en individuel optræden av de enkelte arbeidere, som ikke rammes av forhandlings- og voldgiftsrets-overenskomstens bestemmelser. Denne paastand maa imidlertid aabenbart være aldeles uriktig.

I det omtvistede tilfælde var forholdet, som tidligere oplyst, at *samtlig* de stuerarbeidere, der var sat til vedkommende lastningsarbeide, i *felleskap* fremsatte krav paa at lønnes efter akkord, og da dette ikke indvilgedes, stanset de *allesammen* sit arbeide. hvorved skibets kaptein blev henvist til at søke arbeidet utført av skibsmandskapet. Dette kan efter vor mening kun betragtes som en ganske almindelig streik. Ti hertil kræves ikke, at der foreligger nogen foreningsbeslutning paa forhøiad, eller at der utbetales streikebidrag. I saa fald vilde der jo ikke kunne gives streik av uorganiserte. Og desværre ser man ofte, at ogsaa organiserte arbeidere begynder streik uten forutgaaende foreningsbeslutning. Specielt har saadanne pludselige og ikke regulært behandlede streiker været hyppig blandt stuerarbeiderne i Fredrikshald. Saaledes blev deres langvarige stuerstreik i vinter (som alle var enige om at betragte som en streik) iverksat uten forutgaaende foreningsbeslutning, og streikebidrag blev først efter lang tids stans utbetalt av Arbeidsmandsforbundet.

Selv om man imidlertid ikke vil betegne vedkommende stuerarbeideres optræden den 21. mai d. a. som en streik, maa den ialfald betragtes som en *arbeidsstans* efter forhandlings- og voldgiftsoverenskomstens § 2. Det maa utvilsomt ha været hensigten med dette uttrykk, der jo direkte kun peker paa det faktiske, at et arbeide er stanset, at ramme ogsaa forhold av den her omhandlede art. Det vilde jo være meningsløst, at man skulde ville sikre sig mot arbeidsnedlæggelser, som er regulært drøftet og besluttet i foreningsmøter og hvortil vedkommende hovedorganisations samtykke paa forhaand er indhentet — altsaa hvor man i selve sakens behandling i nogen grad burde ha cauteler mot en altfor ubesindig optræden —, men ikke mot saadanne paa stedet besluttede, uoverveiede, pludselige arbeidsnedlæggelser, som en del krigslystne organiserte arbeidere blir enige om at iverksætte for at fremtvinge et eller andet. Skulde forhandlings- og voldgiftsoverenskomstens § 2 være saaledes at forstaa, kunde den jo altid med største lethet omgaaes ved, at man gik mere irregulært frem end almindelig, og den hele bestemmelse vilde selvfølgelig ingenting være værd.

*

Med hensyn til omkostningerne ved nærværende voldgiftsretssak har vi nedlagt paastand paa, at de i sin helhet paalægges Arbeidsmandsforbundet. Efter vor mening har stuerarbeiderne i denne sak optraadt i høi grad uriktig, hvilket Arbeidsmandsforbundet burde ha indset og selv hævdet disciplinen inden sine rækker, uten at det skulde være nødvendig at kræve nogen voldgiftsret nedsat i sakens anledning. Vi mener, de foreliggende tvistespoersmaal er saa utvilsomme og burde ligge saa aapne i dagen for folk, som til stadighet har med arbeiderforhold og arbeidsoverenskomsters fortolkning at gjøre, at forbundets styre i noi grad maa dadles for sin negative holdning. Og under de forhold vilde det være uretfærdig, om arbeidsgiverne i denne sak, efter først at være utsat for en kontraktstridig arbeidsstans, skulde paalægges at betale nogen del av voldgiftsrettens omkostninger.

Fremstilling fra Norsk arbeidsmandsforbund.

I tilsvar til den av Norsk arbeidsgiverforening avgivne fremstilling skal vi herved meddele følgende faktiske oplysninger om det, som fandt sted ved dampskibet „Urda“s lastning med kisavbrand den 21. mai d. a.:

Skibet hadde allerede ved middagstider den 20. mai begyndt indlastningen av kisavbrand med eget mandskap. Om aftenen samme dag blev 4 av arbeiderne, som da stod for tur til første sjau, tilsagt at møte op dagen efter og overta indlastningen paa nævnte skib. 2 mand skulde møte kl. 6 og 2 kl. 8 om morgenen. Det var stuerkontorets bestyrer, Brevik, som gav denne ordre. Arbeiderne spurte ham da, hvordan akkord de skulde ha paa dette arbeide, hvortil han svarte, at det vilde bli timeløn efter tariffen. Dette fandt arbeiderne urimelig og fremholdt, at det var meningsløst at staa i saadant arbeide for 45 øre timen, og at der altid tidligere, naar foreningens folk hadde utført saadant arbeide, hadde været akkord.

Bestyreren svarte hertil, at han handlet efter ordre, og at det fik bli en sak de fik forhandle med mæglerne om. Senere fandt der en konferanse sted inde paa mægler Hannestads kontor, hvor Hannestad, Brevik og fagforeningens formand, Nicolaysen, var tilstede. Efter nogen diskussion gik sidstnevnte med paa, at arbeidet denne gang fik bli at utføre paa timeløn, og at spørsmålet om, hvorvidt dette var stemmende med overenskomsten og forutsetningerne for samme, fik avgjøres ved forhandling eller voldgift.

Denne avgjørelse blev derefter de tilsagte arbeidere meddelt, og dagen efter møtte disse ombord i skibet til fastsat tid.

Der er saaledes ikke, som vor ærede motpart søker at gi det skiu av, tale om nogen negtelse fra de tilsagte arbeideres side. At arbeiderne forlangte akkord i likhet med, hvad de tidligere hadde været været vante til, og at de gjorde indvendinger mot at arbeide for timeløn, er vel ikke ensbetydende med at negte. Naar endvidere foreningens formand optraadte paa deres vegne og søkte at hævde de samme synsmaater som arbeiderne og endelig fik istand en midlertidig ordning av tvisten, beviser dette tvertimot, at der fra arbeidernes side fra begyndelsen av har været handlet i fuld overensstemmelse med overenskomstens § 6.

Grunden til, at arbeiderne ut paa formiddagen atter gik iland, forklarer disse paa følgende maate: Winchen ved storluken negtet at funksjonere tilfredsstillende; det gik rykvis med heisningen av tønderne, og ret som det var sankedes disse for tidlig og slog mot lukekarmen, saa den løse, lette aske føk som en taake omkring arbeiderne. Da grunden til dette uheldige forhold var, at der var sat for litet damp paa winchen, henvendte en av arbeiderne, Vilhelm Møller, sig til skibets styrmand og anmodet om at faa mere damp, da det var livsfarlig baade for dem, som stod i lægteren og for dem paa dækket at arbeide med en winch, som ikke orket tønderne. Hertil svarte styrmanden overlegent: „Du har vel betaling for at staa der“. Møller svarte da, at han ganske vist hadde betaling for at arbeide, men ikke for at sluke kisasken, hvortil styrmanden i en overlegen og bydende tone sa, at de kunde gaa iland med sig.

Dette lot arbeiderne sig ikke si to gange, men gik øieblikkelig fornt til de 2 mænd, som var beskæftiget i forluken, og meddelte dem styrmandens uttalelser. Arbeidet her var allerede stoppet, da den ene av arbeiderne hadde faat øinene fulde av kisavbrand, saa han ikke kunde se, og desuten blødde næseblod.

Samtlige arbeidere gik nu iland og henvendte sig øieblikkelig til stuerkontorets bestyrer, der ved det tidspunkt samtalte med foreningens formand, Nicolaysen. De sa til ham, at de ikke længere vilde utføre dette farlige arbeide, naar de ovenkjøpet skulde faa ukvemsord av styrmanden. Hertil svarte bestyreren, at det ikke var noget at gjøre med det, og at han ikke vilde tvinge nogen til at gaa ombord.

Der blev ikke, som av vor motpart fremholdt, gjort noget tilbud fra arbeidernes side om at gaa ombord igjen, ifald de fik akkord, og der blev heller ikke fra bestyrerens side gjort noget forsøk paa at faa arbeiderne til at gjenopta arbeidet.

Bestyreren gik kun ombord og talte med styrmanden, og straks efter begynde skibets mandskap selv at indta lasten.

Det ser saaledes ut, som om baade arbeiderne og stuerkontorets bestyrer fra første stund av har været av den opfatning, at her ikke forelaa nogen konflikt i overenskomstens forstand, og der blev som følge herav heller ikke fra stuerkontorets side gjort nogen henvendelse til arbeidernes tillidsmænd for at faa utjevnet tvisten, saadan som overenskomsten angaaende forhandlinger og voldgift, dens § 1, foreskriver. Man har øiensynlig paa begge sider oppfattet det hele som en rent individuell affære, hvad den ogsaa bevislig var.

Det spørsmål, som man fra først av var enig om at henskyte til voldgiftsrettens avgjørelse, og som vi nu maa forlange besvaret, er:

Har mæglerne ret til at forlange et arbejde utført for den i overenskomsten fastsatte timeløn, naar dette arbejde tidligere har været utført paa akkord eller ogsaa for en betydelig høiere timeløn?

Til belysning af dette spørgsmaal skal vi meddele, at lastning med — eller behandling af — kisavrind er et meget skadeligt arbejde, som enhver helst vil undgaa. Den tørre kobberholdige aske har let for ved det første vindpust eller bevægelse at fyke op og bevirker en heftig irritation af huden og især øinene og aandedrætsorganerne, foruden at den i høj grad virker ødelæggende paa klær og skotøi. Dette arbejde er derfor overalt, hvor det nødvendigvis maa udføres, bedre betalt end andet almindelig dagarbejde. Paa mange steder har arbejderne avløsning, saa de f. eks. arbejder en ½ time og er fri en ½ time.

I Fredrikshald har dette arbejde først forekommet i de 2 sidste aar, efter at den derværende cellulosefabrik sattes igang. Det har hovedsagelig været smaa svenske dampskibe, som har indtatt denne last, og disse har som regel lastet med eget mandskab.

I tilfælde nogen større skibe har indtatt denne last, har der været betalt en akkordpris af 13 til 15 øre pr. ton. Saavidt erindres har det kun forekommet to gange tidligere, at foreningens medlemmer har utført dette arbejde, og har de da hat ovennævnte priser, for henholdsvis første og anden gang. I andre tilfælde har det været utenforstaaende arbejdere, som skibskapteinerne selv har skaffet sig, som har utført arbeidet, og er disse i almindelighed blit betalt med fra 60 til 80 øre pr. time.

Dette, at arbeidet sjelden forekommer og varer ganske kort, er vel grunden til, at ingen av parterne omtalte denne varesort under tarifforhandlingerne i viuter. Den var jo heller ikke opført paa den gamle tarif, og man har selvfølgelig gaat ut fra, at forholdet vilde bli som før.

I henhold til foranstaaende maa vi derfor anmode om, at det av os opstillede spørgsmaal besvares med nei, samt at akkorden fastsættes til, hvad der tidligere gjennemsnitlig er betalt.

Naar vor motpart har benyttet episoden ombord i „Urda“ til at reise en del paastaunde, som ikke kan sees at ha nogen som helst støtte i overenskomsten, saa maa vi, for at klargjøre vort standpunkt til de i den anledning opstillede spørgsmaal, faa gi en kort fremstilling av, hvad der blev fremholdt under forhandlingerne om den nuværende overenskomst.

Det forholder sig rigtig, som i motpartens fremstilling indledningsvis er fremholdt, at mæglernes hensigt med opsigelsen av den gamle overenskomst var at faa en sterkere ledelse av og bedre orden under arbeidet. Det blev gjentakne gange høvdet, at det alene var grunden til opsigelsen, at det ikke paa nogen maate var mæglernes hensigt at reducere arbejdspriserne mere end høist nødvendig til bestridelse av utgifterne ved det nye stuerkontor. Der var heller ikke tale om at forlate akkordsystemet for at gaa over til dagløn. Man var enig om at indskrænke daglønsarbejde til det mindst mulige, og der blev paa forespørsel fra en av arbeidsgiverforeningens forhandlere, om i hvilke tilfælde daglønarbejde anvendtes, svaret, at det kun var i tilfælde, at der ombord i et skib trengtes en enkelt mand, for eksempel til at kjøre winchen eller, naar der, forinden lastningen begyndte, maatte foretages en oprydning eller lempning av anden last ombord i skibene. Det var i overvær av repræsentanter for begge parter, at disse uttalelser fremkom. Naar mæglerne allikevel ønsket at faa ind i tariffen en bestemmelse om en bestemt timelønssats, saa var det for at forebygge, at der herefter, som ofte tidligere, skulde opstaa tvist om timelønns størrelse.

At det under forhandlingerne ikke var mæglernes hensigt i fremtiden at anvende timeløn i nogen større utstrækning end før vil ogsaa fremgaa av følgende:

I et av Norsk arbeidsgiverforening den 19 februar 1910 utarbejdet forslag til overenskomst var indtatt følgende passus:

„Naar timebetaling anvendes *istedetfor* akkord fastsættes denne til 45 øre pr. dagtime og 65 øre pr. nattime“, o. s. v.

Under behandlingen av dette forslag, hvor begge parter var tilstede, enedes man imidlertid straks om at stryke ordene: „*istedetfor* akkord“, da det ikke var hensigten at benytte timebetaling, hvor akkord kunde anvendes.

Naar spørgsmaalet saaledes har været oppe under forhandlingerne om overenskomsten, og man allikevel er blit enig om at gi bestemmelsen følgende form: *Naar timebetaling anvendes betales o. s. v.*, saa fremgaar herav tydelig, at begge parter har

været paa det rene med, at timebetalingen skulde anvendes paa samme maate og i samme utstrækning som før, men at man nu skulde faa fastsat en bestemt lønssats for saadant arbejde.

Naar derfor mæglerne nu vil lægge den betydning i bestemmelsen, at de skal kunne anvende timebetaling ved alt arbejde, som ikke er nævnt i tariffen, og endogsaa for timeløn kunne faa losset og lastet varer, for hvilke tariffen bestemmer akkord, naar ikke fuld stuerkjæng anvendes, saa forekommer det os at være en ren tilsmikelse.

Vi er selvfølgelig klar over, at, i de tilfælde, der forekommer nye varesorter, saa ingen av parterne kan danne sig nogen mening om, hvor stor akkordprisen bør være, eller at de ikke blir enige om en saadan, maa arbeidet fra først av utføres for timeløn, indtil man har faat nogen erfaring for, hvad der med rimelighet bør betales i akkord: men at der for varesorter, som tidligere har været losset eller lastet paa akkord, herefter skal betales timeløn, fordi de ikke er nævnt i tariffen, finder vi at være stridende mot alle forudsætninger for overenskomsten. Det er nemlig en almindelig regel, som befølges overalt, at de arbejdspriser, som ved revision av en tarif ikke nævnes, forblir uforandret, saalænge overenskomsten varer, og vi kan ikke tænke os muligheten av, at Norsk arbeidsgiverforening skulde ville gi nogen av sine medlemmer medhold, naar de i overenskomstperioden vil reducere arbejdslønnen. Men at gaa over fra akkord til timeløn i et saadant arbejde er ensbetydende med lønsreduktion. Der blev ved opprettelsen av den nuværende overenskomst foretatt ganske betydelige lønsreduktioner for arbeiderne, og naar disse er gaat med herpaa, saa tænkte de sig ikke muligheten av, at der i kraft av en — muligens noget uklar formet — bestemmelse skulde gives mæglerne adgang til yderligere lønsreduktioner.

Det, som her er fremholdt mot at mæglerne skal kunne betale timeløn istedet for akkord, naar det er varesorter, som ikke er nævnt i tariffen, men som før er utført paa akkord, gjelder ogsaa det andet krav fra mæglernes side, der gaar ut paa, at der skal kunne betales timeløn, naar der ikke er fuld stuerkjæng. Skal mæglerne faa medhold i dette helt nye forlangende, som er fremsat efter at overenskomsten er opprettet, saa vil overenskomsten liten eller ingen betydning ha for arbeiderne. Det vil da ligge fuldstændig i mæglernes haand at gjøre hele akkordtariffen illusorisk, idet de blot kan træffe en avtale med skibsførerne om, at disse holder en eller et par mand av mandskapet i lastnings- eller losningsarbeidet, for derved at faa frie hænder til at vælge mellem akkord og dagløn, eftersom det passer.

Det kan her opplyses, at der til en fuld stuerkjæng almindelig regnes 6 mand. Det har ofte hændt, at skibsføreren betinger sig, at en eller flere av hans mandskap faar delta i losnings- eller lastningsarbeidet, hvilket stuerarbeidene heller ikke har motsatt sig, og dette har ikke tidligere skapt vanskeligheter, idet akkordprisen i saadanne tilfælde er blitt avpasset derefter.

Vi kan heller ikke indse, at der nu skulde være behov for at indføre den av skibsmæglerne forlangte forandring. Det kan ikke medføre nogensomhelst vanskelighet hverken for mæglerne, arbeiderne eller skibsførerne at praktisere akkordsystemet, selv om en del av skibsmandskapet deltar i arbeidet. Sætter man for eksempel, at der i i gjæng deltar 3 av stuerarbeidene og 3 av skibets folk, saa blir jo den i tariffen fastsatte akkordpris at fordele paa skibet og stuerarbeidene med en halvpart til hver. Med andre ord: skibet indkasserer en mands part for hver av skibsmandskapet, som deltar i arbeidet.

Dette vil jo være fuldt ut retfærdig til alle sider, forutsatt, at de skibsmandskaper, der deltar i losnings- eller lastningsarbeide, er voksne, fuldt arbeidsføre folk, der forsvarer sit arbejde i samme utstrækning som stuerarbeidene.

Vi skal ikke her indlatte os paa nogen polemik med motparten i anledning de beskyldninger, som rettes mot stuerarbeidene for kontraktstridig optræden osv. Der kunde vistnok gjøres gjengjæld, da der er adskillig at klandre dem for, som her er arbeidsgivere: men det har intet med denne sak at bestille. Vi skal heller ikke indlatte os paa nogen diskussion om, hvem der i dette tilfælde bør bære utgifterne ved voldgiftsretten. Det overlater vi nu som ved tidligere leiligheter trøstig til voldgiftsretten et bestemme.

Et faktum til vil vi dog, paapeke, nemlig at der fra vor side er gjort tilbud om at søke denne sak ordnet i mindelighet uten utgifter for uogen part, idet vor formand, Rich. Hansen, under forhandlingsmøtet den 5. oktober d. a. foreslog, at par-

tørne skulde komme sammen til forhandling om, hvilke arbeider der vilde bli at utføre efter timeløn, siden dette ikke er specificeret i overenskomsten.

Naar motparten neget dette, var det antagelig i haab om, at de ved en voldgiftsret skulde bli tilkjendt en ret, som de ifølge overenskomsten ikke har, og som de under forhandlingerne før overenskomstens oprettelse ikke med et ord gjorde krav paa.

Naar der til forsvar for mæglernes paastand paaberopes bestemmelsen i overenskomstens § 4: „Fredrikshalds stuerkontor leder og fordeler alt losse- og lastearbeide“, maa vi gjøre opmerksom paa, at denne bestemmelse, som findes i de allerfleste overenskomster her tillands, aldrig har været utlagt paa den maate, at den skulde hjemle arbeidsgiveren ret til at bestemme en anden lønningsmaate end den, som er fastsat i tariffen. Hvad § 4 tilsigter er jo kun, at kontoret skal ha ledelsen av arbeidet. Hadde det været hensigten, at kontoret ogsaa skulde ha retten til alene at bestemme, hvad enten et arbeide skulde utføres paa akkord eller dagløn, saa burde jo dette faat sit uttryk i bestemmelsen. Som sagt, det er første gang, vi har set denne bestemmelse fortolket paa den maate, som av vor motpart ved dette tilfælde.

I henhold til, hvad foran er anført, maa vi nedlægge paastand om, at samtlige de av vor motpart samt det av os opstillede spørsmaal besvares med „nei“.

Mandag den 7. november 1910 traadte voldgiftsretten i sak mellem skibsmæglerne og stuararbeiderne i Fredrikshald sammen.

For Norsk arbeidsmandsforbund møtte: Bernhard Eriksen, Reinhard Olsen, H. E. Engebretsen. For Norsk arbeidsgiverforening møtte: Disponent Cæsar Bang, dampskibsekspeditor Axel J. Amundsen, ingeniør Harald Bakke. Efter endel diskussion enedes man om til opmand at vælge hr. høiesteretsadvokat Stang-Lund. Ved telefonhenvendelse til advokaten erklærte denne at kunne overtå hvervet.

Lørdag den 12. november 1910 sammentraadte voldgiftsretten i ovennævnte sak. De ovennævnte medlemmer var tilstede med undtagelse med undtagelse av dampskibsekspeditor Axel J. Amundsen, som var sykmeldt. Istedetfor ham møtte boktrykker A. Grøndahl, som i anledningen var blit valgt av Norsk arbeidsgiverforening. Arbeidsmandsforbundet hadde erklæret, at det intet hadde at indvende mot det saaledes foretagne suppleringsvalg. Som rettens formand var advokat Fr. Stang-Lund tilstede. Der foretoges partsforhandling og vidneavhørelse vedkommende spørsmaal 1 a og b og spørsmaal 2 til voldgiftsretten. Møtet varte fra kl. 9½ til henimot 4, da forhandlingerne utsattes til mandag den 14. kl 12. Som repræsentant for arbeidsgiverforeningen møtte overretssakfører Paus og for arbeidsmandsforbundet forretningsfører Rich. Hansen. Skibsmæglerne Rød og Hannestad var tilstede.

Mandag den 14. november 1910 fortsattes forhandlingerne. Reinhard Olsen møtte ikke, da det tog, hvormed han ventedes — var forsinket. Parterne og deres repræsentanter var tilstede. Norsk arbeidsgiverforenings repræsentant erklærte, at de faktiske opplysninger, hvorpaa forbundet nu grundet sin paastand vedkommende det stillede spørsmaal 3 ikke tidligere hadde været arbeidsgiverforeningen bekjent. For at skaffe de paaberopte forhold belyst vilde det være nødvendig at indhente forklaringer, særlig fra styrmanden og kapteinen paa dampskibet „Urda“, noget man hadde forsøkt, men hittil forgjæves. Under disse omstæn-

digheter er arbeidsgiverforeningen villig til at frafalde besvarelsen av spørsmål 3 for nærværende, idet man forbeholder sig i nyt møte av nærværende voldgiftsret at fremme saken ogsaa for spørsmål 3's vedkommende, forsaavidt og saasandt de nævnte forklaringer kan tilveiebringes.

Rich. Hansen fandt ikke nogen grund til at motsætte sig sakens utsættelse til arbeidsgiverforeningen fik indhentet nærmere oplysninger, idet forbundet paa sin side ogsaa forbeholdt sig det samme, dog med det uttrykkelige forbehold, at saken, om den senere gjenoptages, blir at behandle av samme mænd, som nu sitter i voldgiftsretten.

Reinhard Olsen kom tilstede i møtet. Man gjenoptok for enkelte punkter forhandling om spørsmål 1 a og 1 b. Møtet varte fra kl. 12—6 med en times avbrytelse. Man diskuterte kjendelsen, og formanden bemyndigedes til at gjøre utkast til den.

Tirsdag den 15. november fortsattes møtet. Formanden fremla utkast til kjendelse. Efter drøftelse avsagdes saadan

Kjendelse:

Der er av Norsk arbeidsgiverforening forelagt voldgiftsretten følgende spørsmål:

1. Har Fredrikshalds stuerkontor ret til at forlange, at stuarbeiderne skal utføre losning og lastning efter timebetaling,
 - a) ved varesorter, som ikke er nævnt i tariffen?
 - b) Hvor ikke fuld stuerkjæng benyttes?
2. Hadde stuerkontoret ret til at forlange, at arbeide med lastning av kisavbrand i dampskibet „Urda“ den 21. mai d. a. skulde utføres efter timebetaling?

I forbindelse med disse spørsmål har arbeidsmandsforbundet tillet følgende spørsmål til voldgiftsretten:

Har mæglerne ret til at forlange et arbeide utført for den i overenskomsten fastsatte timeløn, naar dette arbeide tidligere har været utført paa akkord, eller ogsaa for en betydelig høiere timeløn?

Voldgiftsretten skal først behandle spørsmål 1 a.

Den mellem Fredrikshalds stuerkontor og Fredrikshalds losse- og lasteforening fra mars iaar gjældende overenskomst foreskriver i sin almindelige bestemmelse § 6, at enhver arbeider, som tilhører foreningen, er pliktig til at ta det arbeide, som anvises ham.

For at denne bestemmelse skal kunne praktiseres, er det selvfølgelig en nødvendighet, at der foreligger bindende avtale mellem parterne om arbeidernes lønning for de forskjellige slags arbeider, som kan bli paalagt dem. Om arbeidslønnen indeholder overenskomstens § 1 en række bestemmelser. Blandt disse findes ogsaa en tarif for losning og lastning paa akkord av dampskibe og seilskibe. Ved siden herav fastsættes timebetaling for de tilfælde, hvor saadan anvendes.

Det er paa det rene mellem parterne, at for de varesorters vedkommende, som findes i akkordtariffen, har arbeiderne ret til at vægre sig mot at ta timebetaling.

Paa den anden side hævder kontoret, at hvor det gjælder varesorter, som ikke er nævnt i overenskomstens akkordtarif, maa kontoret, hvis der ikke i det enkelte tilfælde træffes anden avtale, ha ret til at kræve arbeidet utført for den i overenskomsten fastsatte timebetaling, da man ellers vilde staa uten nogen lønsregel i overenskomsten for arbeider, som man er enige om, at foreningens medlemmer pligter at utføre.

Arbeiderne er enig heri forsaavidt angaar *nye varesorter*, som ikke tidligere har været losset og lastet paa akkord, og hvor man derfor ikke har nogen tidligere praksis at holde sig til.

Derimot hævder de, at de har krav paa at faa akkordbetaling ikke alene for de varesorter, som omfattes av overenskomstens tarif, men ogsaa for varesorter, hvor der før overenskomsten av 1910 praktisertes akkordbetaling, idet da den tidligere akkordbetaling fremdeles skulde være den gjældende.

Rigtigheten av denne opfatning er blit bestemt bestridt fra kontorets side, og det er denne tvist, som søkes løst ved det under 1 a rettede spørsmåal.

Voldgiftsrettens flertal finder at maatte besvare det stillede spørsmåal bekræftende, idet man maa gi kontoret medhold i, at det efter overenskomsten kan kræve losning og lastning av varesorter, som ikke er nævnt i akkordtariffen, utført av foreningens medlemmer efter timebetaling.

Lønsavtalen efter overenskomsten nævner en række tilfælder, i hvilke der skal opgjøres efter akkordbetaling, og nævner ved siden herav kun timebetaling. Skulde arbeiderne ha krav paa opgjør efter akkordsatser ogsaa i andre tilfælde end de, som nævnes i overenskomsten, vilde denne lønsavtale ikke være fuldstændig eller uttømmende i sit indhold, men det maa ha formodningen for sig, at det har været hensigten, at lønsavtalen skulde være uttømmende i en overenskomst, som tilpligter arbeiderne at utføre losse- og lastearbeide av enhver slags.

Der kan vistnok tænkes tilfælder, hvor parterne ved oprettelsen av overenskomst maa antages at henholde sig til tidligere praksis eller tidligere avtale for de satsers vedkommende, som ikke uttrykkelig nævnes i overenskomsten.

Men hvor overenskomstens lønsavtale har til hensigt at være uttømmende, kan man ikke uten videre supplere den med en henvisning til praksis eller tidligere avtale, med mindre det godtgjøres, at det, uanset indholdet, i virkeligheten har været parternes fælles mening, at tidligere praksis i enkelte tilfælde skulde opretholdes.

I nærværende tilfælde har der været en tidligere avtale mellem skibsmæglerne og arbeidernes forening, hvori der var indtat bestemmelse om akkordbetaling for en række varesorter, men hvor der derimot ikke fandtes nogen avtale om timebetaling, saaledes at arbeiderne for de varesorters vedkommende, som ikke omfattes av den ældre akkordtarif, med hensyn til lønskrav stod aldeles frit.

Saaledes er ikke forholdet efter den nye overenskomst, idet denne ved siden av akkordtariffen har bestemmelse om timebetaling, som man

maa gaa ut fra skal gjælde, hvor ikke akkordbetalingen kommer til anvendelse. Det sees ogsaa, at dette bestyrkes derved, at den nye overenskomst for akkordbetalingens vedkommende ikke blot gjentar den tidligere overenskomsts varesorter, men ogsaa optar andre varesorter, saaledes at man derav maa drage den slutning, at man ved overenskomstens istandbringelse har drøftet, hvilke varesorter man skulde ta ind under akkordtariffen.

Det er fra arbeidernes side gjort gjældende, at hensigten med den nye overenskomst ikke var at reducere lønningerne for arbeiderne videre end dækkelsen av kontorets utgifter nødvendiggjorde, men at der allikevel vilde kunne indtræde reduktion i arbeidernes løn, hvis man nu skulde gjennomføre timebetaling i tilfælde, hvor arbeiderne for hadde faat akkordbetaling eller høiere timebetaling end den nu bestemte.

Dette kan i sig selv være rigtig nok, men det viser sig i tilfælde kun, at man i den nye overenskomst burde ha optat en eller anden varesort, som nu ikke findes der, men det kan ikke tjene som grundlag for en ændret fortolkning av overenskomstens indhold.

Endelig er det gjort gjældende, at der fra arbeidernes side ved forhandlingerne om overenskomsten uttrykkelig er gjort opmerksom paa, at timebetalingen ikke skulde gjælde i alle tilfælder, som ikke indgik under overenskomstens akkordtarif, men kun i enkelte spesielt nævnte tilfælder.

Rigtigheten herav er fra den anden side bestemt bestridt, og rettens flertal kan ikke anse det godtgjort, at der under forhandlingerne er blit enighet mellem parterne om nogen saadan innskærnkning i de tilfælder, hvor timebetaling skulde kunne anvendes.

Et mindretal inden retten, d'hrr. Engebretsen, Olsen og Eriksen, stemmer for, at spørsmål 1 a besvares benegtende og henholder sig i saa henseende i det væsentlige til den fremstilling, som er git i saken fra Norsk arbeidsmandsforbunds side.

Som følge av rettens besvarelse av spørsmål 1 a blir ogsaa spørsmål 2 og det av arbeidsmandsforbundet stillede spørsmål at besvare bekræftende, mens mindretallet efter sit standpunkt besvarer disse spørsmål benegtende.

Retten skal dernæst behandle spørsmål 1 b.

Som det fremgaar av, hvad der ovenfor er sagt, er det paa det rene, at arbeiderne har krav paa at faa opgjort efter akkordløn for de varesorter, som nævnes i overenskomstens tarif. Fra kontorets side hævdes det imidlertid, at dette kun skal gjælde i de tilfælder, hvor kontoret har overtat stuingen paa sit ansvar (fuldt stuerkjæng), men uten hensyn til, om der til stuerkjængen benyttes utelukkende foreningsmedlemmer eller tillike andre folk, f. eks. skibets folk.

I de tilfælder, hvor kontoret har overtat stuingen, erkjender dette saaledes, at det skal opgjøre med foreningens medlemmer efter akkord-satserne, selv om folk utenfor foreningen har deltatt i stuingen.

Derimot hævder kontoret, at i de tilfælder, hvor det ikke har overtatt stuingen paa eget ansvar, men kun har avgitt enkelte arbeidere

til stuing, som foregaar paa andres (skibets) ansvar, skal akkordtariffen ikke kunne gjøres gjældende.

Voldgiftsretten skal bemerke, at det av parternes fremstilling fremgaar, at stuing kan foregaa med mandskap dels av foreningens medlemmer og dels av utenforstaaende (skibsmandskap) enten stuingen er overtat av kontoret eller ikke. Det synes da i sig selv litet rimelig, at arbeidernes krav paa at faa opgjort efter akkordsatserne skulde være avhængig av, hvem der forestaar stuingen, kontoret eller skibet.

Med en saadan skjelning vilde der kunne fremkomme det urimelige resultat, at arbeiderne for lastning og losning av den samme vare-sort fik mindre betaling, naar stuing forestodes av skibet, end naar den blev forestaat av foreningen. Det vilde derfor ikke være opfordring til at godta denne skjelning, medmindre den tydelig fremgik av kontraktens eget indhold. Retten kan ikke finde, at saa er tilfældet og mener derfor, at de arbeidere, som blev avgit til stuing av varesorter, som omfattes av overenskomstens akkordtarif, maa faa opgjør efter denne, uanset hvem der forestaar stuingen.

Den enkeltmands tilkommende blir som følge herav at bestemme proportionalt efter antallet av dem, der har deltat i stuingen. Forutsetningen herav er selvfølgelig, at de fremmede folk, der deltar i stuingen, er voksne folk og staar ved arbeidet i samme tid som foreningens folk. Dette vil like meget gjælde, enten det er kontoret eller nogen anden, som forestaar stuingen.

Det vil, naar kontoret kun avgir enkelte mand til stuing paa fremmed ansvar, selvfølgelig ikke være noget til hinder for, at kontoret søker at opnaa yderligere fordele for foreningens medlemmer, hvis disse maa antages at være dygtigere arbeidere end dem, der deltar fra andet hold, men forsaavidt ingen saadan særavtale foreligger, maa efter rettens mening i saadanne tilfælde den proportionale deling komme til anvendelse.

Skulde skibets vedkommende kun ville ha assistanse av folk fra foreningen for timebetaling, maa kontoret meddele, at saa ikke kan ske, hvis stuingen gjælder varesorter, som indgaar under overenskomstens akkordtarif.

Retten vil saaledes besvare spørsmaal 1 b benegtende.

Grøndahl finder, at spørsmålet maa besvares med ja. Efter hans mening maa det ansees godtgjort, at de i tariffen fastsatte akkordpriser er beregnet under forutsetning av fuldt gjæng, de indbefatter i sig en mands part til formanden. Naar fuldt gjæng ikke er anvendt, forekommer det ham derfor mest naturligt at anvende den anden i tariffen fastsatte lønningsmaate, timelønnen. Selvfølgelig vil det ikke utelukke, at stuerkontoret ogsaa ved ikke fuldt gjæng kan tilbyde akkord, men *retten* til at forlange arbeidet utført efter timebetaling, mener han det har.

Der staar intet i tariffen om, *naar* timebetaling skal anvendes, og det er da naturligt, at kontoret kan anvende timebetaling der, hvor det ansees praktisk, og hvor anden lønningsmaate ikke uttrykkelig er fastsat. Det er ogsaa stemmende med praksis i andre brancher.

Kjendelse.

De av arbeidsgiverforeningen stillede spørsmål 1 a og 2 samt de av arbeidsmandsforbundet stillede spørsmål besvares med *ja*, det av arbeidsgiverforeningen stillede spørsmål 1 b besvares med *nei*.

Salæret for voldgiftsrettens opmand bestemmes til 180 kroner, for hver av de øvrige rettens medlemmer til 120 kroner. Reinhard Olsen erholder derhos for skyss og diætutgifter 40 kroner.

Hver av parterne betaler halvdel av disse.

Norsk centralforening for boktrykkere.

4. Den typografiske forening i Bergen kontra A/s „Morgenavisen“. Onsdag den 19. oktober 1910 kl. 7 aften sattes voldgiftsret. For Bergens boktrykkerforening møtte d'hr. Jørgen Basberg, Alf Grieg og Julius Moe Nilssen.

For Den typografiske forening møtte d'hr. Th. J. Friis, Ludvig Sandahl og Lars Johannessen.

Der foretoges: Sak 1/1910: Den typografiske forening kontra A/s „Morgenavisen“.

I begyndelsen av juli maaned d. a. ansattes i A/s „Morgenavisen“ typograf Jensen som maskinsætter paa dagarbeide for den i tariffens § 8 omhandlede løn for nyutlærte, kr. 30.00. Efter ca. 1 maanedes arbeide blev vedkommende sætter sat over paa natarbeide efter en løn av kr. 36.00. Den typografiske forening fandt ingen hjemmel i tariffen for en saadan avlønning, idet den hævdede, at der for natarbeide i henhold til nævnte §'s 1. passus, sidste punkt, i alle tilfælder skal betales en løn av kr. 42.00. Saken har derefter været undergit behandling av Bergens boktrykkerforening, som imidlertid fandt, at lønnen for nyutlærte ogsaa om natten skal være kr. 30.00. Voldgiftsrettens 3 medlemmer, d'hr. Basberg, Grieg og Nilssen, fandt ikke at kunne gi Bergens boktrykkerforening medhold i dens opfatning, derimot hævdedes, at tariffens bestemmelser maatte forstaaes derhen, at der for natarbeidet skulde ske en forhøielse i lønnen, som av „Morgnavisen“ foretat. De øvrige 3 medlemmer, d'hr. Friis, Sandahl og Lars Johannessen, fandt at burde holde paa den av Den typografiske forening hævdede opfatning, idet der for natarbeide paa sættemaskiner ingen lempning i lønnen skulde finde sted. Da enighet ikke kunde opnaaes, besluttet voldgiftsretten at opnævne assessor O. P. Olsen som rettens opmand, idet parterne forbeholdt sig at komme tilbake til saken ved hovedforhandlingen.

Torsdag den 3. november 1910 sammentraadte voldgiftsretten i nærværende sak, idet hr. typograf Lars Johannessen møtte som varmand for hr. P. O. Pedersen, som hadde erklæret ikke at ville møte. Man hadde dagen forut hat et forberedende møte, i hvilket imidlertid paa grund av hr. Sandahls forfald votering ikke hadde kunnet finde sted. Efterat saken var debatteret tilførtes: Det er paa det rene, at maskinsætter Jensen er at betragte som nyutlært, og at det arbeide,

for hvilket hans løn er omtvistet, er regelmæssig natarbeide. Hverken i forhandlingerne angaaende tariffens tilblivelse eller praksis her i byen hadde man fundet noget, der avgjørende talte for den ene eller anden av de meninger, som angaaende forstaaelse av § 38 under denne tvist hadde været gjort gjældende. Idet avgjørelsen derfor maa bli at træffe paa grundlag av tariffens ordlyd, fandt voldgiftsrettens flertal, Friis, Sandahl, Johannessen og opmanden, at maatte tiltræde den opfatning, som av Den typografiske forenings styre hadde været gjort gjældende. Man fandt det efter paragraffens avfatning i det hele utelukket, at bestemmelsen i dens andet punktum refererte sig til andet end første punktum. Og naar dens tredje punktum sætter mindstelønnen for regelmæssig natarbeide til 42 kroner, uten at der for saadant arbeide uttrykkelig er stipuleret nogen lavere løn for nyutlærte, og naar det ikke er godtgjort, at dette skyldes en forglemmelse, kunde det ikke indsees, at man i tariffen hadde nogen hjemmel til for dem vilkaarlig at fastsette en saadan lavere løn. Særlig naar hensees til, hvorledes paragrafferne 6 og 43 er affattet, kunde det ikke godt tænkes, at ikke ogsaa i her omhandlede paragraf med rene ord hadde været sagt, at nyutlærte ogsaa skulde ha avkortning i mindstelønnen for natarbeide saavelsom for dagarbeide.

Mindretallet henholdt sig til tariffens paragraffer 6, 43 og 51. hvori der uttrykkelig er tat forbehold for nyutlærte saavel dag som nat. Naar § 38 har faat en anden redaktion, skyldes det utelukkende en forglemmelse, hvad ogsaa forarbeiderne viser, idet der ved forhandlingerne i 1907 om det av typograferne forelagte forslag til tarif kun blev gjort forandringer i lønsskalaen, samt om hvem der skulde kunne benyttes som maskinsættere. Likeledes finder man det ganske urimelig, at en nyutlært arbeider om dagen betragtes at levere for 6 kroner mindre arbeide, men om natten like meget som en fuldt utlært arbeider. Man voterer derfor for, at natarbeide for nyutlærte maskinsættere lønnes med samme avdrag som for dagarbeide, altsaa kr. 36.00.

I henhold til den foretagne votering avsagdes saadan

Kjendelse:

Maskinsætter Jensens mindsteløn for regelmæssig natarbeide er 42 kroner.

*O. P. Olsen. Th. J. Friis. Ludvig Sandahl. L. Johannessen.
Julius Moe Nilssen. Alf Grieg. Jørgen Basberg.*

6. Den typografiske forening, Bergen — Bergens boktrykkerforening. Aviserne „Bergens Tidende“ og „Bergens Aftenblad“ begyndte med søndagsnumre i oktober maaned. Da denne nyordning nødvendiggjorde fast natarbeide lørdag nat, forment Bergens typografiske forening, at dette ikke kunde indgaa under de almindelige bestemmelser for overarbeide, hvorfor man anmodet Bergens boktrykkerforening om møte til utarbeidelse av overenskomst om det nævnte natarbeide. Da enighet ikke opnaaddes, forlangte boktrykkerne saken indbragt for voldgift.

Til voldgiftsretten indsendte Den typografiske forenings styre følgende skrivelse:

I tilslutning til vor tidligere dokumentation med bemærkninger skal man anføre:

Vort tariffarbeide er internationalt, og vore bestræbelser gaar ut paa at etablere ensartede overenskomster for den hele internationale typograforganisation. Efterhvert som dette arbeide har skredet frem, er de lokale tariffar avfattet med de stedlige forhold for øie med adgang til under tariffperioden at oprette nye overenskomster, saafremt utviklingen har medført forrykkelse i den ordinære arbeidsplan (se Boktrykker-tariff for Bergen § 55, bilag nr. 2, der bl. a. omhandler nye overenskomsters opprettelse i tariffperioden). I den forrige tariffperiode, 1896—1907, blev der saaledes, foranlediget ved utvikling, opprettet overenskomst med „Morgenavisen“, der hadde fast mandskap saavel dag som nat. Man fandt dengang ikke at kunne lønne personalet om natten efter gjældende overtidsbetaling, men indførte fast arbeidstid og fast løn. Ved det her omtvistede spørsmaal skal man i første række henlede opmerksomheten paa, at der i den gjældende tariff for Bergen er særbestemmelser for *aviser*, idet der i § 48 (jfr. § 1) er git tilladelse til at utstrække arbeidstiden *til kl. 8 aften*. Naar denne bestemmelse under tarifforhandlingerne blev indtat i tariffen paa forlangende av arbeidsgiverne, var det med motivering: at de *ordinære* avisers færdiggjørelse ikke skulde indgaa under overarbeide. Ut fra dette betinger enhver *ordinær* utvidelse av aviserne, der forrykker den daglige arbeidstid, opprettelse av en ny overenskomst. I det her omhandlede tilfælde kommer dertil, at utvidelsen medfører *overskridelse* av den i tariffen fastsatte ordinære ukentlige arbeidstid, 54 timer, og at arbeidet er henlagt til nat til søndag med forpligtelse til at møte frem. At det omstridte arbeide er *fast* natarbeide og ikke kan betragtes som *overarbeide*, fremgaar videre av,

at arbeidet ikke *kan utføres indenfor* den i tariffen omhandlede tid, selv om arbeidsstyrken blev øket, idet man forutsætter, at overarbeide kun betinges av *tilfældig arbeidspres* og ikke av stadig tilbakevendende ordinært arbeide, — og

at aviserne, ifølge sin egen bekjendtgjørelse under titelen „utgaar alle dage (ogsaa søndag morgen)“ — se bilag nr. 1. Denne bekjendtgjørelse har ikke tidligere været indtat i omhandlede blade (se bilag nr. 3).

Utvidelsen er saaledes ikke *periodisk*.

Naar Bergens boktrykkertforening derfor henviser til tariffens § 2, 5. og 6. passus: *Ekstraordinært* fremmøte, kan hertil kun bemerkes, at forutsætningen for denne bestemmelse var ekstraordinære arbeider, bl. a. flyveblade, ekstrablade under valgkamp o. s. v. — der kun forekommer aar imellem, — men ikke aviserne *ordinære utgave*. Man kan saaledes ikke benævne det omhandlede forhold som *ekstraordinært* fremmøte, al den tid trykkerierne ordinært har utvidet sin arbeidstid og sætterne saaledes f. eks. skal fremmøte til arbeide *hver* lørdag kl. 9 aften, stereotypisterne kl. 2 nat og trykkeripersonalet kl. 3 nat. Skal aviserne fortsætte med en søndagsutgave, maa der selvfølgelig ske en forandring i vedkommende trykkeriers *arbeidsreglement*, idet der nemlig ikke aaret rundt kan arbeides nat til søndag uten dispensation fra fabrikkloven. Den nødvendige dispensation kan ikke gives som for overarbeide, og er derfor git i overensstemmelse med den for Kristiania-aviserne gjældende dispensationsbestemmelse indtil videre. Man skal tilslut henlede rettens opmerksomhet paa, at der ved alle saadanne avisers foretagender, hvor arbeidstiden ordinært utstrækkes over 6 dage eller 6 nætter, er opprettet specielle overenskomster (se herom i bilag nr. 4, 5 og 6. skrivelse fra N. c. f. b. av henholdsvis 13. oktober, 24. oktober og 5 novbr. 1910).

Det er saaledes overalt anerkjendt, at omhandlede arbeide ikke skal betragtes som overarbeide, men som en ordinær utvidelse for hvilken der maa opprettes specielle bestemmelser.

I henhold til ovenfor anførte og under henvisning til sakens dokumenter, der findes vedlagt, uedlægger derfor Den typografiske forening paastand paa, at omhandlede arbeide ved aviserne nat til søndag ikke indgaar under tariffens § 2, 5. og 6. passus, og at der i medhold av § 55 maa opprettes speciel overenskomst, gjældende for den gjensaaende tid av tariffperioden.

Ogsaa Boktrykkerforeningen indsendte et skriftlig innlæg i saken.

Saken blev derpaa optat til behandling i voldgiftsretten, og vi hitsætter følgende utskrift av retsprotokollen:

Aar 1910 den 3. december sammentraadte paa hotel „Métropol“ i Bergen den til avgjørelse av tvisten angaaende betalingen for „Bergens Tidende“s og „Bergens Aftenblad“s trykkeripersonalers arbeider nat til søndag paa de nævnte avisers søndagsnumre nedsatte voldgiftsret. Retten bestod av: boktrykkerne Garnes, Grieg, Moe Nilssen og typograferne Friis, Pedersen og Sandahl samt som opmand assessor O. P. Olsen. Der var i et tidligere forberedende møte uttrykkelig vedtat, at der ingen indsigelse reistes mot nogen av medlemmernes habilitet. Den samlede ret hadde desuten den 30. f. m. hat møte, i hvilket samtlige sakens dokumenter samt som nyt dokument en skrivelse av 28. f. m. fra Gunnar Ousland for hovedstyret for Norsk centralforening for boktrykkere til Ths. J. Friis var fremlagt og gjennomgaat, hvorefter saken efter begjæring av hr. Friis var utsat til gjenoptagelse idag.

Fra Den typografiske forenings side protestertes — under henvisning til skrivelse av 23. f. m. til voldgiftsretten — mot, at voldgiftsretten avgjør det av „Bergens Tidende“ og „Bergens Aftenblad“ reiste erstatningsansvar. Avgjørelsen av dette paastodes at ligge utenfor rettens kompetanse. Endvidere protestertes mot, at voldgiftsretten besvarer det spørmaal, motparten har hebudet at ville fremsætte om, hvorvidt der fra Den typografiske forenings side var handlet i strid med tariffen ved at gaa til det under striden omhandlede forbud mot arbeidet paa „Bergens Tidende“ og „Bergens Aftenblad“s søndagsnummer før voldgiftsrettens avgjørelse var søkt. Fra Boktrykkerforeningens side forlangtes det omhandlede spørmaal forelagt og besvaret. Fra Den typografiske forenings side bades avhørt 4 vidner i henhold til fremlagte spørmaalsdokumenter. Vidnerne vilde fremmøte noget senere. Som vidner avhørtes d'hr. dr. H. Sivertsen, faktor I. Isaksen samt typograferne Korneliussen og E. Andersen. Efterat saken var debatteret foretoges votering over lønsspørmaalet med det resultat, at et flertal, bestaaende av d'hr. Garnes, Grieg, Moe Nilssen og opmanden, voterte for tilfølgtagelsen av den av Boktrykkerforeningen nedlagte paastand. Mens mindretallet, d'hr. Friis, Pedersen og Sandahl, voterte for, at betalingen for det omtvistede arbeide ikke indgik under lønsbestemmelsen i § 2. Forsaavidt angik det av „Bergens Tidende“ og „Bergens Aftenblad“ reiste erstatningskrav uttaltes enstemmig, at dette maatte voldgiftsretten ansees inkompetent til at avgjøre, hvorfor det i mangel av mindelig overenskomst maatte søkes løst ved de ordinære domstole.

Under debatten om, hvorvidt voldgiftsretten skulde erklære den av typografernes forening paabudte arbeidsnegtelse for stridende mot tariffen, bad Friis besvaret følgende spørmaal:

1. Er den enkelte arbeider forpligtet paa anmodning at arbeide utover den ordinære arbeidstid?
2. Har en fri sammenslutning av arbeidere ret til at negte utført arbeide utover den ordinære arbeidstid?

Det foran anførte flertal fandt ikke at kunne besvare spørmaal 1, samt at det for besvarelsen av det av Boktrykkerforeningens styre reiste heromhandlede spørmaal ingen betydning kunde ha, hvorledes spørmaal nr. 2 besvartes.

Det foran citerte av Boktrykkerforeningens styre reiste spørsmål besvartes derefter med 4 stemmer (foran anførte flertal) mot 3 bekræftende.

Til avsigelse av formelig kjendelse blev derefter tariffen utsat til onsdag førstkommende kl. 7 eftermiddag.

Aar 1910 den 7. december fortsattes forhandlingerne. Samtlige medlemmer tilstede.

Voldgiftsrettens flertal tilførte: Den typografiske forening har hævdet, at utgivelsen av „Bergens Aftenblad“s og „Bergens Tidende“s søndagsnumre var en ordinær utvidelse av disse aviser, der forrykket den ordinære arbeidstid og maatte medføre oprettelse av ny overenskomst angaaende utførelsen av og betalingen for trykkeripersonalets arbeide med nævnte søndagsaviser. I den anledning bemerkes, at det vistnok er saa, at tariffens § 55 forutsætter muligheten av, at der i tarifperioden opprettes nye overenskomster gjældende ved siden av tariffens bestemmelser — overenskomster, der er nødvendiggjort ved opstaaede nye forhold, som ikke var forutset ved tariffens istandbringelse, og paa hvilke tariffens bestemmelser ikke kunde finde anvendelse. At det her omhandlede forhold ikke skulde gaa ind under tariffen fandt man imidlertid at maatte betegne som en ganske uholdbar paastand, hvilket formentlig med tilstrækkelig tydelighet vil fremgaa av, hvad nedenfor vil bli anført.

Ganske klart finder man det ogsaa at være, at det ikke — som av Den typografiske forening paastaat — kan ha nogen indflydelse paa besvarelsen av spørsmålet om, hvorledes det omhandlede arbeide er at betegne — som overarbeide gaaende ind under tariffens § 2 eller som regelmæssig natarbeide — at utvidelsen av de to aviser medfører en overskridelse av tariffens ukentlige arbeidstid, 54 timer.

Der er fra samme hold — som bevis for, at det her ikke gjælder overarbeide, men fast natarbeide — særlig fremholdt, at man ved tariffens istandbringelse med overarbeide kun tænkte paa saadant arbeide utover den sedvanlige arbeidstid som en følge av tilfældig arbeidspres og ikke paa stadig tilbakevendende ordinært arbeide, som det her gjælder. Hertil er imidlertid at bemerke — for det første, at der ingen direkte opplysning foreligger om, hvad der i saa henseende var forutsætningen, og dernæst, at der fra den motsatte side hævdes, at man allerede paa tariffens istandbringelsestid var paa det rene med, at om søndagsaviser i tarifperioden skulde bli utgit, maatte betaling for arbeide paa den bli at beregne efter tariffens § 2. Endelig, at det av en av de fra Den typografiske forenings side for voldgiftsretten førte vidne („Bergens Tidende“s faktor) er forklaret, at han anmodet om at utarbeide omkostningsoverslag for „Bergens Tidende“s søndagsnummer, — uten videre beregnet arbeidet efter tariffens § 2.

At „Bergens Aftenblad“ og „Bergens Tidende“ ved søndagsnumrenes utgivelse fik en regelmæssig utvidelse, findes forøvrig ikke at kunne tillægges nogen betydning for avgjørelsen av spørsmål om det med arbeidet med disse beskæftigede personalers arbeide dermed utover dets sedvanlige arbeidstid er at anse som overarbeide eller

regelmæssig natarbeide. Dette personales regelmæssige arbeide er dets arbeide 9 timer om dagen paa ukens 6 hverdage. Selv om disse arbeidere utførte arbeidet paa søndagsnumrene hver lørdagskveld eller nat til søndag efter sedvanlig arbeidstid, kan det derfor ikke findes, at dette arbeide i forhold til arbeiderne blev andet end overarbeide av det i tariffens § 2 omhandlede slags (se tariffens bestemmelser i det hele om regelmæssig natarbeide).

Idet man saaledes finder det utvilsomt, at det omhandlede arbeide kun kan være at betrakte som overarbeide gaaende ind under tariffens § 2, 5. og 6. passus, kan det ikke findes at ha nogen betydning, hvilken ordning der med hensyn til mer eller mindre lignende arbeider maatte være truffet, likesaa litt som hvilken opfatning hovedstyret for „Norsk centralforening for boktrykkere“ maatte ha av det her omhandlede forhold. Forsaavidt det av „Bergens Aftenblad“ og „Bergens Tidende“ reiste erstatningskrav angaar, findes det tilstrækkelig at henvise til, hvad der derom i møtet den 3. ds. er anført.

Med hensyn til spørsmålet om den av Den typografiske forening paabudte arbeidsnegtelse er stridende mot tariffen, benegtes videre: Der kan ingen tvil være om, at det reiste spørsmål om betalingen for arbeidet paa søndagsnumrene i mangel av enighet mellem parterne efter forlangende av hvemsomhelst av dem maatte være at avgjøre ved voldgift efter tariffens § 55. Naar voldgift av Boktrykkerforeningens styre efter mottagelsen av Den typografiske forenings skrivelse av 10. november var forlangt, var det derfor under enhver omstændighet stridende mot tariffen, at Den typografiske forenings styre, uten først at la voldgiften tale, skred til det omhandlede forbud.

Minoriteten er av den opfatning, at voldgiftsretten kun har at avgjøre det spørsmål, der av begge parter er undergit voldgift, og det er her kun det omstridte spørsmål angaaende tariffens § 2. Som følge herav savner voldgiftsretten efter minoritetens mening kompetanse til at besvare det av Boktrykkerforeningen stilte spørsmål, om den paabudte arbeidsnegtelse var stridende mot tariffen. Tvisten om, hvorvidt et spørsmål er at avgjøre ved voldgift eller ikke, er et retsspørsmål og ikke et voldgiftsspørsmål, saaledes at enhver av parterne har ret til at se dom for, hvorvidt et tvistemaal er av dem, som rettelig er at løse ved voldgift eller ikke. Men herav følger, at voldgiftsretten som saadan kun har adgang til at avgjøre tvistigheter, som begge parter er enig om at undergi voldgift, og at voldgiftsretten, om begge parter er enig om at undergi et spørsmål til voldgift, savner kompetanse til at avgjøre et andet efter den ene parts ensidige begjæring.

Med hensyn til realiteten mener minoriteten, at det efter tariffens § 55 er en ufravikelig forutsætning, at enhver tvist, førend der kan bli spørsmål om voldgift, først skal søkes løst ved forhandling. Men efter de foreliggende opplysninger er vi kommen til den opfatning, at Boktrykkerforeningen ikke har *villet* forhandling, idet dets styre, da det materiale var erhvervet, som begge parter var enig om at indhente som grundlag for forhandling, og den egentlige forhandling saaledes

skulde begynde, uten videre avbrøt enhver forhandling. Men naar Boktrykkerforeningen saaledes gjør brud paa tariffens § 55, kan vi ikke finde, at Den typografiske forening har savnet beføielse til at fatte beslutningen om arbeidsnegtelse.

Hvad spørsmålet om forstaaelsen av tariffens § 2 angaar, har minoriteten den bestemte opfatning, at det inden tvisten omhandlede arbeide ikke kan betegnes som *overarbeide* og henholder sig herom i alt væsentlig til den av Den typografiske forening avgivne begrundelse, idet den ogsaa skal fremhæve, at den for sin opfatning har fundet støtte hos formanden for det stedlige fabriktilsyn.

Med 4 mot 3 stemmer avsagdes derefter saadan

Kjendelse:

1. Arbeidet paa „Bergens Aftenblad“ og „Bergens Tidende“s søndagsnumre skulde efter tariffen være at betale efter tariffens § 2.
2. Den av Den typografiske forening paabudte arbeidsnedlæggelse var stridende mot tariffen.
3. Det av „Bergens Aftenblad“ og „Bergens Tidende“ reiste erstatningskrav avvises fra voldgiften.

(Avgjørelsen for nr. 3 som foran anført enstemmig.)

O. P. Olsen. Julius Moe Nilssen. Alf Grieg. A. Garnes.
Th. J. Friis. Ludvig Sandahl. P. O. Pedersen.

Havne- og transportarbeiderforbundet.

7. Fredrikstad og omegns stuerarbeiderforening. Vi hitsætter nedenfor en avskrift av sakens dokumenter:

Aar 1910 den 29. oktober sammentraadte undertegnede voldgiftsret, opnævnt i henhold til § 7 i den mellem stuerformændene og Stuararbeiderforeningen i Fr.stad indgaaede „Kontrakt med pristarif“ av 19. juli 1910, for at avgi kjendelse i den mellem formændene og arbeiderne Edvard Johannessen og Sven Gabrielsens stuerlag opstaaede tvist ang. dem imellem for lastningen av seilskibet „Crown of India“.

Voldgiftens opmand, direktør W. Blakstad, er i henhold til nævnte kontrakts § 7 utset av Fredrikstad handelsforening. De øvrige medlemmer av voldgiften er Anton Engebretsen og Lars Andersen, opnævnt av stuerformændene, og Thorvald Hermansen og Hans Johannessen, opnævnt av stuararbeiderforeningen.

Tvistens gjenstand er, hvorvidt stuerformændene i Sven Gabrielsen og Edvard Johannessens stuerlag, foruten mands part, i formandsgodtgjørelse er berettiget til 2 pct. eller 9 pct. av det beløp, hvortil stuingen av seilskibet „Crown of India“ andrar til. Stuerformændene mener sig i henhold til truffen avtale at være berettiget til 9 pct., mens stuararbeiderne mener, at formændene ikke er berettiget til mere end 2 pct. av det beløp, hvor stuingen for nævnte seilskib andrar til.

Nogen skriftlig avfattet og av begge parter undertegnet overenskomst om forholdet mellem stuerformænd og stuararbeidere forelaa ikke for voldgiften, og denne saa sig derfor henvist til at av-

høre stuerlagets 2 formænd og 7 av lagets arbeidere for derigjennem om mulig at bringe paa de rene, hvad der blev avtalt om forholdet mellem formænd og arbeidere paa et møte av laget, antagelig i september 1909.

Av avhørelsen fremgik, at der antagelig i september 1909 blev avholdt et møte av laget, hvor dettes sammensætning blev bestemt, og hvor der blev valgt en komité, som fik i opdrag at utarbeide et forslag til overenskomst. Hvordan komitéens arbeide er fremmet har det ikke været mulig med sikkerhet at konstatere. En av de avhørte, David Hansen, fremla for voldgiftsretten et dokument uten underskrifter, hvilket dokument han angav at ha nedskrevet under et møte av komitéen. Videre er det oplyst, at der blev avholdt et møte av laget, antagelig omkring 15. september 1909, hvor et av komitéen angivelig utarbeidet forslag blev behandlet.

Gjennem avhørelsen er det bragt paa det rene, at der paa nævnte møte i september 1909 blev truffet avtale om, at formændene som formandstillæg ved stuing av dampskibe uten hensyn til størrelse skulde ha 9 pct. av stuerbetalingen foruten mands part. For seilskibes vedkommende blev der paa møtet avtalt, at procentsatsen skulde være 2 pct. Nogle av de avhørte kan erindre, at der blev talt om, at stuerformand Syver Jensen for større seilskibe, hvor stuerbetalingen var mindst kr. 1.90 pr. std., i formandstillæg oppebar, hvad han for stuingen kunde opnaa utover denne pris. Et av vidnerne opplyser yderligere herom, at der paa møtet blev talt om store og smaa seilskibe, og at spørsmålet om procentsatsen for de første skulde utstaa, indtil man kunde faa undersøkt nærmere, hvad nævnte Syver Jensen hadde for saadanne større skibe, uten at dette spørsmål senere er kommet under avgjørelse.

Flere av vidnerne uttaler, at diskussionen om forholdene i Syver Jensens lag fandt sted i slutten av nævnte møte.

Gjennem forklaringerne er det endvidere bragt paa det rene, at der fra stuerlagets organisering i 1909 og indtil nærværende tvist opstod, av laget ikke har været stuet større seilskibe, og har der saaledes tidligere ikke været anledning til at bringe det nu omtvistede spørsmål paa det rene. Likeledes er det bragt paa det rene, at nærværende tvist opstod dagen før lastningen av „Crown of India“ skulde paabegyndes.

Voldgiftsretten skal bemerke, at ved 4 av stuerlagene i Fredrikstad er procentsatsen for store seilskibe fra 8 til 10 pct. og for smaa seilskibe ingen procentsats. For de øvrige 3 lags vedk. utbetales intet formandstillæg hverken for store eller smaa seilskibe ei heller for dampskibe, i hvilket sidste tilfælde alle utgifter bæres fælles av laget, mens for de 4 første lags vedk. utgifter til redskaper bæres av stuerformændene. I Edvard Johannesen og Sven Gabrielsens lag betales redskaper av formændene.

Efterat saken var diskuteret, voterte rettens enkelte medlemmer saaledes:

A 1. Hans Johannesen :

Efter de avgivne vidneprov finder voldgiftsretten at maatte fastslaa

procentsatsen for seilskibe i Sven Gabrielsen og Edvard Johannesens stuerlag til 2 — to — procent uanset størrelse.

2. Torvald Hermansen henholdt sig til Hans Johannessens votum.

3. Anton Engebretsen:

Efter de avgivne vidneprov finder voldgiftsretten, at der ikke foreligger nogen enighet om procentsatsen for større seilskibe, hvorfor voldgiftsretten fastsættes procentsatsen for „Crown of India“ til 9 — ni — procent.

4. Lars Andersen henholdt sig til Anton Engebretsens votum.

B. De med voldgiften forbundne utgifter fastsættes til 69 kroner.

Fredrikstad, 8. november 1910.

Hans B. Johannessen.

Torv. Hermansen.

Ant. Engebretsen.

Lars Andersen.

Gjennem vidneprovene er det bragt paa det rene, at der i september 1909 avholdtes et forberedende møte, hvor stuerlagets sammenlutning blev bestemt, og hvor der tillike valgtes en komité, der fik i oppdrag at utarbeide forslag til overenskomst. Det maa likeledes ansees bevist, at der fra denne komité fremkom et utkast til overenskomst, hvor procentsatsen for dampskibe var foreslaaet sat til 9 pct. og for seilskibe 2 pct.

Komitéens utkast blev derefter behandlet paa et møte vistnok den 15. september 1909 og blev dens forslag om 9 pct. for dampskibe saavidt det fremgaar av vidneforklaringerne vedtat uten debat, mens der om procentsatsen for seilskibe opstod diskussion. Diskussionen gjaldt fornemmelig om den av komitéen foreslaaede procentsats av 2 pct. for seilskibe skulde gjælde uanseet størrelse eller om procentsatsen for større seilskibe skulde sættes høiere.

Hvorvidt der paa nævnte møte blev truffet nogen endelig bestemmelse angaaende procentsatsen for store og smaa seilskibe har det gjennom vidneforklaringerne ikke været mulig med fuld sikkerhet at konstatere.

Præsumption er imidlertid for, at det paa møtet omdebatterte spørsmål har faat sin endelige avgjørelse, da det i motsatt fald skulde synes rimelig, at spørsmålet var blit gjenoptat til drøftelse og avgjørelse paa et senere møte, efterat nærmere undersøkelser ang. forholdene i Syver Jensens stuerlag var foretat. Har nemlig det omtvistede spørsmål ikke fundet sin endelige avgjørelse paa møtet den 15. september 1909, blir begge parters senere passivitet uforklarlig.

Maa man saaledes gaa ut fra, at spørsmålet om procentsatsen for seilskibe er avgjort paa nævnte møte, blir dernæst at fastslaa, hvorvidt komitéens forslag om 2 pct. for seilskibe uanset størrelse blev vedtat, eller den førte diskussion om en høiere procentsats for større seilskibe resulterte i vedtagelse av noget positivt forslag. Av vidneforklaringerne fremgaar det ikke, at saa har været tilfælde, og voldgiftsrettens oppmand maa derfor gi Hans Johannessen og Torvald Hermansen medhold i deres oppfatning og votere for, at procentsatsen i Svend

Gabrielsens og Edvard Johannesens stuerlag er 2 pct. for seilskibe uanset størrelse.

Fredrikstad, 11. november 1910.

W. Blakstad.

Jern- og metalarbeiderforbundet.

8. **Twist om akkordforhold ved Elektrisk bureau, Kristiania.** Efter at forhandlinger var ført mellem organisationerne uten at enighet opnaades, forlangte forbundet saken indbragt for voldgiftsret. Følgende fremstillinger forelaa fra parterne:

Forbundets fremstilling.

I juni maaned 1908 fremkom klage fra vore medlemmer ved A/s Elektrisk bureau over, at der var forsøgt indført et nyt akkordsystem (kombineret timeløns- og akkordsystem) uten at der var forhandlet om reglerne i henhold til apriloverenskomstens § 6 b.

I skrivelse av 20. juni 1908 gjorde vi arbeidsgiverforeningen opmerksom herpaa, samtidig som vi forlangte forhandlingsmøte avholdt.

Arbeidsgiverforeningen gik med paa vor anmodning om forhandling, og der blev avholdt møter den 8., 9. og 13. juli uten at enighet opnaades.

Av den i møte den 13. juli førte forhandlingsprotokol heter det bl. a.:

„— -- — Man drøftede det i forrige møte utsatte spørsmåal angaaende lønningssystemet.

Man enedes om at henvise saken til forhandling mellem verkstedet og arbeidernes tillidsmænd. Forsaauidt disse forhandlinger ikke fører til enighet, optages nye forhandlinger mellem hovedorganisationerne.

Arbeidsgivernes representanter foreslog, at det nye indførte lønningssystem anvendes indtil enighet opnaaes, og at de nye satser i den utstrækning disse medfører forøket arbeidsfortjeneste gives tilbakevirkende kraft fra og med indeværende lønningssuke.

Arbeidernes representanter hævdede, at det gamle akkordsystem og de gamle akkordpriser maatte bli at anvende, indtil enighet om noget nyt var opnaadd.

Enighet herom opnaades ikke, men arbeidernes representanter lovet at konferere nærmere med verkstedet imorgen og derpaa forelægge saken for et klubmøte.

Dette forhandlingsresultat blev forelagt verkstedklubben til uttalelse, som enstemmig forkastet arbeidsgiverforeningens forslag. Derimot vedtoges det av vore forhandlere fremsatte forslag. Den 16. juli meddelte vi arbeidsgiverforeningen dette i følgende skrivelse:

„Protokollen av forhandlingsmøtet angaaende Elektrisk bureau har været forelagt arbeiderne i møte den 14. ds. Møtet fandt enstemmig ikke at kunne gaa med paa arbeidsgivernes forslag, der gik ut paa at anvende det nye lønningssystem indtil enighet om det samme opnaades. Derimot vedtoges vort i forhandlingsmøtet fremsatte forslag om, at det gamle akkordsystem blir at anvende indtil enighet om noget nyt opnaades.

Hovedstyret er enig i dette standpunkt, og maa vi uttale, at vi alene for principets skyld ikke kan gaa med paa at tillate et nyt system anvendt før enighet herom er opnaadd. Det motsatte vilde enhver finde ganske urimelig, og vi antar, at ogsaa den arede arbeidsgiverforening vilde finde det urimelig, hvis arbeiderne nogen gang forlangte, at et av dem foreslaat nyt lønningssystem skulde træde ikraft før enighet gjennom forhandling herom var opnaadd. Principielt set har det derfor ingen betydning i nærværende tilfælde enten det nye system virker fordelagtigere for arbeiderne eller ikke. Det er et spørsmåal, som først kan ventes avgjort under sakens realitetsbehandling. Vi maa derfor bestemt hævde, at det nye system sættes ut av kraft indtil en mulig overenskomst blir truffet, og at de gamle akkorder indtil videre træder ikraft.

I henhold til avtale har undertegnede konferert med direktør Sem uten at det har kunnet forandre vor stilling til saken. Det foreliggende materiale til bedømmelse av det nye system var ikke saaledes bearbeidet, at man paa grundlag derav kunde danne sig en begrundet mening om, hvordan det nye system vilde virke. Hr. direktør Sem lovet derfor at bearbeide materialet nærmere, saaledes at nyt forhandlingsmøte muligens kunde finde sted imorgen eftermiddag. Nærværende skrivelse bør formentlig oversendes direktør Heiberg.“

Forhandlingerne fortsattes derpaa den 17. og 22. juli uten at enighet oppnaades. Det av arbeidsgiverforeningen fremsatte forslag blev allikevel forelagt klubbens medlemmer, men blev forkastet av disse.

I skrivelse av 10. august meddelte vi arbeidsgiverforeningen resultatet av avstemningen, og antok vi, at systemet hermed var bragt ut av verden. Dette var imidlertid ikke tilfælde, idet vi i oktober 09 atter mottok meddelelse om, at systemet praktiseres.

I den anledning tilskrev vi verkstedforeningen følgende, dat. 29. oktober 09:

„Som det vistnok vil være den ærede forening bekjent, opstod der en tvist i juli f. a. ved Elektrisk bureau angaaende indførelsen av et nyt akkordsystem. Saken blev av verkstedklubben paaklaget til fabrikken, samtidig som den blev indberettet til vort hovedstyre.

Da klubben og fabrikken ikke kom til nogen enighet, blev saken av vort forbund indanket til arbeidsgiverforeningen, og forhandlinger blev optat med det resultat, at endel av de paaklagede mangler blev henvist til avgjørelse mellem verkstedet og vore tillidsmænd. Angaaende det indførte akkordsystem (kombineret timeløn og akkordsystem) forhandledes der da videre uten at enighet oppnaades, idet det av arbeidsgivernes forhandlere fremsatte forslag blev forkastet av arbeiderne.

Hermed skulde man anta, at verkstedet vilde bøie sig, ti forutsetningen ifølge overenskomsten er vel, at enighet maa oppnaaes for noget nyt akkordsystem indføres. Trods dette har allikevel verkstedet indført systemet og praktiseret det i længere tid mot flertallet av vore medlemmers vilje. Saken har nu atter været oppe til behandling, og klubstyret har i skrivelse til vort hovedstyre besværet sig over denne verkstedets fremgangsmaate.

For at faa saken grundig belyst indkaldte vi klubben til møte, og fremgik det av de faldne uttalelser saavel som av avstemningen, at det var en samstemmig misnøie over de nuværende akkordforhold. Hovedstyret finder ogsaa at maatte gi vore medlemmer medhold i deres fremførte anker, og vi maa uttale, at vi alene for princippets skyld ikke kan gaa med paa at tillate et nyt system indført før enighet herom er oppnaadd.

Vi maa derfor paa det bestemteste protestere mot det av verkstedet indførte tvangssystem som stridende mot overenskomsten.

Endvidere maa vi hævde, at det nye system sættes ut av kraft indtil en mulig overenskomst blir truffet, og at de gamle akkorder, indtil enighet er oppnaadd, blir gjældende.

I henhold hertil tillater vi os at anmode den ærede forening om, at der maa bli avholdt forhandlingsmøte.“

Nyt forhandlingsmøte blev da avholdt den 13. januar 1910, og resultatet blev forelagt vore medlemmer, hvor systemets anvendelse atter blev forkastet.

Den 19. januar sendte vi verkstedforeningen en foreløbig meddelelse om resultatet, idet vi fandt at burde forelægge saken for vort hovedstyre inden vi tok endelig standpunkt til den av arbeiderne foretagne avstemning.

Efter at saken var forelagt hovedstyret besluttet dette, at der skulde foretages ny avstemning. Efter at denne var foretat tilskrev vi verkstedforeningen følgende, dateret den 25. februar 1910:

„Som meddelt i skrivelse av 19. f. m. blev det av verkstedklubben i møte den 18. januar forkastet procentakkordsystem gjort til gjenstand for behandling av vort hovedstyre. Dette forlangte ny avstemning, idet man fandt, at der var for faa fremmøtt ved første avstemning. Man besluttet derfor at foreta uravstemning for at faa et sandere uttrykk for flertallets mening.

Denne er nu foretat med det resultat, at procentakkordsystemets anvendelse forkastedes.

I henhold til vor tidligere fremholdte mening om indførelse af nyt akkordsystems anvendelse, naar enighet ikke er opnaaet, forudsættes, at den ærede forening saavel som verkstedet respekterer denne avgjørelse, og at procentakkordsystemet sættes ut af kraft.“

Dette resulterte heller ikke til noget, idet systemet fremdeles blev praktiseret, dog under en mere hemmelig fremgangsmaate, idet de tidligere brugte lønningsbøger blev inddræt og erstattet med lønningssejler, utvilksomt i den hensigt at anvende systemet mere ukontrolleret. Vi tilskrev paanyt verkstedforeningen følgende, dateret 22. mars 1910:

„Som allerede meddelt i skrivelse av forrige maaned blev indførelsen av procentakkordsystemet ved Elektrisk bureau forkastet av arbeiderne. Vi antok da, at verkstedet lojalt vilde bøie sig for denne avgjørelse og sætte systemet ut av kraft.

Dette er imidlertid ikke gjort, idet vi faar meddelelse om, at systemet fremdeles praktiseres.

Da vi ikke kan være enig i, at et *nyt system* indføres, medmindre man er kommet til enighet, maa vi forlange, at systemet sættes ut av kraft eller at saken avgjøres ved voldgift.

Vi imøteser Deres ærede meddelelse om saken.“

Herpaa mottok vi saadant svar, dateret 9. april 10:

„I besvarelse av det ærede forbunds skrivelser av 25/2 og 22/3, hvori forlanges, at det ved Elektrisk bureau anvendte akkordsystem sættes ut av kraft, eller at spørsmålet vedrørende dette i motsat fald avgjøres ved voldgift, tillater man sig at meddele, at hovedstyret i møte den 4. ds. har fundet, at bureauet maa være berettiget til at anvende det praktiserede system.

I tilfælde av, at det ærede forbund fastholder kravet paa, at saken skal avgjøres ved voldgift, bedes os meddelt, hvorledes spørsmålet av Dem ønskes forelagt retten.“

Der er rigtignok under de stedfundne forhandlinger fra hr. direktør Sems side hævdet, at dette akkordsystem ikke er nyt, men at det har været praktiseret av kvinderne i spinderiavdelingen siden 1901.

Selv om dette medfører rigtighet, hvilket vi ikke vil bestride, gjaldt dette i saa fald kun en enkelt afdeling i fabrikken, de øvrige afdelinger var derimot uberørt av systemet til efter april 1907.

Vi mener derfor, at fabrikkens fremgangsmaate ved at indføre procentakkordsystemet i de afdelinger, hvor det ikke var anvendt før april 1907, er stridende mot overenskomstens § 6 h, der lyder:

„Der skal kunne anvendes forskjellige systemer. Forinden nye akkordsystemer, heri indbefattet præmieakkordsystemet, indføres, maa der paa forhaand være truffet nærmere overenskomst angaaende reglerne for samme mellem hvert enkelt verksted og vedkommende arbeidergrupper eller mellem hovedorganisationerne.“

I henhold til foranstaaende fremstilling tør vi anmode den ærede voldgiftsret at træffe bestemmelse i saken.

Det spørsmaal, som ønskes besvaret, er følgende:

„Kan A/s. Elektrisk bureau under henvisning til saksforholdet med hjemmel i § 6 b i apriloverenskomsten praktisere procentakkordsystemet i de av fabrikkens afdelinger, hvor det ikke var anvendt før april 1907.“

De mekaniske verksteders landsforenings fremstilling.

I den mellem Norsk arbeidsgiverforening og Norsk jern- og metalarbeiderforbund i april 1907 indgaaede overenskomst er § 6, punkt a og b, saalydende:

- a. „Akkordarbeide skal uhindret kunne anvendes ved alle verksteders samtlige afdelinger.“
- b. „Der skal kunne anvendes forskjellige systemer. Forinden nye akkordsystemer, heri indbefattet præmieakkordsystemet, indføres, maa der paa forhaand være truffet nærmere overenskomst angaaende reglerne for samme mellem hvert enkelt verksted og vedkommende arbeidergrupper eller mellem hovedorganisationerne.“

Allerede fra 1902 hadde der ved Elektrisk bureau likeoverfor kvindelige arbeidere været anvendt et kombinert timeløn- og akkordsystem, hvorved der foruten den fastsatte timeløn blev utbetalt et nærmere omforenet tillæg pr. færdig stk.

Inden enkelte afdelinger var der tillike, men i meget liten utstrækning, anvendt den almindelige stykakkord, hvorved et bestemt antal stykker bortsattes til en arbeider efter en omforenet pris.

Arbeide efter det førstnævnte system blev efterhvert overtat av flere og flere arbeidere, men under 30/5 06 nedla verkstedklubben en protest mot anvendelsen av dette, og enkelte arbeidere fandt da at maatte gaa over til at arbeide utelukkende paa timeløn.

Mens der paagik længere forhandlinger herom, og efterat disse var avsluttet uten resultat, vedblev bureauet at anvende systemet ved de for dette passende arbeider og likeoverfor dertil villige arbeidere med den følge, at der ved utgangen av 1909 var hele 200 arbeidere, som kom ind under dette.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund lot saa i februar d. a. foreta en avstemning mellem sine medlemmer ved bureauet og meddelte som resultat av denne, at systemet var forkastet og derfor maatte avskaffes i henhold til overenskomstens § 6 b.

Man kan ikke indrømme berettigelsen av denne paastand og skal derfor utbede sig voldgiftsrettens besvarelse av følgende spørsmaal:

„Er Norsk jern- og metalarbeiderforbund berettiget til i henhold til apriloverenskomstens § 6 b at forbyde sine medlemmer ved Elektrisk bureau at arbeide efter det ved denne bedrift i ca. 8 aar benyttede præmiesystem?“

Voldgiftsrettens protokoll lyder som følger:

Aar 1910 den 14. mai sammentraadte voldgiftsmænd valgt av henholdsvis Norsk jern- og metalarbeiderforbund og Norsk arbeidsgiverforening i anledning en tvist om akkordforhold ved A/s elektrisk bureau.

Som valgt av Norsk jern- og metalarbeiderforbund deltok d'hr. forretningsfører Sverre Iversen og jerndreier Anton Olsen og som valgt av Norsk arbeidsgiverforening d'hr. ingeniør Karl Paus og ingeniør Trygve Hansen. Man enedes om at vælge hr. byretsassessor D. H. Christiansen til opmand, forsaavidt han erklærer sig villig til at overta hvervet. Subsidiært enedes man om hr. byretsassessor Bade, forsaavidt hr. Christiansen var forhindret.

Aar 1910 den 18. mai sammentraadte den valgte voldgiftsret i tvist om akkordforholdene ved A/s elektrisk bureau i Haandverks- og industriforeningens lokale i Kristiania under ledelse av den valgte opmand assessor Christiansen. Voldgiftsmændenes pladse blev efter lodtrækning bestemt saaledes: 1) Ingeniør Trygve Hansen, 2) Jerndreier Anton Olsen, 3) Ingeniør Paus, 4) Forretningsfører Sverre Iversen, efter hvilken orden votering bestemtes at skulle foregaa.

Spørsmaalet om inhabilitet blev drøftet uten at foranledige nogen bemerkning.

Som repræsentant for Norsk jern- og metalarbeiderforbund møtte formanden J. Borgen og som repræsentant for De mekaniske verksteders landsforening sekretæren, ingeniør Bang. Formanden fremlagde parternes skriftlige fremstillinger, der referertes. Som vidner forklarte sig derpaa fra arbeidernes side Anton Antonsen og Mathis Johansen og fra arbeidsgivernes side direktør Sem.

Møtet varte fra kl. 5 til 8 em.

Aar 1910 den 19. mai fortsattes voldgiftsretsmøtet fra foregaaende dag paa samme sted.

Parterne enedes om at stille spørsmålet til voldgiftsretten saaledes:

„I hvilken utstrækning er A/s Elektrisk bureau berettiget til efter apriloverenskomsten at benytte det omhandlede lønningssystem (kombineret timeløns- og akkordsystem)?“

Parternes repræsentanter hadde derpaa ordet. Efter avholdt drøftelse og votering avgaves saadan *kjendelse*:

Ved A/s Elektrisk bureaus herværende fabrik har der fra 1901 for de kvindelige arbejdere, der var beskjæftiget med spinding m. v. været anvendt et kombineret timeløns- og akkord-system. Forinden lønoverenskomsten av 15. april 1907 var der ved fabrikken en 50 à 60 piker, der overveiende lønnedes paa denne maate. Disse hørte alle til den saakaldte spinderiavdeling. Senere blev dette lønningssystem efterhaanden utvidet til mandlige arbejdere i fabrikkens forskjellige dele, saaledes at det tilslut omfattet ca. 200 mand av fabrikkens henved 500 arbejdere. Det har imidlertid vakt misnøie blandt de organiserede arbejdere av jern- og metalarbejderforbundet ved fabrikken, at dette har været gjort uten forhandling med arbeiderne i henhold til apriloverenskomstens § 6 b, og da fabrikken ikke har erkjendt sig forpligtet hertil, er tvist opstaaet. Denne har forgjæves været søkt fjernet ved behørig forhandling, hvorefter den er forelagt nærværende voldgiftsret i form av følgende spørsmaal, hvorom parterne er enedes:

I hvilken utstrækning er A/s Elektrisk bureau berettiget til efter apriloverenskomsten at benytte det omhandlede lønningssystem (kombineret timeløns- og akkordsystem)?

Retten flertal skal bemerke: Det er paa det rene, at det omhandlede lønningssystem, der — efter hvad parterne synes at være enige om, maa betegnes som et akkordsystem — vistnok har været anvendt ved fabrikken før apriloverenskomsten, nemlig for spinderiavdelingen. For fabrikken er saaledes ikke systemet nyt, men for de avdelinger eller arbeidergrupper, hvortil det efter apriloverenskomsten er utvidet, er det nyt og det uten hensyn til, om enkelte av disse arbejdere muligens skulde ha hørt om dets anvendelse andetsteds i fabrikken. Da akkordsystemet saaledes for *disse avdelinger* er nyt, maa der ifølge overenskomstens § 6 b forhaandsoverenskomst til for at bringe det i anvendelse for dem. Dette er i og for sig ogsaa rimelig, da arbeidere i *en* avdeling ikke kan ha oversigt over, hvorledes et ved en anden avdeling praktisert akkordsystem kan arte sig for dem med deres herfra forskjellige arbeide, jfr. ogsaa overenskomstens § 6 f, der er bygget paa samme tanke. Da man videre efter det oplyste ikke kan skjønne andet end, at der ved heromhandlede fabrik, der beskjæftiger over 500 arbejdere, arbeides i forskjellige *avdelinger* eller *arbeidergrupper*, beskjæftiget med sit særlige arbeide, f. eks. smede, dreiere, filere, instrumentmakere o. s. v. findes spørsmålet at maatte besvares saaledes:

A/s Elektrisk bureau er ikke uten behørig overenskomst berettiget til at anvende det heromhandlede akkordsystem i videre utstræk-

ning end den, hvori det var anvendt før apriloverenskomsten (spindervdeling).

Mindretallet (ingeniør Hansen og Paus) bemærket, at systemet ikke var nyt, naar det allerede i længere tid før apriloverenskomsten havde været praktiseret ved fabrikken og derfor av denne maatte kunne bringes i anvendelse ogsaa av andre dele av fabrikken, særlig, da den saavidt skjønnes maatte medføre en lønsforbedring.

Efter omstændighetene og særlig i betragtning av, at spørsmålet er av rent prinsipiell art, findes omkostningerne at burde bæres av parterne med en halvdel hver.

Godtgjørelsen for voldgiftsmændene sattes til 100 kroner for opmanden og 75 kroner for hver av de øvrige voldgiftsmænd.

Møtet varte fra 12—3 og 6—7. Møtet hævet.

D. H. Christiansen. Trygve E. Hansen. Karl Paus.
A. Olsen. Sverre Iversen.

Murerforbundet.

9. Murerforbundets afdeling, Skien — Skiens bygmesterforening.

I 1907 blev mellem vor derværende afdeling og Skiens bygmesterforening indgaaet en overenskomst der bl. a. indeholder følgende bestemmelse: „Medlemmer av Skiens afdeling av Norsk murerforbund forpligter sig til ikke at arbeide for andre end medlemmer av Skiens bygmesterforening, som i sit borgerbrev har ret til at drive murerhaandverket.“ Overenskomsten blev undertegnet av samtlige murmestere og afdelingen mente at de kun hadde med dem at gjøre. Bygmesterforeningen sprængtes straks efter i en mur- og en trægruppe uten at dette øvet nogen indflydelse paa overenskomsten med svendene før høsten 1910, da et større offentlig arbeide, Skiens folkeskole, blev bortsat til en bygmester. Skiens murmesterforening hævdede at ingen svend hadde lov til at ta arbeide der under de nuværende forhold uten at gjøre sig skyldig i kontraktsbrud. Fra bygmestrene kom kontraforordning om at svendene kun maatte arbeide for deres forenings medlemmer og ikke for de murmestere som var utenfor og dannet egen forening. Da bygmestrene indledet søksmaal mot svendene, forlangtes voldgift i saken. Denne kom istand og til opmand valgtes overretssakfører *Grini*. Fra svendenes side gaves følgende

Fremstilling til voldgiftsretten.

Skiens afdeling av Norsk murerforbund har gjennom nedenstaaende skrivelse krævet forlik og voldgift i den tvist, der er opstaaet ved opførelsen av Skiens folkeskolebygning.

„Til Skiens murmesterforening!

„Der er fra den ærede forening i skrivelse av 24. oktober gjort gjældende, at vi kuu maa arbeide for Deres forenings medlemmer, og der er fra Skiens bygmesterforening i skrivelse av 27. oktober gjort gjældende, at vi kun maa arbeide for dens medlemmer.

Begge foreninger gjør sit krav gjældende i henhold til overenskomsten av 1907.

Vi ønsker ikke at være part i denne tvist mellem to mesterforeninger, og da vi efter en av parternes mening bryter overenskomsten, hvad vi saa foretar os, maa vi i medhold av kontraktens § 8 forlange indsat et forlikstvalg med paafølgende voldgiftsret til avgjørelse av, hvorledes kontrakten skal forstaaes.

Forliksmøte til valg av opmand tillater vi os at sammenkalde til onsdag den 16. ds. kl. 8 i frk. Olsens kaffehus.

Skien 16—11—10.

Paa komiteens vegne
Christian Thronsen.“

Som bilag dokumenteres der den paa stedet gjældende kontrakt mellem mestre og svende, samt paaberopte skrivelser fra Skiens murmesterforening og Skiens bygmesterforening, samt skrivelse vedrørende Malmberg.

Aar 1905 blev der oprettet overenskomst mellem Skiens murmestre og svendenes forening. Denne overenskomst blev opsagt, og en ny overenskomst, den nu gjældende, blev indgaaet i 1907.

De forhandlinger, som gik forut for denne, blev utelukkende ført mellem murmestre og svende. Murmestrene anførte da, at de var sammensluttet i en bygmesterforening, og at overenskomsten maatte opsættes i dens navn: men at den kun skulde være gjældende for murmestre. (Se § 5.)

Til sikkerhet for dette blev derfor bestemt, at hver enkelt murmester skulde underskrive overenskomsten personlig, saa den skulde være bindende uanset andre omstændigheter som kunde indtræffe.

Siden den tid har enhver forhandling, klage o. a. kun været ført med murmestrene direkte gjennem hr. S. Torstensen og aldrig med nogen bygmesterforening som saadan gjennem dens tillidsmænd.

Mot en saadan ordning har det os bekjendt aldrig været gjort nogen indsigelse. Da saa murarbeidet ved Skiens folkeskole blev bortsat til hr. Mathisen og av denne overdrat hr. murmester Malmberg, melder bygmesterforeningen sig for første gang direkte overfor os.

Svendene hadde intet imot at arbeide for Malmberg, men følte sig gjennem overenskomsten bundet til, at han maatte staa organisert sammen med de øvrige murmestre. Da skrivelse indløp fra murmesterforeningen om, at han ikke kunde staa i forening (se bilag 4), blev arbeidet stanset.

Efter at dette var hændt, kommer bygmesterforeningens skrivelse, hvori de for første gang stiller krav paa kontrakten.

Vi hadde ikke hittil faat nogeusomhelst meddelelse om mesterorganisationernes indbyrdes forhold og ante ikke, at der var to grupper av mestre, der kunde forpligte os ved overenskomsten.

Vi er saaledes i den stilling, at vi efter en av mesterforeningernes mening bryter overenskomsten, hvad vi saa foretar os, og vi maa derfor anmode om voldgiftsrettens kjendelse for, hvorledes kontrakten rettelig skal praktiseres overfor de to mesterforeninger.

For komiteen
Christian Thronsen.

I rettens andet møte den 21. november avsagdes kjendelse med saadan konklusion:

„Efter Skiens bygmesterforenings deling i 1908, i en Skiens murmesterforening og en Skiens tømmesterforening har medlemmer av Skiens avdeling av Norsk murerforbund, saalænge den i 1907 oprettede kontrakt mellem svendene og murmestrene er gjældende forpligtelse til kun at arbeide for murmestre, der er medlemmer av Skiens murmesterforening.“

Omkostningerne, kr. 75.00, besluttedes delt med en halvpert paa hver av mesterforeningerne.

Stenhuggerforbundet.

10. **N. S. Beer & co. — Norsk stenhuggerforbund.** Aar 1910 den 6. december afholdtes et møte i Kristiania av de i anledning en tvist angaaende betalingen for dagarbeide hos N. S. Beer & co. opnævnte voldgiftsmænd i henhold til overenskomst av den 30. januar 1909. Som voldgiftsmænd møtte d'hr. R. Falch og Vegard, opnævnte av Graniteksportørernes forening, Elof Carlson, opnævnt av Norsk stenhuggerforbund, og J. Timotheusson, opnævnt av Svenska stenhuggerförbundet. Voldgiftsmændene enedes om at gjøre en henvendelse til høiesteretsassessor Hagerup Bull om at fungere som rettens opmand. Saadan henvendelse skedde telegrafisk og indløp svar, at hr. Hagerup Bull var forhindret fra at motta opdraget. Efter en ny henvendelse pr. telefon mottok han opdraget og erholdt sakens dokumenter.

Aar 1910 den 7. december afholdtes voldgiftsret i sak mellem N. S. Beer & co. og Norsk stenhuggerforbund. Følgende herrer var fremmøtt: Høiesteretsassessor Hagerup Bull, opmand, R. Falch, Vegard, Timotheusson og Carlsson. Følgende dokumenter fremlagdes: 1. Protokol fra et den 27. september 1909 avholdt forhandlingsmøte:

Til voldgiftsretten.

Avskrift av protokol.

Møte avholdt i Fr.stad den 27. september 1910.

For graniteksportørerne møtte C. A. Forsberg, K. N. Vegard, R. Falch, ingeniør F. Larsen og ingeniør Poppe. For Norsk stenhuggerforbund møtte Alfr. Pahlm, Johan Andersen og Olof Johanson.

Til behandling forelaa en tvist med firmaet N. S. Beer & co., stenhuggeri ved Fagerholt, hvor gatestenstariffens § 3 er fortolket dithen, at der betales 25 ore pr. time, saaledes at der om vinteren f. eks. kun utbetales kr. 2.00 pr. dag.

Arbeidsgiverne gjorde gjældende, at gatestenstariffens § 3 sammenholdt med § 8, og kantstenstariffens § 1 med § 7 maa forstaaes derhen, at daglønnen er gjældende for 10 timers arbeide, og at betalingen erlægges pr. time, naar der ikke arbeides fuld dag.

Stenhuggernes repræsentanter fastholdt, at § 3 skal forstaaes saaledes, at naar der kun er fastsat kr. 2.50 pr. dag, skal dette utbetales om vinteren, selv om der kun arbeides 8 timer; dette paastaaes ogsaa at ha været forutsætningen ved tariffens oprettelse.

Tariffen har ogsaa været praktisert saaledes fra arbeidsgiverne, undtagen ved N. S. Beer & co.s stenhuggeri ved Fagerholt.

Da enighet ikke opnaaddes forlangtes fra firmaet Beer & co., at saken avgjøres ved voldgift.

C. A. Forsberg.	Olof Johanson.	Ragnvald Falch.	S. Poppe.
	Sekretær.		
Alfr. Pahlm.	K. N. Vegard.	Johan Andersen.	

2. Skrivelse fra Norsk stenhuggerforbund:

Kristiania den 6. december 1911.

Til voldgiftsretten.

Mellem Graniteksportørernes forening og Norsk stenhuggerforbund er der opstaat tvist om forstaaelsen av gatestenstariffens § 3. foranlediget ved, at et av nævnte forenings medlemmer i firmaet N. S. Beer & co. fortolker ovennævnte § saaledes, at dette arbeide kun skal betales med kr. 0.25 pr. time.

I den mellem Norsk og Svensk stenhuggerforbund og Graniteksportørernes forening av 20. januar 1909 oprettede tarif for gatesten, vil den ærede ret lægge merke til tre forskjellige grundlag for arbeidsbetalingen: Dagløn, timeløn og akkord.

Vi hævder — i motsætning til firmaets paastand om at den i § 8 bestemte arbeidstid ogsaa tar sigte paa en regulering av arbeidstiden for fjelduttagnings —, at dette arbeide ifølge sin natur og hævdevundne praksis, med *hensigt* er fastsat pr. dag uanset dagens længde i den mørke aarstid.

Det vilde ellers være meget letsindig av forhandlerne — ved tariffens oprettelse — ikke at ha fastsat betalingen ogsaa for dette arbeide med timeløn, noget som er i praksis let gjennomførlig.

I § 9 er betalingsmaaten fastsat saavel ved regulært som overtidsarbeide, og som beregningsgrund for dette sidste tjener den i § 8 fastsatte arbeidstid, som ogsaa tar sigte paa alt andet arbeide, som ifølge sin natur og praksis kan utføres ved *lys* i den mørke aarstid.

Skulde — mot vor formodning — allikevel arbeidsgiverens opfatning faa den ærede rets medhold, er der imidlertid intet i den oprettede tarif, der forhindrer arbeiderne i at utføre fjelduttagningsarbeidet ogsaa i de mørke timer, naar tilstrækkelig belysning bringes tilveie. Men skal arbeiderne selv bestride utgifterne herved, vil dette føre til et betraktelig nedslag av daglønnen, som jo er i absolut strid med tariffens bestemmelse.

For at faa arbeidsgiverens selvfølgelig forpligtelse — til undgaelse av misopfatning og tvistigheter i dette tilfælde præcisert, stiller vi ogsaa et eventuelt andet spørsmal til den ærede rets besvarelse.

I henhold til ovenanførte anmoder vi den ærede ret om at besvare følgende:

Sp. 1. *Giv § 8 arbeidsgiveren ret til at beregne den i § 3 fastsatte dagløn med betaling pr time?*

Eventuelt:

Sp. 2. *Pligter arbeidsgiveren at holde tilstrækkelig belysningsmateriel ved fjelduttagningsarbeide, saaledes at der uten utgifter for arbeiderne er adgang til at arbeide 10 timer pr. dag ogsaa i den mørke aarstid?*

.Erbødigst

Norsk stenhuggerforbund.

3. Skrivelse fra N. S. Beer & co.:

Kristiania den 7. decbr. 1910

Til voldgiftsretten.

I anledning av den av Norsk stenhuggerforbund indledede tvist angaaende lønning for fjeldhjælp skal vi tillate os følgende korte bemerkninger:

Da tariffen blev vedtat og betaling for fjeldhjælp fastsat, var det forutsætningen, at saadan betaling skulde erlægges med et væsentlig mindre beløp end for sædvanlig arbeide. Dette av hensyn til, at arbeide med jordskaktning o. s. v. skulde gaa raskt fra haanden, idet arbeiderne ikke skulde fristes til at trække fjeldhjælpen for langt ut. Betalingens størrelse kommer saaledes ikke i betragtning ved avgjørelsen av det nævnte spørsmal.

Hvad arbeiderne har at støtte sig til er, at § 3 bestemmer en godtgjørelse pr. dag, men da tariffen samtidig bestemmer (§ 8), at en dag er 10 timer, kan det ikke skjønnes andet, end at arbeiderne er pligtige til at arbeide i 10 timer og maa taale reduktion, hvis de ikke vil eller ser sig istand til dette. — Fra vor side er der ikke lagt nogen hindring iveien for at der arbeides i 10 timer, og dette kan godt ske ogsaa under vinteren, naar arbeiderne anvender kunstig lys — her som ellers. Ofte kan det ogsaa være tilfældet, at der kun behøves nogle faa timers fjeldhjælpsarbeide, og der kan da selvfølgelig ikke være tale om at betale for en hel dag. Man er følgelig i saadanne tilfælder likefrem nødt til at beregne betalingen pr. time.

.Erbødigst

pr. pr. N. S. Beer & co.

A. Beer.

4. Skrivelse fra Graniteksportørernes forening med 6 svarskrivelser indeholdende opgaver over tariffens av 30. januar 1909's praktisering i nærværende sak.

Efter at saken blev belyst fra begge parter avsaedes saadan

Kjendelse:

Det i nærværende sak foreliggende spørsmaal gjælder forstaaelsen av § 3 i den den 30. januar 1909 vedtagne gatestenstarif. Efter stenhuggerforbundets opfatning medfører paragraffens bestemmelser, at arbeiderne for de der omhandlede arbeider har krav paa fuld dagsbetaling kr. 2.50, ogsaa der mørket (paa grund av aarstiden) hindrer arbeide i saa meget som 10 timer daglig. Efter Beer & co., av Graniteksportørernes forening tiltraadte forstaaelse, kan der i dette tilfælde kun kræves en betaling av 25 øre pr. time.

Begge parter har for sin forstaaelse paaberopt den forudsætning, de hadde ved tariffens istandbringelse. Der er ikke grund til at betvile, at ved denne anledning har en forskjellig forudsætning været lagt til grund. Men denne forudsætning kan da ikke av nogen part gjøres gjældende som bindende for motparten.

Stenhuggerforbundet har dernæst paaberopt, at den av dem hævdede forstaaelse skulde være praktisert av alle andre arbeidsgivere end Beer & co. Men derfor er intet bevis ført. Og de under nr. 4 fremlagte dokumenter viser, at ialfald paa enkelte andre steder er netop den av Beer & co. forfægtede opfatning gjort gjældende i praksis.

Graniteksportørernes forening har hævdet, at den av arbeiderne fastholdte opfatning vil være meget vanskelig at praktisere, naar der i den mørke tid arbeides kun en del av den lyse dagstid. Den lyse tid kan variere fra dag til dag. Og selv om man som utgangspunkt vil ta, at der skal betales i forhold til den samlede lyse dagstid, altsaa f. eks. kr. $\frac{2.50}{8}$ pr. time, naar det er lyst i 8 timer, saa vil man ha vanskelighet ved at fastsætte betalingen under varierende lysforhold. I hvert fald forspildes den fasthet i reglene, som netop skulde sikres ved tariffen. — Denne indvending har sin vegt. Men den indeholder ikke, at arbeidernes forstaaelse er upraktikabel. Den kan derfor ikke være avgjørende, hvis tariffens bestemmelser, likefrem fortolket, maa siges at tale for arbeidernes opfatning.

Og dette findes at være tilfælde.

Saafernt det var meningen i § 3 at fastsætte en betaling pr. time, burde dette været gjort. Betaling pr. time er ikke iøvrig ukjendt i tariffen, i dennes § 9. Som det nu er, taler ordlyden for arbeidernes forstaaelse.

Arbeidsgiverne søker imidlertid at utlede det motsatte resultat fra tariffens § 8, som fastsætter arbeidstiden til 10 timer daglig. Denne bestemmelse medfører ogsaa, at arbeiderne overalt, hvor betingelserne derfor foreligger, maa arbeide i 10 timer (lørdagen 7½ time) daglig. Men den gir ingen hjemmel til i de tilfælde, hvor den daglige arbeidstid ikke kan utstrækkes saa længe, at reducere den daglige arbeidsløn. Denne maa i alle de tilfælder, som omfattes av tariffens § 3 a og b,

utbetales med det fulde beløp, naar der arbeides i saa lang tid av dagen som der er anledning til, selv om det ikke er i 10 timer. Det av det der omhandlede arbeide, som kan utføres ogsaa utenfor den lyse del av dagen, kan selvfølgelig kræves utført inden hele rammen av de 10 arbeidstimer. Men efter det oplyste er dette i alle fald kun tilfælde med ganske enkelte sorter av arbeidet (specielt boring). Iøvrig maatte arbeidernes forpligtelse til at arbeide efter § 3 være betinget av, at der tilveiebringes tilstrækkelig kunstig belysning; under denne forudsætning vilde arbeide selvfølgelig kunne kræves i hele den i § 8 fastsatte arbeidstid.

Foranstaaende av opmanden avgivne votum tiltrædes av d'hr. Carlsson og Timotheusson. D'hr. Falck og Vegard finder i tilslutning til de ovenfor refererte synsmaater, som fra arbeidsgivernes side er gjort gjældende, at maatte votere for, at deres forstaaelse gives medhold.

Honoraret for voldgiftsrettens medlemmer fastsættes til 80 — otti — kroner for opmanden, 50 — femti — kroner for hvert av de øvrige medlemmer.

Da tariffen ingen bestemmelse indeholder om omkostningerne ved voldgiftsret, og alle medlemmer er enige om at erkjende styrken av de grunde, som her er gjort gjældende for de forskjellige standpunkter, er retten enstemmig kommet til det resultat, at hver av parterne bør bære halvdel av omkostningerne.

I henhold til det anførte

k j e n d e s f o r r e t :

§ 3 i gatestenstariffen av 30. januar 1909 er saaledes at forstaa, at naar mørket er til hinder for, at de i litr. a og b omhandlede arbeider paagaar i saa meget som 10 timer daglig, skal fuld arbeidsløn dog utbetales med kr. 2.50 pr. dag.

De med voldgiftsretten forbundne omkostninger — derunder honorar til opmanden med 80 kroner og til hver av rettens øvrige medlemmer med 50 kroner — utredes med en halvdel av hver av parterne.

E. Hagerup Bull. K. N. Vegard. Ragnvold Falch.

J. Timotheusson. Elof Carlsson.

Norsk trøarbeiderforbund.

11. **Twist om lønningen for tomtearbeiderne ved A/S Drammens trøvarefabrik.** Vi hitsætter her utskrift av voldgiftsrettens protokol:

Aar 1910 den 5. november sammentraadte voldgiftsmænd. valgte av Norsk arbeidsgiverforening og Norsk trøarbeiderforbund i anledning en twist om lønningen for tomtearbeiderne ved A/S Drammens trøvarefabrik. Fra arbeidsgiverforeningen møtte herrerne disponenterne Th. Thoresen og Haakon Kierulf. Fra Norsk trøarbeiderforbund møtte herrerne forretningsfører Rich. Hansen og sekretær M. Ormestad. Man enedes om at henvende sig til hr. professor Stang om at være opmand. Paa telefonisk henvendelse erklærte hr. Stang sig villig, og fastsattes

næste møte til tirsdag den 8. november kl. 10½ form. Fra arbeidsgiverforeningen var spørsmålet om trærarbeiderforbundets voldgiftsmænds habilitet reist, og enedes man om at utsætte dette spørsmål indtil voldgiftsretten var samlet.

Aar 1910 den 8. november sammentraadte voldgiftsretten igjen. Tilstede var de fem voldgiftsmænd. Paa arbeidsgiverforeningens vegne møtte ingeniør *Swensen*, som oplyste, at man efter opnævnelsen av voldgiftsmænd var blit opmerksom paa, at hr. Thoresen er eier av en aktie i Drammens trævarefabrik. Paa forespørsel fandt ingen av rettens medlemmer grund til at gjøre indsigelse mot hans habilitet.

Formanden fremlagde 1. Skrivelse fra Norsk trærarbeiderforbund av 28. oktober 1910 med begjæring om voldgift og spørsmål til voldgiftsretten. 2. Fremstilling til voldgiftsretten i anledning tvist om betaling for tomtarbeiderne ved A/S Drammens trævarefabrik, fra Norsk arbeidsgiverforening, udatert, 3—5, 3 skrivelser angaaende spørsmålet om herrerne Ormestad og Richard Hansens habilitet, datert 4. november, 6. Skrivelse fra de to nævnte herrer av 7. november angaaende spørsmålet om deres habilitet, 7. Protokol fra forhandlingsmøter 22. og 23. august 1910 i anledning av forslag til lønsoverenskomst ved Drammens trævarefabrik, 8. Protokol over forhandlingsmøtet 18. oktober 1910 i anledning tvist angaaende tomtarbeiderne ved Drammens trævarefabrik.

For Norsk trærarbeiderforbund møtte hr. *H. Pettersen*.

Inhabilitetsspørsmålet blev først undergivet procedure og derefter optaget til kjendelse. Møtet utsattes til eftermiddagen kl. 6.

Aar 1910 den 8. november kl. 6 eftermiddag sammentraadte voldgiftsretten atter. Man avsa saadan

Kjendelse:

For at opnaa en lønsoverenskomst ved A/S Drammens trævarefabrik, hvor arbeidet var nedlagt, blev forhandlinger ført mellem trævarefabrikken og Norsk trærarbeiderforbund. Da enighet ikke blev opnaadd, blev forhandlingerne fortsat mellem Norsk arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige landsorganisation.

Den 22. og 23. august holdtes forhandlingsmøte, hvor Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat møtte ved sekretær Ormestad og forretningsfører H. Pettersen, Norsk arbeidsgiverforening møtte likeledes ved to repræsentanter. Trærarbeiderforbundets Drammensavdeling og Drammens trævarefabrik møtte som parter, den sidste ved sin disponent, hr. Anchersen.

Under dette møte gav hr. Anchersen tilsagn om „for tomtarbeidere at ville betale den for saadant arbeide gjængse løn i Drammen. Nogen sats for disse indtages ikke i overenskomsten“. Man opnaadd imidlertid ikke enighet.

Forhandlingerne blev derpaa fortsat mellem arbeidsgiverforeningen og Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat uten at enighet blev opnaadd.

Imidlertid tok tr arbeiderne saken i sin egen haand og besluttet paa et møte den 30. september at akseptere et forslag, som var fremkommet fra fabrikken, hvorefter arbeidet igjen blev optat. At det tilsagn. fabrikkens disponent, hr. Anchersen, gav i møtet den 23. august. derved er akseptert fra arbeidernes side, er paa det rene. Det er om forstaaelsen av dette tilsagn, nærværende tvist dreier sig.

F r første l nningsdag, efterat arbeidet var optat, var fabrikkens tomtarbeidere opført med en løn av 35  re pr. time. De fandt imidlertid, at dette stred mot avtalen, og nedla sit arbeide.

Derefter er nærværende tvist reist. I henhold til overenskomst angaaende forhandlinger og voldgift mellem de i Norsk arbeidsgiverforening staaende mekaniske verksteder og støperier og en række fagarbeiderforbund, blev forhandlingsmøte holdt den 18. oktober 1910. Her m tte Norsk tr arbeiderforbund, Drammens tr varefabrikarbeiderforbund, Norsk arbeidsgiverforening og Drammens tr varefabrik.

Enighet blev ikke opnaadd. Derefter har Norsk tr arbeiderforbund i skrivelse av 28. oktober 1910 forlangt voldgift.

Mot to voldgiftsm nds *habilitet* er der reist indsigelse. Arbeidsgiverforeningens repræsentant har nemlig her for retten nedlagt paa-stand om, at de to voldgiftsmænd, som er opnævnt av træarbeiderforbundet, herrerne Ormestad og Richard Hansen. skal vike s te. Retten har optat dette spørsmåal til kjendelse.

Paastanden støttes paa følgende tre grunde:

1. I den ovenfor nævnte overenskomst om voldgift § 8 heter det: „Til medlem av voldgiftsretten kan ingen vælges, der har deltat i nogen tidligere forhandling angaaende saken“. Da de nævnte herrer har deltat i forhandlinger om istandbringelsen av den overenskomst, hvis indhold nu er blit gjenstand for tvist, skal de efter arbeidsgiverforeningens opfatning være inhabile.“

Retten kan imidlertid ikke tiltræde dette ræsonnement. Naar overenskomstens § 8 taler om „forhandling angaaende saken“, sigter den alene til de forhandlinger, som efter overenskomstens §§ 3 til 6 skal føres for et „forhandlingsutvalg“, f r voldgift kan begj res. At saa er tilfælde, fremgaar klart av bestemmelsens historie. I en ældre overenskomst (av 1. november 1902) lyder § 8 som i den nuværende overenskomst, alene med den forskjel, at der istedetfor „forhandlinger“ staar „forliksm gling“. Ser man nærmere paa denne ældre overenskomst. vil man finde, at dens §§ 3 til 6 ikke som den nye overenskomst taler om et forhandlingsutvalg, men at den taler om et „forliksr ad“. Sammenhængen er altsaa klarligvis, at da den i §§ 3 til 6 nævnte institution blev omd pt fra forliksr ad til forhandlingsutvalg, ændret man i § 8 ordet forliksm gling til forhandling, for at ordet fremdeles skulde dække det forhold, som omhandles i §§ 3 til 6. Sammenhængen mellem §§ 3 til 6 og § 8 er efter dette ganske klar.

Det forhandlingsmøte, som i henhold til §§ 3 til 6 skulde avholdes i anledning av nærværende tvist, blev avholdt den 18. oktober 1910. I dette møte har Arbeidernes faglige landsorganisation ikke været repræsentert, og heller ikke har nogen av herrerne Ormestad og Richard Hansen deltat i det. At hr. Ormestad har deltat i

møtet den 22. og 23. august, og at landsorganisationens sekretariat har forhandlet om lønsoverenskomsten, førend nærværende tvist opstod, berøres ikke av § 8.

Hermed er imidlertid ikke inhabilitetsspørsmålet avgjort; retten kan selvsagt godkjende ogsaa andre inhabilitetsgrunde end den enkelte, som overenskomsten nævner.

2. Endvidere anføres det, at de to herrer skal være inhabile som medlemmer av landsorganisationens sekretariat.

Det principielle spørsmål, som herved er forelagt nærværende voldgiftsret til avgjørelse, har betydelig rækkevidde. Arbeiderne har nemlig stadig benyttet medlemmer av sekretariatet som voldgiftsmænd, og vil i mange tilfælder ha vanskelig for at finde skikkede voldgiftsmænd, hvis de ikke skal ha adgang til at bruke disse sine første tillidsmænd. Mot saadanne opnævnelser er der fra arbeidsgiverforeningen ihvertfald en gang gjort indsigelse, men spørsmålet er aldrig blit forelagt nogen voldgiftsret til avgjørelse.

Spørsmålets besvarelse beror paa, i hvilket forhold landsorganisationens sekretariat staar til de enkelte landsforbund, og gjen- nem dem til de lokale foreninger og til disses medlemmer. — Idet retten herom henviser til love for Arbeidernes faglige landsorganisation i Norge, skal den uttale, at den ikke finder, at medlemmer av sekretariatet kan siges at være parter i en sak, som angaar lønninger ved en enkelt fabrikk. Heller ikke staar de i noget avhengighetsforhold til de enkelte forbund eller foreninger, eller til disses medlemmer, som kunde gjøre dem inhabile.

Retten finder derfor, at heller ikke denne indsigelse kan tages tilfølge.

3. Endelig anføres det, at de to herrer personlig har deltatt paa saadan maate i forhandlingerne om tilveiebringelse av en lønsoverenskomst, at de derved er blit inhabile i en tvist, som iethvertfald delvis gjælder fortolkningen av en bestemmelse i overenskomsten. Særlig rettes denne indsigelse mot hr. Ormestad, idet han deltok i møtet den 22. og 23. august.

Retten skal dertil bemerke, at de forhandlinger, som herved sigtes til, ligger forut for nærværende tvist. Det maa medgives, at en mand, som har hjulpet parterne eller en av dem med at istandbringe og avfatte en kontrakt derved kan bli inhabil til at avgjøre, hvordan kontrakten skal forståes; særlig vil dette kunne være tilfælde, hvis han har ført avtalen i pennen. Den befatning de to herrer har hatt med istandbringelsen av nærværende overenskomst er imidlertid ikke av saadan art, at den behøver at utelukke dem fra at være dommere. I møte den 23. august fremførte hr. Anchersen sit tilsagn og begjærte det ført til protokollen, men det blev ikke gjenstand for nogen diskussion. I skriftvekslingen mellem arbeidsgiverforeningen og landsorganisationens sekretariat er det neppe blit nævnt, og til slutning er overenskomsten vedtatt paa et møte i Drammen, hvor den lokale organisation optraadte paa egen haand uten at spørge sekretariatet og uten at indhente dets raad, og hvor ingen av de to herrer var tilstede.

Retten finder altsaa, at ogsaa denne indsigelse maa forkastes.

2 av rettens medlemmer, disponent Kierulf og disponent Thoresen tiltræder inhabilitetsindsigelsen, idet de tiltræder den uttalelse, som er fremkommet fra Norsk arbeidsgiverforening i skrivelse av 4. november d. a. og tilføier, at naar Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat har deltatt i forhandlinger om saken, maa de anse alle medlemmer av sekretariatet som inhabile. Under proceduren blev det ikke fra arbeidernes repræsentant gjort gjældende, at hr. Hansen personlig hadde været uten befatning med saken. Hr. Ormestad har været med i sakens behandling ogsaa tidligere.

Ti kjendes for ret:

Indsigelsen mot hr. Ormestads og hr. Hansens inhabilitet forkastes.

Derefter blev sakens realitet procedert. Som vidne avhøretes hr. sagarbeider Torvald Martinsen, hvorefter voldgiftsretten hadde domskonferance. Møtet utsat til den næste dag kl. 11 $\frac{1}{2}$.

Onsdag den 9. november 1910 holdtes nyt møte. Der avsagdes følgende

Kjendelse:

Til voldgiftsretten er stillet følgende spørsmål:

1. Hvad er den gjængse løn i Drammen for tomtarbeidere?
2. Hvad blir denne løn regnet til timebetaling for Drammens trævarefabrik?
3. Gjælder denne lønsbestemmelse for de av fabrikken gjenindtagne tomtarbeidere efter streiken?

Til belysning av spørsmål 1 og 2 foreligger for retten et utførlig skema, som gir opplysninger om lønningerne ved 17 bruk i Drammen, og som er fremlagt fra arbeidsgiverforeningens side. Desuten er der fra arbeidernes side fremlagt en opgave over lønningerne for leiefolk ved fire bruk i Drammen. Endelig er der fra arbeidernes side her for retten ført et vidne angaaende saken.

Retten finder efter de saaledes foreliggende opplysninger, at en gjængse løn for tomtarbeidere i Drammen for tiden er 35 øre pr. time.

Hermed er spørsmål 1 og 2 besvaret.

Til spørsmål 3 svares: Ja.

Rettens medlemmer Rich. Hansen og M. Ormestad kan ikke tiltræde flertallets konklusjon, men voterer for, at den gjængse løn for tomtarbeidere i Drammen for tiden maa ansættes til mindst kr. 3.75 pr. dag (spørsmål 1), hvilket omregnet til timeløn (spørsmål 2) efter 57 timer pr. uke vil utgjøre rundt 40 øre pr. time.

Dette resultat er mindretallet kommet til paa grundlag av de opplysninger, som er dokumentert for retten fra begge parters side og efter de opplysninger, vidnet Martinsen gav.

Efter tidligere uttalelse i retten gaar man nemlig ut fra, at retten kun har at ta hensyn til de opplysninger av faktisk art, som er dokumentert eller fremkommet under proceduren fra parternes side eller ved vidneførsel.

Efter arbeidsgiverforeningens opgaver arbeider de fleste tomtarbeidere ved de sammenlignede bruk paa akkord, og det erkjendes av begge parter, at deres fortjeneste gjennomgaaende er betydelig høiere end kr. 3.75 pr. dag, men hvormeget er ikke oplyst. Kun naar de „faste“ tomtarbeidere ikke har akkord kan deres dagløn ved „tilfældig arbeide“ gaa saa lavt ned som til kr. 3.00 à 3.25 pr. dag, mens leiefolkene, som akkordarbeiderne har med sig under det regulære arbeide, i almindelighet betales med kr. 3.75 pr. fuld arbeidsdag. At daglønnen for disse er noget mindre i de mørkeste vintermaaneder kommer kun av, at arbeidstiden da er tilsvarende innskærpet. Omregnes leiefolkenes dagløn til timeløn, blir denne fra 37½ til 41.3, eftersom arbeidstiden er 60, 58 eller 54½ time pr. uke. Timelønnen blir altsaa like høi baade vinter og sommer.

Disse opplysninger fra arbeidsgiverforeningen samstemmer i alt væsentlig med de opgaver, Træarbeiderforbundet fremla. likesom de stemmer med vidneprovene fra hr. Martinsen.

Da retten er enstemmig om, at tomtarbeiderne ved A/S Drammens trævarefabrik, ialfald i adskillig utstrækning, har saakaldt ansvarsarbeide, som mere kan likestilles med de faste arbeideres ved de øvrige bruk end med almindelige hjelpe- og sjauerarbeide paa tomtene, følger derav, efter mindretallets opfatning, at lønnen for trævarefabrikens tomtarbeidere egentlig skulde sammenlignes med de faste arbeideres løn ved de andre bruk. Men da der fra parternes side ikke er tilveiebragt uttømmende opplysninger om deres fortjeneste, finder man at maatte innskærpe sig til at sammenligne med leiefolkenes normale dagløn, kr. 3.75 pr. dag.

I henhold hertil voterer mindretallet for følgende besvarelse:

Ad spørsmål 1: Kr. 3.75 pr. dag.

„ — 2: „ 0.40 - time.

I honorar for rettens formand betales 120 kroner, til hver av voldgiftsmændene 80 kroner. Rettens flertal finder, at Arbeidsgiverforeningen bør betale to tredjedele av omkostningerne og Norsk træarbeiderforbund en tredjedel. Thoresen og Kierulf finder, at de bør betale en halvdel hver.

Fredrik Stang. Rich. Hansen. M. Ormestad.

Haakon Kierulf. Th. Thoresen.

12. Tømmer- og bygningssekkernes fagforening. Aalesund—Petter E. Gidske, sammesteds. Den i Aalesund gjældende overenskomst, som var tiltraadt av Petter E. Gidske, indeholdt bl. a. bestemmelser om, at for brud paa overenskomsten skal erlægges en bot av indtil 100 kroner. Størrelsen av boten saavel som om der er gjort brud paa overenskomsten skal avgjøres ved forhandling og voldgift. Da vedk. bygherre motsatte sig dette, blev saken indbragt for Aalesunds byting, som dømte Gidske til inden 15 dage fra dommens forkyndelse og under løpende mulkt at opnævne 2 mand til i overensstemmelse med tariffen at delta i voldgiftsavgjørelse i den omhandlede tvist.

Voldgiftsretten sammentraadte derefter den 29. september. Den bestod av trælasthanler O. Nørve, bygmester S. Erstad, opnævnt av Petter E. Gidske, og skomaker J. Pileberg, skomaker P. L. Alnæs, opnævnt av Tømmer- og bygningssekkernes forening.

Der avgjordes:

Efter og under henvisning til underrettens procedure, der var avsluttet ved dom av 2. mars 1910 og efter senere for og av voldgiftsretten indhentede oplysninger, at der av Petter E. Gidske, efterat denne hadde avgit sin erklæring, der er fremlagt under underrets-proceduren, er begaat tarifbrud mot tømmer- og bygningssekkernes lønstarif, derved at Petter E. Gidske opsa de organiserte arbeidere og istedet antok uorganiserte arbeidere.

I henhold til lønstariffens § 8 finder voldgiftsretten at en bot av kr. 50.00 bør betales av Petter E. Gidske.

Eragtes:

Petter E. Gidske forpligtes at betale Tømmer- og bygningssekkernes forening ved sakfører Sødning kr. 50.00 — femti kroner — ved avfordring.

Enhver av parterne bærer sine omkostninger. Voldgiftsrettens medlemmer tilkjendes hver kr. 20.00 — tyve kroner —, som betales kontant mot dommens utleverelse.

Aalesund. 23. september 1910.

O. Nørve. S. Erstad. J. Pileberg. P. L. Alnæs.

Lønsbevægelser og konflikter.

Hvis man med opmerksomhet følger vort lands økonomiske utvikling vil man maatte erkjende, at det saakaldte næringsliv for hvert aar som gaar blir mere mangesidig, stadig legger nye felter under sig; ogsaa vort jordbruk gjør fremskritt. Det økede forbruk av trævirke medfører stigende priser paa tømmer, skogeiernes aarsindtægter vokser og skogens værdi stiger meget hurtig. Ved siden herav gaar industrien sin „seiersgang“ i vort land. Fremgangen er paatagelig aar for aar. Der igangsættes det ene store foretagende efter det andet: luftsalpeterfabrikationen, gruber i Salangen, i Sydvaranger, ved Grua, i Orkedalen osv., samt forskjellige andre fabrikanlæg. Særlig epokegjørende blir kanske de projekter, som nu søkes realisert for fabrikation av elektrostaal, og hvortil kapital allerede er tegnet. Norge holder paa at træde ind i rækken av de storindustrielle lande.

Det skulde saaledes synes, som det norske folk skulde kunne leve under gunstige økonomiske kaar. Men den som kjender forholdene blandt arbeiderklassen i vort land, vet at saa ikke er tilfældet. Det utbytte, som arbeiderne skulde ha for sit arbeide, gaar for størstedelen i kapitalisternes lommer, og det er kun gjennom sin organisation det er lykkedes arbeiderne at tvinge bedrifterne til at gjøre indrømmelser.

I begyndelsen av aaret 1910 var det en almindelig utbredt opfatning, at signalet til de saakaldte bedre tider nu var givet, og man stillet store forventninger til den hebudede opgang. Det synes imidlertid som om aaret i det store og hele ikke har opfyldt disse forventninger. Hvad arbeidsmarkedets stilling angaar maa aaret nærmest kunne sammenlignes med det foregaaende aar, omend der paa forskjellige omraader har været tilløp til bedring. Stort set maa det allikevel kunne siges, at tilgangen paa arbeide har været jevnt god, særlig inden haandverket og inden visse industrier, mens der paa andre felter igjen har været adskillig stilstand med derav følgende arbeidsløshet og daarlig fortjeneste for arbeiderne. Den stagnation som i 1909 var saa følelig i *celluloseindustrien* er ikke helt overvundet, omend der er spor til bedring. Ved *skibsbyggerierne* har forholdene bedret sig adskillig; dog har ikke alle verksteder hat fuld beskæftigelse. Derimot har der været noksaa jevnt arbeide ved de *mekaniske verksteder*. *Tekstilfabrikkerne* har den meste del av aaret maattet gaa med indskrænket drift — 5 dage i uken —, hvilket med de smaa lønninger, som betaales i denne industri har været meget følelig for arbeiderne.

Tiltrods for, at der i Kristiania og ogsaa i flere andre av landets byer er en likefrem truende bolignød med fuldstændig nødstilstand hvad

husrum angaar, er der endnu ikke kommet nogen fart i *byggevirksomheten*. Det er ikke blit lønnende nok for kapitalen at række spekulanterne haanden saa nybygningen kan begynde, og de partier som sitter ved roret i vort samfund synes ikke at ville gripe ind overfor disse mislige forhold, som i særlig grad vil ramme arbeidere og smaa-folk baade i sanitær og økonomisk henseende.

Der har i aaret ikke været ført nogen særlig store og avgjørende kampe mellem arbeidernes og arbeidsgivernes organisationer. Men som det vil fremgaa av de efterfølgende statistiske oplysninger og tabeller har der været adskillig virksomhet paa lønsbevægelsernes omraade.

I likhet med beretningen for 1909 er lønsbevægelserne fremstillet i tabellarisk form. Ialt er der i aaret gjennomført 98 overenskomster. Forøvrig henvises hvad detaljerne angaar til de efterfølgende tabeller og forklarende bemerkninger.

Av arbeidsstansninger har der i aaret været 45. Av større og mere langvarige konflikter skal nævnes konflikten ved *Løkkens verk* og *bygningskonflikten i Kristiania*. Disse konflikter blev imidlertid utførlig behandlet paa kongressen, saaledes at det maa ansees unødvendig at medta nogen nærmere omtale her. Der henvises til kongressens trykte protokol. *Murer- og murarbeiderkonflikten i Trondhjem* var ogsaa meget langvarig. Den findes nærmere omtalt foran i beretningen under „hovedstyret.“

Den statistiske fremstilling av det økonomiske resultat av aarets lønsbevægelser vil læses med interesse. Det fremgaaar derav, at adskillig er opnaadd ogsaa i aaret 1910 m. h. t. lønsforbedringer. Sammenlignet med 1909 er der fremgang at spore, og naar man tar i betragtning at der i aarene 1906, 1907 og 1908 gjennomførtes tildels betydelige lønsforhøielser, er der ingen grund til at tale om stagnation.

Overenskomsten inden de to store industrier — bergverksindustrien og jernindustrien — er i aaret opsagt til utløp i 1911.

For *bergverkernes* vedkommende er opsigelsen foretat av arbeidsgiverne, idet vedk. forbund modtok opsigelse den 30. septbr. (sidste dag for opsigelse) for følgende: A/s Røros kobberverk, The Foldal Copper and Sulphur Co., ltd. (Foldals verk), The Bede Metal and Chemical Co., ltd. (Killingdals gruber), Meraker gruber A/s, Glomsrudkollen zinkgruber, A/s Nordiske grubekompani (Fosdals gruber). Samtidig foreslog arbeidsgiverforeningen at Salangen bergverk og Stordø kiskgruber ogsaa skulde medtas i forhandlingerne. For disse to gruber var der imidlertid opnaadd enighet om overenskomstene, men disse negtet arbeidsgiverforeningen at godkjende. De opsagte overenskomster utløp 1. jan. 1911, men parterne er under de forhandlinger, som paa-begyndtes 24. oktbr., blit enige om at fortsætte arbeidet saalænge forhandlingerne paa-gaar.

Spørsmålet om hvorvidt *jernoverenskomsten* (apriloverenskomsten) skulde opsiges, har længe været drøftet. Den er, som man vet, opprettet mellem de 5 forbund — jern- og metalarbeiderforbundet, formerforbundet, træarbeiderforbundet, arbeidsmandsforbundet og møbelsnekkerforbundet — paa den ene side og Norsk arbeidsgiverforening paa den anden side, og omfatter alle i arbeidsgiverforeningen staaende mekaniske

verksteder. Det var den første i sit slags. idet nogen lignende lands-overenskomst ikke tidligere var opprettet her i landet. Overenskomsten har ogsaa i mange henseender tjent som forbillede for andre. særlig har arbeidsgiverne forsøkt at overføre mange av dens bestemmelser ogsaa i andre tariffen. Som naturlig er, var det jern- og metalarbeiderforbundet, som her blev det avgjørende av forbundene, idet nævnte organisation har det overveiende antal medlemmer, som berøres av overenskomsten. Allerede paa forbundets landsmøte i 1909 behandledes saken og hovedstyret utsendte i høst et sirkulære til avdelingene med anmodning om, at medlemmerne gjennom avdelingsmøter fik anledning til at uttale sig om, hvorvidt de var for overenskomstens opsigelse, og i tilfælde hvad de ansaa en ny overenskomst burde indeholde. De indkomne uttalelser blev derpaa i bearbeidet stand forelagt et landsraad, bestaaende av repræsentanter for de fleste av de steder, hvor forbundet har avdelinger. Dette landsraad sammen med forbundsstyret drøftet saken grundig i et møte som fandt sted 24.—26. oktober, og resultatet av overveielserne var, at forbundsstyret bemyndigedes til at opsi overenskomsten. Saken blev derefter forelagt sekretariatet, som besluttet at godkjende opsigelsen, saavel for jern- og metalarbeiderforbundets som for de øvrige forbunds vedkommende. Den eventuelle nye overenskomst kommer til at omfatte 6 forbund, idet malerforbundet kommer til. Desuten har arbeidsgiverne opsagt overenskomsterne for aktiebolaget Luossavaara-Kiirunavaara og Kristiania spikerverk, som ikke er mekaniske verksteder, men som arbeidsgiverforeningen vil ha underlagt jernoverenskomsten. Det samlede antal arbeidere fordeler sig saaledes paa de forskjellige forbund: Jern- og metalarbeiderforbundet 9150, formerforbundet 1100, trærarbeiderforbundet 1050, arbeidsmandsforbundet 600, møbelsnekkerforbundet 50 og malerforbundet 40. Tilsammen deltar saaledes ca. 12,000 arbeidere direkte i denne bevægelse. Men tariffen vil faa betydning for endnu flere, idet den kommer til at bli gjældende ogsaa for de verksteder som ikke staar i arbeidsgiverforeningen. *Hovedkravene er:* 1. Ensartet mindsteløn for hele landet. 2. Forhøielse av mindstelønnen. 3. Forhøielse av timelønnen. 4. Forkortelse av arbeidstiden (fra 57 til 54 timer pr. uke). Hvad *ensartet* mindsteløn angaar, saa eksisterer der nu 4 klasser: men da de 2 klasser kun omfatter 2 specielle fabrikker, er det i virkeligheten kun 2 hovedklasser, som paa en maate skiller østland og vestland. I *praksis* er imidlertid lønningerne nu nogenlunde ens over hele landet.

Hvad mindstelønnens størrelse angaar, forlanger jern- og metalarbeiderforbundet for de *flagerte* 40 øre pr. time (nu 34 øre i gruppe 1). Formerforbundet, trærarbeiderforbundet og møbelsnekkerforbundet 43 øre, malerforbundet 53 øre. Timelønnen kræves forhoiet med 5—7 øre. Den maksimale arbeidstid er nu 57 timer pr. uke: enkelte verksteder har dog gjennomført en arbeidstid av 54—55 timer. Kravet gaar saaledes ut paa en forkortelse av 3 timer pr. uke.

Den gamle overenskomst utløper 31. mars 1911.

Ved aarets utgang var ialt godkjendt krav og opsagt overenskomster til utløp og gjennomførelse i 1911 for ca. 16,300 arbeidere. Talt utløper i 1911 332 overenskomster omfattende ca. 36,000 arbeidere.

Gjældende tarifoverenskomster.

I begyndelsen av forrige aar fik man paa landsorganisationens kontor istand en fuldstændig samling av samtlige gjældende tarifoverenskomster, likesom en fortegnelse over dem blev indtat i beretningen. Samlingen søger man stadig at holde à jour, idet de som træder ut av kraft efterhvert utrangeres likesom de nyoprettede indlemmes. Selvfølgelig opbevares ogsaa de utrangerte, men i særskilt registrator. Derved blir man istand til at følge tariffællesskapets utvikling i de enkelte fag.

Vi har dennegang anset det unødvendig at indta hele fortegnelsen i beretningen. Derimot er som tabel I (side 85) indtat en oversigt over utløpstiden for hver maaned og hvert aar i tarifperioden 1911—1917 saadan som stillingen var pr. 1. jan. 1911. Svarer til tabel II i beretningen for 1909.

Som tabel II (side 86) er indtat et sammendrag av overenskomsterne ordnet efter bedriftsgrupper og organisationer. Den svarer til tabel III i beretningen for 1909. Som man ser er saavel antallet av overenskomster som det antal arbeidere, de omfatter, øket fra 1909 med henholdsvis 44 og 4084. I arbeiderantallet er medregnet saavel organiserte som uorganiserte, idet overenskomsterne omfatter alle. Antallet er i almindelighet det som oppgis av vedk. forbund naar krav om opsigelse eller gjennemførelse av ny overenskomst foreligger. Under varigheten kan dette forandre sig sterkt. Pr. 1. jan. 1911 skulde der altsaa være i kraft 497 overenskomster omfattende 53.001 arbeidere.

Tarifoverenskomster opprettet i 1910.

Tabel III gir en specitisert oversigt over hver enkelt opprettet tarif ordnet forbundsvis og indeholdende opplysninger efter samme skema som i beretningen for 1909. Angaaende fremgangsmaaten ved tabellens bearbeidelse henvises til bemerkningerne for 1909. Noget fuldstændigere har vistnok opplysningerne foreligget, men ikke som ønskelig kunde være. Det bør herefter mere end tidligere fremstille sig som en nødvendighet for vedk. organisation at skaffe sig kundskap om lønsbevægelsens virkelige værdi. Hver enkelt lønsbevægelses gevinst og taps konto bør nøiagtig oppjøres. Grundlaget herfor maa være rigtige oppgaver over:

1. Antal arbeidere og medlemmer som overenskomsten omfatter.
2. Lønninger tidligere og efter overenskomsten.
3. Hvor meget lønsbevægelsen for samtlige arbeidere representerer i lønsforbedring eller forringelse.
4. Arbeidstid (ukentlig) før og efter overenskomsten.
5. Hvor mange timer tidsforkortelsen utgjør for samtlige arbeidere.
6. Overtidsprocenter før og efter overenskomsten.

Indføres den regel, at vedk. organisation under eller umiddelbart efter lønsbevægelsen fremskaffer disse opplysninger og beregner virkningerne, vil det bli meget lettere at skrive landsorganisationens beretning, likesom den vil bli mere korrekt. Optil et aar etterpaa er det nemlig i mange tilfælder umulig at kunne faa rigtige opplysninger.

Til den foreliggende tabel III skal bemerkes: I rubrik 5 og 6 er som regel anført høieste og laveste mindsteløn (eller gjældende løn) for voksne arbeidere. Imellem disse kan der ligge flere satser, likesom der kan være satser for kvinder og unge mennesker som ikke er medtat, da de vanskelig lar sig opstille i skematisk form.

Rubrik 9, den samlede lønsforhøielse er dels beregnet av vedk. forbund og dels av os. Denne beregning maa selvfølgelig bli noksaa skjønsmæssig. Som utgangspunkt er anvendt helt arbeidsaar gjennomgaaende à 50 uker.

Resultatet av aarets avsluttede lønsbevægelser er, at der er opprettet 98 overenskomster omfattende 9426 arbeidere, hvorav 7053 medlemmer mot i 1909 119 overenskomster omf. 9087 arb., hvorav 7793 medlemmer.

Den opnaade lønsforhøielse er anslaat til 841,390 kroner (635,598 i 1909), hvilket gjør gjennemsnittlig kr. 89.26 pr. arbeider (kr. 70.00 i 1909). Resultaterne paa dette omraade er altsaa ikke saa litet bedre end i 1909.

Arbeidstiden er forkortet for 1468 arbeidere, hvorav 1137 medlemmer med ialt 4476½ time pr. uke, hvilket utgjør 3.05 timer pr. arbeider. I 1909 tik 2511 arbeidere, hvorav 2052 medlemmer, arbeidstiden forkortet med ialt 8350 timer eller 3.33 timer pr. arbeider.

Virksomheten paa dette omraade har altsaa været daarligere iaar end i 1909.

Med hensyn til lønforhøielsen pr. aar er at bemerke, at tidligere aars resultater egentlig burde *tillægges* aarets virksomhet, da den jo virker hvert aar og ikke bare i det aar overenskomsten blev opprettet. Da det imidlertid let kan lede til misforstaaelse har vi undlatt det. Derimot er medregnet tariffmæssig sikret lønsforhøielse, som først skal træ i kraft senere i tariffperioden.

Arbeidsstansninger i 1910.

I tabel IV er opført alle arbeidsnedleggelse i aaret, baade de som har fortsatt siden 1909 og de som paagik ved dette aars utgang. De som har resultert i overenskomst er tillike opført i tabel III, opprettede tarifoverenskomster.

Opstillingen er nøiagtig som i 1909. Rubrik 5 og 6 angir det høieste kjendte antal arbeidere og medlemmer som har deltat i stansen. Som bekjendt varierer antallet adskillig fra uke til anden. Datoerne for konfliktens begyndelse og avslutning er inklusive, altsaa første og sidste streikedag. At faa nøiagtig besked om streikedagenes antal er yderst vanskelig, særlig hvis man vil medta ogsaa de uorganisertes tapte arbeidsdage. I nærværende tilfælde angaar opgaverne væsentlig de organiserte, de som har faat understøttelse.

Tabellen omfatter 45 arbeidsnedleggelse omfattende 4046 arbeidere, hvorav 3600 medlemmer. I 1909 var de tilsvarende tal 76, 3640 og 3082. Antallet av konflikter er altsaa gaat betydelig ned samtidig som deltagerens antal er gaat op. De tapte arbeidsdage utgjorde 161,933

og den utbetalte understøttelse kr. 239.475.87, hvorav landsorganisationen har bidrat med kr. 151,758.00. I tabel IX har organisationerne opgit sine understøttelsesutgifter kr. 5221.76 høiere.

I 1909 var antallet av tapte arbeidsdage 170,543 og understøttelsen kr. 219,713.59, hvorav fra landsorganisationen kr. 138,231.50. Hvis antal tapte arbeidsdage er riktig (som nævnt er det vanskelig at beregne) har der altsaa været færre, større men kortvarigere konflikter i 1910 end i 1909, mens der er utbetalt mere i understøttelse. Gaar man ut fra, at de opførte tapte arbeidsdage kun angaar medlemmerne, falder der i 1910 44.98 tapte arbeidsdage pr. deltagende medlem mot 55.27 i 1909, mens understøttelsen utgjorde kr. 66.52 pr. medlem i 1910 og kr. 71.29 i 1909. I 1910 betaltes der i understøttelse kr. 1.48 pr. tapte arbeidsdag mot kr. 1.29 i 1909.

Andre saker.

Foruten de i de to tabeller — oprettede overenskomster og arbeidsstansninger — opførte lønsbevægelser har følgende saker ang. arbeidsforhold været under behandling i aarets løp:

Avsluttede uten overenskomst, bortfaldt eller utsat paa ubestemt tid:

1. *Trædreierne* i Kristiania, 18 arb., hvorav 13 medl. Krav om overenskomst. Utsat.
2. *Malerne* i Kr.sund N., 21 arb., hvorav 10 org. og malerne ved Trondhjems mek. verksted, 12 arb. Krav om overenskomst. Utsat.
3. *Haandskomakerne* hos godtkjøpsskomakermestrene i Kristiania, 90 arb., hvorav 45 org. Krav om overenskomst. Utsat.
4. *Glacefarverne* i Kristiania, 7 arb. Krav om overenskomst. Erholdt lønstillæg, hvorefter kravene stilles i bero.
5. *Possementmakerne* i Kristiania, 10 arb., hvorav 7 org. Utsat.
6. *Jern- og metalarbeidere* ved Bdr. Øveraasens motorfabrik, 11 arb., hvorav 7 org. Krav om overenskomst. Utsat.
7. *Slagtere og pølsemakere* i Kr.sand S. Krav om overenskomst. Enighet opnaadd mellem arbeiderne og mestrene, men overenskomsten blev ikke godkjendt av forbundet.
8. *Sjømændene* ved Nordentjeldske dampskibsselskap. Krav om overenskomst. Omf. 173 arb., hvorav 150 org. Pladsene blev opsagt og forhandlinger ført mellem hovedorganisationerne. Overenskomst opnaaddes ikke, men selskapet erklærte at ville betale de tidligere hyrer.
9. *Stenhuggerne* i Trondhjem. Krav om opprettelse av overenskomst. 11 arbeidere. Resultatet ukjent.

Tilsammen 10 saker vedk. 353 arbeidere, hvorav 262 medlemmer.

Godkjendte krav om gjennomførelse av eller opsigelse av overenskomster, ikke færdigbehandlet ved aarets utgang:

<i>Arbeidsmandsforbundet:</i>	Antal arb.	Hvorav org.
1. Nidaros teglverk, overensk. opsagt av arbeiderne	25	21
2. Murarb. i Bergen, — — — —	73	73

	Antal arb.	Hvorav org.
3. Skogsarbeiderne i Børresens skoge. krav om gjen- nemførelse av overenskomst.	70	50
4. Mustad & søns smørfabrik. overensk. ops. av arb.	50	40
5. Slemmestad cementfabrik, — — — —	200	132
6. Kr.a seildugsfabrik, — — — —	110	81
7. Evje nikkilverk, krav om overenskomst	150	128
8. Salangsverket, — — — —	235	170
9. A/s Stordø kisgruber, — — — —	163	105
10. Røros kobberverk, overensk. ops. av arb.sgiverne	633	459
11. Foldals verk. — — — —	356	240
12. Killingdal gruber, — — — —	140	101
13. Meraker gruber, — — — —	?	?
14. Glomsrudkoll. zinkgr. — — — —	37	33
15. Nord. grubekompani — — — —	47	36
16. Mekaniske verksteder, — — — arbeiderne	250	250
17. Kr.a spikerverk, — — — arb.sgiverne	250	205
18. Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, Narvik, over- enskomsten opsagt av arbeidsgiverne	70	57
Tilsammen . .	2859	2181

Jern- og metalarbeiderforbundet:

19. Mekaniske verksteder inden arbeidsgiverforeningen, overenskomsten opsagt av arbeiderne	9000	7000
20. Mekaniske verksteder utenfor arbeidsgiverforen., overenskomsten opsagt av arbeiderne	500	400
21. Kr.a spikerverk, overensk. ops. av arbeidsgiverne	55	43
22. Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, Narvik, over- enskomsten opsagt av arbeidsgiverne	83	59
Tilsammen . .	9638	7502

Formnerforbundet:

23. Mekaniske verksteder. overensk. opsagt av arb.	1100	1000
--	------	------

Træarbeiderforbundet:

24. Mekaniske verksteder, overensk. opsagt av arb.	1000	650
25. Luossavaara-Kiirunavaara, aktiebolag, Narvik, over- enskomsten opsagt av arbeidsgiverne	18	18
Tilsammen . .	1018	668

Malerforbundet:

26. Skabo jernbanevognfabrik og Strømmens verksted, overenskomsten opsagt av arbeidsgiverne	28	28
27. Tr.hjems mek. verksted, krav om overenskomst .	12	12
28. Malerne i Stavanger, overensk. ops. av mestrene	85	78
Tilsammen . .	125	118

		Antal arb.	Hvorav org.
<i>Murerforbundet:</i>			
29.	Murerne i Sarpsborg, overensk. opsagt av arb. .	12	12
<i>Møbelsnekkerforbundet:</i>			
30.	Møbelsnekkerne i Bergen, overensk. ops. av arb.	120	115
31.	Mekaniske verksteder, — — — —	50	50
	Tilsammen . .	170	165
<i>Skotøiarbeiderforbundet:</i>			
32.	Den norske skofabrik, Kr.a, overensk. ops. av arb.	300	117
33.	11 skofabrikker i Kr.a, — — — —	330	235
34.	Haandskomakerne, Horten. krav om opprettelse av overenskomst	22	11
	Tilsammen . .	652	363
<i>Skrædderforbundet:</i>			
35.	Skrædderne i Kr.sand S., overensk. ops. av arb.	25	20
36.	— Notodden, — — — —	20	20
	Tilsammen . .	45	40
<i>Tobaksarbeiderforbundet:</i>			
37.	Tobaksfabrikkerne i Kr.a, krav om opprettelse av overenskomst	600	500
<i>Tricotagearbeiderskernes forbund:</i>			
38.	H. Meyers fabrik, Kr.a, overensk. ops. av arb. .	40	40
<i>Repslagernes forening, Kr.a:</i>			
39.	A/s Timms dampreperbane, krav om opprettelse av overenskomst.	35	30
	Ialt . .	16,294	12,619

Hovedresultaterne.

I likhet med foregaaende aar hitsættes nedenfor et sammendrag av aarets lønsbevægelser.

Lønsbevægelsernes antal og omfang sammenlignet med de 2 foregaaende aar:

Aar	Uten arbeidsstans		Med arbeidsstans		Tilsammen		Betalt understøttelse	
	Bevæ- gelser	Ar- beidere	Bevæ- gelser	Ar- beidere	Bevæ- gelser	Ar- beidere	Ialt kr.	Herav av landsorg. kr.
1910 . .	71	6054	45	4375	116	10429	239,475.87	151,758.00
1909 . .	88	6209	76	3640	164	9849	219,713.59	138,231.50
1908 . .	112	7958	61	9643	173	17601	528,560.37	173,157.00

Antal arbejdere i rubrikken „med arbejdsstans“ er 329 flere end som virkelig har deltaget i selve arbejdsnedlæggelsen, hvilket kommer av, at de overenskomster som oprettes efter arbejdsstans som regel omfatter nogle flere arbejdere end dem som streiket eller var utelukket.

Arbejdsstansningernes omfang i løbet av de sidste 8 aar vil sees av følgende oversigt over streikeutgifterne i tidsrummet 1903—1910.

Aar	Streikeutgifter ialt kr.	Pr. medl. kr.	Bidrag fra landsorganisationen kr.	Pr. medl. kr.
1910.	239,475.87	5.38	151,758.00	3.41
1909.	219,713.59	4.76	138,231.50	3.00
1908.	528,560.37	11.76	173,157.00	3.84
1907.	461,723.81	13.14	303,090.78	9.56
1906.	146,649.26	6.69	94,379.09	4.83
1905.	30,642.13	1.91	16,006.64	1.19
1904.	49,684.28	3.06	31,097.49	2.69
1903.	138,542.84	9.44	23,225.50	3.00

For 1909 og 1910 er kun medregnet streikeunderstøttelse, mens der i tidligere aar ogsaa er medregnet andre utgifter vedk. konflikterne.

De vigtigste opnaaede resultater med hensyn til lønsforhøielse og arbejdstidens forkortelse fremgaar av følgende udrag av tabel III og IV: Lønsforhøielse:

	Ant. overensk.	Ant. arbejdere	Derav medl.	Opnaaet lønsforh.		Understøttelser kr.
				Ialt kr.	pr. arb. kr.	
Uten stans	71	6054	4199	335,059.00	55.35	—
Med stans	27	3372	2854	506,331.00	150.16	138,266.69
Ialt	98	9426	7053	841,390.00	89.26	138,266.69
1909.	119	9087	7793	635,598.00	70.00	87,809.36

Arbejdstidens forkortelse:

	Antal overensk.	Antal arbejdere	Derav medlemmer	Arbejdstidsforkortelse timer pr. uke	
				Ialt	pr arbejder
Uten stans	20	1076	799	3391½	3.15
Med stans	8	392	338	1085	2.77
Ialt	28	1468	1137	4476½	3.05
1909.	35	2511	2052	8350	3.33

Den forholdsvis store lønsforhøielse pr. medlem som er opnaaet ved arbejdsstans skriver sig fra bygningsoverenskomsterne som fastsætter en stigende mindste- eller standardløn i løbet av den 5 aars

tarifperiode. I denne tabel er ogsaa medregnet den lønssstigning som først kommer arbeiderne tilgode i 1911, 1913 osv. Man har fundet det rigtig at medta dette for det aar overenskomsterne oprettes. da disse tariffer ikke vil bli behandlet i senere aars beretninger. Hvis ikke alle resultater medtas for det aar overenskomsten oprettes, kom de overhodet ikke med.

Hovedaarsaken til den ringe lønssstigning paa grundlag av de overenskomster som er oprettet uten arbeidsstans er, at de mest omfattende tariffer var de i sagbruksindustrien, som arbeidsgiverne hadde opsagt for at redusere akkordpriserne. Man maatte derfor indskrænke sig til at søke nedslag avværges.

En nærmere undersøkelse av konflikternes aarsak, karakter og resultat har adskillig interesse.

Av nedenstaaende sammenstilling ser man, at det er kravene om fornyelse av ældre overenskomster som har været aarsakerne til de fleste konflikter. Dernæst kommer krav om gjennomførelse av overenskomst hvor der før ingen har været.

Aarsak	Antal konflikter	Antal arb.	Derav medl.	Tapte arbeidsdage	Utbetalt understøttelse kr.	Herav av landsorganisa- tionen kr.
Krav om overenskomst . . .	11	580	549	52189	85,442.15	49,193.50
Fornyelse av overenskomst . .	23	2850	2466	94274	132,256.17	88,325.50
Konflikt i andre fag	3	34	34	621	684.00	654.00
Foren.sret, avskedigelse m. v.	5	167	136	9970	13,821.65	10,698.00
Forsøk paa lønssnedslag . . .	3	415	415	4879	7,271.90	2,887.00
Ialt	45	4046	3600	161933	239,475.87	151,758.00

Konflikternes karakter sees av følgende:

Karakter	Antal konflikter	Antal arb.	Derav medl.	Tapte arbeidsdage	Utbetalt understøttelse kr.	Herav av landsorganisa- tionen kr.
Streik	34	3732	3327	147271	219,090.05	139,251.50
Sympatiststreik	2	33	33	585	548.00	451.00
Lockout	9	281	240	14077	19,837.82	11,813.50
Andre	—	—	—	—	—	242.00
Ialt	45	4046	3600	161933	239,475.87	151,758.00

Konflikterne avsluttedes paa følgende basis:

Avslutningsbasis	Antal konflikter	Antal arb.	Derav medl.	Tapte arbeidsdage	Utbetalt understøttelse kr.	Herav av landsorganisa- tionen kr.
Konfl. avsluttet med overensk.	28	3043	2616	98461	138,266.69	90,783.00
Konfl. avsluttet uten overensk.	9	792	792	47009	78,749.83	44,463.00
Konfl. som paa gik v. aarets utg.	8	211	192	16463	22,459.35	16,512.00
Ialt	45	4046	3600	161933	239,475.87	151,758.00

Konflikternes resultat:

Resultat	Antal konflikter	Antal arb.	Derav medl.	Tapte arbejdsdage	Utbetalt understøttelse kr.	Herav av landsorganisa- tionen kr.
Arbejdernes fordringer væsentlig gennemført eller kompromis	30	3391	2964	98499	138,326.69	90,814.00
Intet væsentlig opnaadt	7	444	444	46971	78,689.83	44,432.00
Paagik ved aarets udgang	8	211	192	16463	22,459.35	16,512.00
Ialt	45	4046	3600	161933	239,475.87	151,758.00

Fra 1909 paagik 7 konflikter omfattende 492 arbejdere, hvorav 477 medlemmer. 6 mindre konflikter omf. 155 arb. opført i beretningen for 1909 er ikke medtat her, da vedk. arb. har erholdt arbeide andre steder.

36 overenskomster omfattende 1688 arbejdere, hvorav 1381 medlemmer, oprettedes for første gang, mens 62, omfattende 7738 arbejdere, hvorav 5672 medlemmer, fornyedes.

Av de oprettede overenskomster indeholdt 54 omf. 1731 arbejdere, hvorav 1432 medlemmer ikke saakaldte „almindelige bestemmelser“.

25 omf. 500 arbejdere, hvorav 415 medlemmer, indeholdt ikke bestemmelser om forhandlinger og voldgift.

Tabel I. Tarifoverenskomsternes utløpstid.

Maaned	1911		1912		1913		1914		1915		1917		Ubestemt utløpstid	
	Tariffer	Arbejdere	Tariffer	Arbejdere	Tariffer	Arbejdere	Tariffer	Arbejdere	Tariffer	Arbejdere	Tariffer	Arbejdere	Tariffer	Arbejdere
Januar	10	1348	15	1273	6	325	1	310	—	—	1	480	—	—
Februar	2	81	1	210	1	189	—	—	—	—	—	—	—	—
Mars	62	12296	6	666	4	759	—	—	2	185	—	—	—	—
April	46	2634	7	289	7	548	2	100	13	2627	—	—	—	—
Mai	55	3579	10	1159	3	509	1	40	1	36	—	—	—	—
Juni	26	4845	8	256	3	403	—	—	3	134	—	—	—	—
Juli	29	2861	1	40	2	234	—	—	—	—	—	—	—	—
August	37	5234	9	2003	1	19	—	—	—	—	—	—	—	—
September	19	416	4	650	2	41	—	—	1	45	—	—	—	—
Oktober	15	907	1	40	1	59	—	—	—	—	—	—	—	—
November	21	1280	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
December	10	545	34	2362	1	140	—	—	—	—	—	—	—	—
Ubestemt utløpstid.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	834
Tilsammen	332	36026	97	8958	31	3226	4	450	20	3027	1	480	12	834

Ialt 497 overenskomster omfattende 53,001 arbejdere.

Tabel II. Bestaaende overenskomster pr. 1. januar 1911.

Nr.	Bedriftsgrupper	Arbeidsmandsforbundet		Baker- og konditorforbundet		Bokbinderforbundet		Centralforening for boktrykkere		Formerforb.		Havne- og transportarb.forb.		Jern- og metalarbejderforb.		Litografisk forbund		Malerforbundet		Murerforbundet		Møbelsnekkerforbundet	
		Antal		Antal		Antal		Antal		Antal		Antal		Antal		Antal		Antal		Antal		Antal	
		tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere
1	Anlægsarbejde m. v.	6	2711	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Bakerværksteder og konditorier	—	—	16	1022	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Bergværker	17	3567	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	228	—	—	—	—	1	9	—	—
4	Blikkenslagerværksteder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	302	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Bokbinderier	—	—	—	—	5	534	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Boktrykkerier og lit. anst.	—	—	—	—	—	—	35	2497	—	—	—	—	—	—	1	200	—	—	—	—	—	—
7	Bryggerier, brænderier m. v.	7	309	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Bødkerværksteder	1	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Elektrokem. og kem. ind.	15	1296	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	218	—	—	—	—	1	23	—	—
10	Fyrstikfabrikker	4	535	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Gas- og elektricitetsværk	2	330	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	47	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Glas-, sten- og teglindustri	9	508	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Guldsmedværksteder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Havne- og transportarb.	13	1096	—	—	—	—	—	—	—	—	4	731	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Hermetikfabrikker	2	930	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Malerværksteder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	1262	—	—	—	—
17	Mekaniske værksteder	2	403	—	—	—	—	—	—	9	876	—	—	39	9392	—	—	1	31	—	—	1	32
18	Murerfaget	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Murmestre, murerarbejdere	12	553	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Møbelsnekkerværksteder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Mølleindustri	1	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Rørlæggerværksteder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Sakbruk og hovlerier	19	2421	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Skind- og læderindustri	3	188	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Skotøindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Skrædderfaget	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Slagtere og pølsefolk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Smedværksteder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Smør- og melkefabrikker	4	217	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	191	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Snekker og tømmere	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Stenhuggerfaget	1	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Tekstilindustri	9	1690	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Tobaksindustri	1	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Træmasse-, papir- og celluloseindustri	51	6966	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	254	—	—	—	—	—	—	1	60
35	Trævarefabrikker	2	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tilsammen		181	24064	16	1022	5	534	35	2497	9	876	4	731	70	10899	1	200	14	1293	24	1195	23	770
1909		161	21282	15	1009	5	524	34	2487	9	876	3	531	65	10600	1	200	15	1335	24	1189	20	737

Tabel III. Tarifoverenskomster

Løpenr.	Organisation, sted og bedrift	Ant. arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaad ved			
		ialt	derav medlemmer		mindstelou efter overensk.	almindelig lønstillæg	tillæg i akkordpriser	Lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Arbejdsmandsforbundet.				kr. eller øre	kr. eller øre		pct.	
1	Fredrikshalds stuerkontor	76	76	45	45	—	—	—
2	A/s Svælgfos. Lienfos kraftanlæg	140	122	50—42	50—42½	—	—	—
3	Fr.stad. A/s Moum bruk	100	40	4.00—3.00	4.00—3.00	—	1	—
4	do. And. H. Kiær & Co. Ltd.'s bruk	550	250	4.00—3.00	4.00—3.00	—	1	—
5	do. Ludvig Wieses bruk	87	75	4.50—3.00	4.50—3.00	—	1	—
6	do. Søren Wieses bruk	400	150	4.50—3.00	4.50—3.00	—	1	2000
7	do. Arthur Mathisens & Co. A/s bruk	350	30	3.75—3.00	3.75—3.00	—	1	—
8	Lillestrøm. Skedsmo dampsag og høvleri	95	83	3.50—2.40	4.00—3.00	—	4—10	1200
9	do. Westye Egeberg & Co.s sagbruk og høvleri	100	77	2.40	3.00	—	2—12	1300
10	Fr.hald. Saugbruksforen.s høvleri	290	260	4.00—3.00	4.50—3.00	—	1	2
11	Aadalens træsliperi	62	32	3.00	4.00—3.00	?	1 ?	2 ?
12	Bergen. Hansa bryggeri	90	50	18.00—16.00	21.00—18.00	3.00-2.00	—	9360
13	do. Halds do.	90	50	18.00—16.00	20.00—17.00	2.00-1.00	—	—
14	Notodden. The Albions Product Co. Ltd.	46	46	45—35	45—35	—	—	—
15	Kristiania. Sten-, jord- og cementarb.	211	211	40	55—47—42	4	—	24054
16	do. Murarb.	172	160	50	55—50	4	—	19608
17	Tr.hjem. Sten-, jord- og cementarb.	200	150	40	55—42	3	—	17100
18	Bergen. do.	?	?	45	55—42	—	—	—
19	Hønefos bruks træsliperi	131	121	3.50—3.00	3.75—3.00	?	1 ?	2 ?
20	Skien. Murarb.	18	18	45—35	45	5	—	2700
21	Trondhjem. Murarb.	82	82	47	55—50	8—3	—	14022
22	A/s Lillestrøm cellulosefabrik	90	73	4.50—3.00	4.50—3.25	0.25	1 ?	6750
23	Engene dynamitfabrik	140	105	53—30	53—33	—	13—3	2700
24	Kr.a. Kulimportørernes for., kularb.	300	250	3.50	3.80—3.60	0.30	—	25000
25	A/s Eker papirfabrik	40	30	4.00—3.00	4.15—3.00	50—10	—	2400
26	Haugesund. Redere og kulimportører	36	36	?	?	?	?	?
27	Grønfold og Agnæs fyrstikfabrikker	120	120	36—35	38—36	2—1	8—10	6480
28	Sundløkken. N. elektr. metalindustri	48	35	56—35	56—35	?	?	?
Tilsammen		3974	2682	—	—	—	—	134674
Baker- og konditorforbundet.				pr. uke kr.	pr. uke kr.	kr.		
29	Kristiania. Bakerier	389	300	22—20—18	35-25-22-20	3—2	—	50570
30	Trondhjem. do.	102	74	20	26—23—20	6—3	—	15912
31	Notodden. do.	14	12	?	30—28—26	2	—	1456
Tilsammen		505	386	—	—	—	—	67938
Bokbinderforbundet.								
32	Trondhjem. Bokbinderfaget	45	35	22—15	25—17	2	—	4680
Centralforening for boktrykkere.								
33	Grimstad. Boktrykkerier	10	8	18	21	3	—	1500

¹ Akkordsatserne omreguleres grundet produktionens stigning.

² Merfortjenesten kan ikke opgives noi.

oprettet i 1910.

Arbejdstid pr. uke			Tillæg for overtid nat- og helligdagsarbejde		Indeholder overensk.			Var der tidligere overenskomst?	Var der arbejdstans?	Anmærkninger	Løpnr.
tidligere timer	efter overensk. timer	Forkortelsen utgjør ialt timer pr. uke	tidligere	efter overensk.	bestemt om voldgift	timebon garanteret i åkk.	alm. bestemmelser				
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
—	—	—	pet.	pet.	—	—	—	—	—	—	—
56	56	—	25—50—100	25 øre pr. time 25—50—100	ja	—	ja	ja	ja	—	1
60	60	—	25—50—100	25—50—100	ja	—	ja	ja	nei	—	2
60	60	—	25—50—100	25—50—100	ja	—	ja	ja	nei	—	3
60	60	—	25—50—100	25—50—100	ja	—	ja	ja	nei	—	4
60	60	—	25—50—100	25—50—100	ja	—	ja	ja	nei	—	5
60	60	—	25—50—100	25—50—100	ja	—	ja	ja	nei	—	6
60	60	—	25—50—100	25—50—100	ja	—	ja	ja	nei	—	7
60	60	—	?	25—50—100	ja	—	ja	nei	nei	—	8
60	60	—	?	25—50—100	ja	—	ja	nei	nei	—	9
60	60	—	25—50—100	25—50—100	ja	—	ja	ja	nei	—	10
—	—	—	?	25—50—100	ja	—	ja	nei	ja	—	11
60	60	—	25—33	25 ¹ / ₂ og 50 ø.t.	ja	ja	ja	ja	nei	—	12
60	60	—	25—33	25—50	nei	—	nei	ja	nei	—	13
8—10	8—10	—	25—50—100	25—50—100	nei	ja	nei	ja	ja	—	14
57	57	—	25—50—100	25—50—100	ja	ja	ja	ja	ja	—	15
57	57	—	25—50—100	25—50—100	ja	ja	ja	ja	ja	—	16
57	57	—	?	25—50—100	ja	ja	ja	nei	nei	—	17
57	57	—	25—50—100	25—50—100	ja	ja	ja	nei	nei	—	18
60	60	—	?	25—50—100	ja	?	ja	nei	nei	—	19
60	60	—	?	25—50—100	ja	—	nei	ja	ja	—	20
57	57	—	25—50—100	25—50—100	ja	ja	ja	ja	ja	—	21
60	60	—	intet bestemt	25—50—100	ja	—	nei	nei	nei	—	22
54	54	—	25—50—100	25—50—100	ja	—	ja	ja	nei	—	23
60	60	—	14—42	25—50—100	ja	—	ja	ja	nei	—	24
60	60	—	25—50	25—50	ja	—	ja	ja	nei	—	25
10 ¹ / ₂	10 ¹ / ₂	—	?	40—50 øre	ja	—	nei	nei	nei	—	26
54	54	—	25—50—100	25—50—100	ja	—	—	ja	nei	—	27
56	56	—	50	50	ja	—	nei	ja	nei	Tillægsoverensk.	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	ja	—	ja	ja	nei	106 bedrifter. Arbejdstid efter hakerloven.	29
—	—	—	—	—	ja	—	ja	ja	nei	—	30
—	—	—	—	—	nei	—	nei	nei	nei	—	31
56 ¹ / ₂	56 ¹ / ₂	—	50—100	50—100	ja	—	nei	ja	nei	—	32
54	54	—	intet bestemt	50—100—150	ja	nei	nei	nei	nei	—	33

agtig, idet denne er afhængig av produktionen.

Tabel III. Tarifoverenskomster

Løpenr.	Organisation, stød og bedrift	Ant. arb.		Løn tilligere	Lønsforbedringer opn ad ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overensk.	almindelig lønstillæg	tillæg i akkord- riser	Løn forb. an- sæt til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Havne- og transportarbejderforbundet.				pr. time øre	pr. time øre		pet.	
34	Fr.stad. Møglere, laste- og lossearb.	200	130	—	—	—	10	30000
Jern- og metalarbejderforbundet.								
35	Kristiania. Joh. Olsens skapfabrik	30	30	—	—	—	—	—
36	do. A. Heilemanns tilfabrik . . .	11	11	—	—	—	—	—
37	do. do.	?	?	—	—	—	?	—
38	Bergen. Rørlæggerfaget	39	31	40—36	42—40	3	?	3276
39	Notoddens syre- og salpeterfabrik . .	119	119	?	48—40	4	—	14504
40	Kristiania. Blikkenslagerfaget . . .	130	92	40	42—40	5	—	18200
41	do. Rørlæggerfaget.	181	135	40—37	45—40	5-3-2	—	15475
42	Salangens bergverkaktieselskap. . .	34	34	46—37	60-50-40-35	5,4	—	5180
43	Trondhjem. Blikkenslagerfaget. . .	42	42	35	42—35	6	—	7056
44	Fr.hald. Saugbrukf. cellulosefabrik . .	15	15	45—30	47—32	4-1	—	900
45	Lysaker. Mustad & søn. Beslageriet . .	19	19	35—30	37—35	5-2	—	2670
46	Hamar. A/s „Vølund“	26	19	?	?	3	10	2223
47	Lysaker. Mustad & søns øksefabrik . .	11	11	25	33—28	8-3	12	1764
48	Tromsø mek. verksted.	33	22	—	—	—	—	—
49	Trondhjems gas- og elektricitetsverk . .	9	9	?	50-46-43-40-36	—	?	?
50	Arendal. Pusnæs mek. verksted . . .	100	62	?	32—26	6-1	—	5560
	Tilsammen	799	651	—	—	—	—	76808
Malerforbundet.								
51	Kristiansand S. Malerfaget	44	40	48—43	50—45	2	—	2420
52	Drammen. do.	40	34	50—40	55—50	5	—	5700
53	Trondhjem. do.	145	136	45—35	55—50	10	—	41325
54	Kristiania. do.	600	420	55—50	60—55	5	?	85500
	Tilsammen	829	630	—	—	—	—	134945
Murerforbundet.								
55	Tønsberg. Murmestre, murere	10	10	55	60	5	—	1500
56	Kristiania. do. do.	365	358	60	65	5	—	52012
57	Trondhjem. do. do.	104	104	60	65	5	—	14820
	Tilsammen	479	472	—	—	—	—	68332
Møbelsnekkerforbundet.								
58	Kristiansand S. Møbelsnekkerfaget	20	16	37	40	3	—	1680
59	Ekersund. do.	11	11	?	37	3	—	891
60	Fredrikstad. do.	20	19	37	40	3	7	1710
61	Drammen. do.	30	30	37	42	2	—	1710
62	Tvedestrand. do.	7	7	25	30	5	—	998
63	Molde. do.	10	8	ca. 30	35	2	—	570
	Tilsammen	98	91	—	—	—	—	7559
Skind- og læderindustriarbejderforb.				pr. time og uke	pr. time og uke			
64	Kr.a. Br. Halléns h.skef., hvtgarverne	15	15	30	50	?	10	1875
65	Skien og Porsgrund. Garverne	13	13	21.00	23.00	2.00	—	700
66	Bergen. Mikkelsens garveri	15	10	—	—	—	—	—
	Tilsammen	43	38	—	—	—	—	2575

Tabel III. Tarifoverenskomster

Løpnr.	Organisation, sted og bedrift	Ant. arb		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaad ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overensk.	almindelig lønstillæg	tillæg i akkordpriser	Lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Skotøiarbejderforbundet.								
				kr. eller ore	kr. eller ore	kr. ell. o.	pet.	
67	Haugesund. Skofabrikkerne	18	18	19,00—16,50	20,00—19,00	2,50-1,00	—	1638
68	Kristiansand S. Haandskomakerfaget	40	31	16,00	18,00	2,00	10	3520
69	Aalesund. do.	40	40	18,00	19,00	?	11	3960
70	Trondhjem. do.	54	34	16,00	20,00	4,00	12	6048
71	Bergen. do.	120	99	30	35	5	10	8100
72	Skien. do.	13	13	?	21,00	?	?	?
73	Sandefjord skofabrik	26	20	?	35	?	?	?
74	A/s Skiensfjordens skofabrik	50	50	?	22,00—12,00	1,00	—	2500
75	Lillestrøm. H. Andresens skofabrik.	31	31	?	22,00—20,00	?	3	?
	Tilsammen	392	336	—	—	—	—	25766
Skrædderforbundet.								
76	Kristiania. Skrædderfaget	503	323	21,00	23,00	2,00	10	50300
77	Vestfjorddalen. do.	10	10	22,00	22,00	—	—	—
78	Sarpsborg. do.	12	10	18,00	22,00	4,00	10	2496
79	Hamar. do.	22	20	18,00	20,00	2,00	15	2750
80	Elverum. do.	8	6	?	20,00	?	25	1600
	Tilsammen	555	369	—	—	—	—	57146
Slagter- og pølsemakerforbundet.								
81	Bergen. A/s Svanevikens pøsefabrik	11	10	33½—25	36—28	3—2½	—	825
82	Drammen. Pølsemakerier	7	7	—	—	—	—	—
83	Stavanger. Slagterier og pølsemakerier	40	30	18,00	18,00	2,00	—	—
84	Skien. Pølsemakerier	15	10	30,00—20,00	30,00—20,00	—	—	—
85	Moss og Horten. Pølsemakerier	13	13	25,00—20,00	25,00—20,00	—	—	—
	Tilsammen	86	70	—	—	—	—	825
Spurveisforbundet.								
86	A/s K.r.a spurveisselskap, A/s K.r.a elektr. sporvei og A/s Holmenkolb.	480	350	1700—1280	1780—1360	80	—	38400
Stenhuggerforbundet.								
87	Kristiania. A/s Johs. Grønseth & Co.	20	20	50	55	5	?	2825
88	Fagerholt. N. S. Beer & Co.	20	20	2,80	3,15	0,35	—	700
	Tilsammen	40	40	—	—	—	—	3525
Træarbejderforbundet.								
89	Kr.sand. Tømmer- og bygn.sn.mestre	67	47	45	50	5	—	4774
90	Moss. do.	20	20	40	50	10	—	3990
91	Drammen. „Sylvan“, „Lyn“, „Fram“ og A. Eilertsens trævarefabrikker	44	41	40	48	8	10	10032
92	Kristiania. Tømmermestre	400	370	50	60	10	—	114000
93	do. Bygningssnekker-mestre	140	110	40	42	6	10	23940
94	Fr.hald. Tømm.- og bygn.sn.mestre	60	30	40	45	5	—	8550
95	Lillehammer. Snekk- og tømm.mestre	45	40	40—25	38	5	—	6413
96	Stavanger. Dunkebødkerne	59	51	37	50	10	7	5310
97	A/s Drammens trævarefabrik	36	36	40	42	8	10	8208
	Tilsammen	871	745	—	—	—	—	185217
Fredriksværns rebslagerforening.								
98	Fredriksværn. Rebslagerfaget	20	20	3,25	3,50	0,25	—	1500
Alle organisationer tilsammen		9426	7053	—	—	—	—	841390

Tabel IV. Arbeidsstans-

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Arbeidsstansningens aarsak	Arbeidsstansningens karakter	Omf. antal arbeidere	
				Ialt	derav medlemmer
1	2		4	5	6
Arbeidsmandsforbundet.					
1	Meldalen. Løkkens verk	Krav om overenskomst	Streik	290	290
2	Notodden. The Albion Product Co. Ltd.	Lønsreduktion	Lockout	46	46
3	Stavanger. Dampskibseksped. kaiarb.	Krav om ny overenskomst	Streik	74	70
4	Fredrikshalds stuerkontor	Overensk. opsagt av arbeidsg.	do.	76	76
5	Aadalens træsliperi	Angrep paa foreningsretten	Lockout	62	32
6	Vennesla. Vigelands bruk	Krav om overenskomst	Streik	84	84
7	Kristiania. Murmestre, murarbeidere	Krav om ny overenskomst	do.	159	159
8	do. Sten-, jord- og cementarb.	do.	do.	125	125
9	Follafos træsliperi	Angrep paa foreningsretten	Lockout	22	22
10	Trondhjem. Murmestre, murarbeidere	Krav om ny overenskomst	Streik	79	79
11	Skien. Murmestre, murarb.	do.	do.	18	18
12	Sævareid pap- og papirfabrik	Angrep paa foreningsretten	Lockout	62	62
13	Nittedals krudtverk	Krav om overenskomst	Streik	43	27
14	Treschows skoge. Skogsarb.	Twist om hugstpriser	do.	347	347
	Bidrag til en konflikt fra 1909	—	—	—	—
	Tilsammen	—	—	1487	1437
Baker- og konditorforbundet.					
15	Kristiania. Konditor Melhorn	Angrep paa foreningsretten	Lockout	4	4
Havne- og transportarbeiderforbundet.					
16	Fredrikstad. Mæglere, laste- og lossearb.	Krav om forbedr. i arb.sforh.	Streik	200	130
Jern- og metalarbeiderforbundet.					
17	Meldalen. Løkkens verk	Krav om overenskomst	Streik	32	32
18	Kristiania. A. Heilemanns tilfabrik	Twist om akkordpriser	Lockout	35	24
19	Magnor hesteskofabrik	Lønsreduktion	do.	22	22
20	Kristiania. Rørlæggerfaget	Krav om ny overenskomst	Streik	181	136
21	do. Blikkenslagerfaget	do.	do.	130	92
22	Trondhjem. do.	do.	do.	42	42
	Tilsammen	—	—	442	347
Malerforbundet.					
23	Meldalen. Løkkens verk	De øvrige streiker	Streik	1	1
24	Drammen. Malerfaget	Krav om ny overenskomst	do.	40	38
25	Kristiania. do.	do.	do.	600	420
26	Trondhjem. do.	do.	do.	145	136
	Tilsammen	—	—	786	595

* Disse konflikter begyndte i 1909. ** Dage for hvilke understøttelse er betalt.

ninger i 1910.

Arbeidsstansningen begyndte den	Arbeidsstansningen ophørte den	Varighet i løpende dage i 1910	Antal tapte arbejdsdage i 1910	Utbetalt understøttelse ialt i 1910 kr.	Herav bidrag fra landsorganisationen kr.	Konfliktens resultat og andre bemærkninger	Løpe-nr.
7	8	9	10	11	12	13	14
18— 7*	20— 8	232	36822	64297.00	33870.00	Hævet som resultatløs	1
1—10*	14— 6	165	3145	4717.00	1376.00	Ny overenskomst. Ingen reduktion.	2
21—12*	2— 1	2	74	699.00	—	Ny overenskomst.	3
1— 4	12— 5	42	2584	3452.50	—	do.	4
5— 4	25— 4	21	544	579.00	448.00	do. Forensretten anerkjendt	5
18— 4	3— 8	108	8268	11737.50	8161.00	Hævet som resultatløs	6
4— 5	23— 6	51	6092	10312.50	6488.00	Ny overenskomst.	7
10— 5	23— 6	45	4500	7488.00	4885.00	do.	8
20— 5	13— 8	86	924	1134.00	968.00	Hævet som resultatløs	9
16— 6	21— 9	98	5292	7810.00	5733.00	Ny overenskomst.	10
25— 7	7— 8	14	216	165.00	—	do.	11
26— 8	—	128	6474	8900.00	6806.00	Paagik ved aarets utgang.	12
4— 9	—	119	3666	4264.50	2912.00	do.	13
?	Novbr.	?	?	—	—	20 pct. tillæg til hugstpriserne. Ingen overenskomst	14
—	—	—	—	—	242.00	—	—
—	—	—	78601	125556.00	71889.00	—	—
19— 2	—	311	92	78.65	70.00	Blokaden paagik ved aarets utgang. Svedene fik arbeide andre steder	15
11— 7	19— 7	8	1400	—	—	Overenskomst	16
18— 7*	—	365	**1750	2556.00	2506.00	Paagik ved aarets utgang.	17
1—12*	29— 1	29	112	578.02	634.50	Overenskomst	18
26— 1	—	340	**1734	2554.90	1511.00	Paagik ved aarets utgang.	19
18— 4	28— 6	72	8120	13061.28	7210.50	Ny overenskomst.	20
4— 5	22— 6	50	3214	6320.65	2886.00	do.	21
1— 6	17— 7	47	1476	3091.00	1394.00	do.	22
—	—	—	16406	28161.85	16142.00	—	—
18— 7*	13— 2	43	36	136.00	203.00	Hævet som resultatløs	23
18— 4	22— 5	35	960	1121.00	707.00	Ny overenskomst.	24
4— 5	22— 6	50	16151	16230.00	15714.00	do.	25
17— 5	28— 5	12	1560	1099.00	896.00	do.	26
—	—	—	18707	18586.00	17520.00	—	—

Tabel IV. Arbejdsstans-

Løppe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Arbejdsstansningens årsak	Arbejdsstansningens karakter	Omf. antal arbejdere	
				ialt	derav medlemmer
1	2	3	4	5	6
Murerforbundet.					
27	Kristiania. Mørmestre, murere	Krav om ny overenskomst. . .	Streik	364	355
28	Trondhjem. do.	do.	do.	97	97
29	Skien. do.	Murarbeiterstreik	Sympatistr. . .	21	21
	Tilsammen	—	—	482	473
Møbelsnekkerforbundet.					
30	Kristiansand S. 1 møbelsnekkermeister.	Krav om ny overenskomst. . .	Streik	1	1
31	Kristiania. Bygn.su.mestre, møbelsn.	Bygningskonflikten	Sympatistr. . .	12	12
32	Ekersund. Møbelsnekkerfaget	Krav om overenskomst	Streik	11	11
33	Sandnæs. do.	do.	do.	15	13
34	Kristiania. Billedskjærerfaget	do.	do.	16	16
	Tilsammen	—	—	55	53
Skind- og læderindustriforbundet.					
35	Kongsgaard garveri	Angrep paa foreningsretten . .	Streik	17	16
Skotøiarbejderforbundet.					
36	Kristiansand S. Haandskomakerne . . .	Krav om ny overenskomst. . .	Lockout	14	14
37	Aalesund. do.	do.	do.	14	14
38	Bergen. do.	do.	Streik	93	88
	Tilsammen	—	—	121	116
Slagter- og pølsemakerforbundet.					
39	Trondhjem. Slagter- og pølse.mestre	Krav om overenskomst	Streik	14	14
Stenhuggerforbundet.					
40	Fagerholt. N. S. Beer & Co.	Krav om lønsforhøielse	Streik	20	20
Træarbejderforbundet.					
41	Kristiania. Tømmermestre	Krav om ny overenskomst. . .	Streik	229	219
42	do. Bygningssnekkermestre	do.	do.	97	92
43	Moss. Tømmer- og bygningssn.mestre .	Krav om overenskomst	do.	20	18
44	Drammens Trævarefabrik	Krav om ny overenskomst. . .	do.	36	36
45	Fr.shald. Tømmer- og bygningssn.mestro.	Mestrenes krav om ny overensk.	do.	36	30
	Tilsammen	—	—	418	395
Alle organisationer tilsammen				4046	3600

* Disse konflikter begyndte i 1909.

ninger i 1910. (Forts.).

Arbejds- stans- ningen begynde den	Arbejds- stans- ningen ophørte den	Varighed i løpende dage i 1910	Antal tapte arbejds- dage i 1910	Utbetalt under- støttelse ialt i 1910 kr.	Herav bidrag fra lands- organisa- tionen kr.	Konfliktens resultat og andre bemærkninger	Løbe-nr.
7	8	9	10	11	12	13	14
4—5	22—6	50	16464	23965.00	16166.00	Ny overenskomst	27
15—6	21—9	99	5826	10093.25	6978.00	do.	28
25—7	7—8	14	252	206.00*	147.00	Murarbejderne opnaaede overenskomst	29
—	—	—	22542	34264.25	23291.00	—	
16—4	31—5	42	38	60.00	31.00	Undertegnet overenskomsten	30
4—5	23—6	51	333	342.00	304.00		31
3—7	14—7	12	84	63.00	30.00	Overenskomst.	32
27—8	—	127	645	795.30	428.00	Paagik ved aarets udgang	33
9--10	—	84	166	180.00	115.00	do.	34
—	—	—	1266	1440.30	908.00	—	
12—6	—	202	1936	3130.00	2164.00	Paagik ved aarets udgang	35
21—2	19—4	58	467	521.75	—	Ny overenskomst	36
26—2	19—4	53	585	774.50	—	do.	37
4—4	5—5	32	3000	4150.79	2870.00	do. Konflikten fortsatte hos endel mestre til ² / ₆	38
—	—	—	4052	5447.04	2870.00	—	
13—12*	30—1	30	336	837.33	537.00	Hævet som resultatløs	39
27—10	13—11	16	280	133.50	—	Arb.s krav indrømmet. Overenskomst.	40
4—5	23—6	51	9130	13027.65	9350.00	Ny overenskomst	41
4—5	23—6	51	3342	4491.55	3680.00	do.	42
30—5	1—6	3	60	—	—	Overenskomst	43
4—6	3—10	122	3243	3796.00	2989.00	Ny overenskomst	44
27—6	17—7	1	540	525.75	348.00	do.	45
—	—	—	16315	21840.95	16367.00	—	
—	—	—	161933	239475.87	151758.00	—	

Avdelings- og medlemsbevægelsen.

Ved utgangen av 1909 stod 18 forbund og 11 enkeltstaaende fagforeninger tilsluttet landsorganisationen. • Medlemsantallet regnet efter gjennemsnittet for december maaned var 43,194, hvorav 4707 halvtbetalende. Avdelingernes antal utgjorde 694.

I aaret 1910 er følgende forandringer skedd: *Tobaksarbeiderforbundet* er dannet av de to tidligere tilsluttede enkeltstaaende foreninger *Tobaksarbeidernes* og *Cigararbeidernes*. 5 sjømandsforeninger, nemlig i Kristiania, Trondhjem, Skien, Fredrikstad og Bergen, blev indmeldt til forskjellige tider i aaret, hvorpaa de fra 1. oktober dannet „*Norsk matros- og fyrbøterunion*“.

Barber- og frisørsvendenes forening i Kristiania indmeldtes i mars, men blev strøket paa grund av restanse nogle maaneder senere. *Aalesunds fiskerforening* blev ogsaa strøket.

Ved utgangen av 1910 stod altsaa 20 forbund og 8 enkeltstaaende foreninger tilsluttet landsorganisationen. Medlemsantallet ved aarets utgang efter gjennemsnittet for december var 45,940, hvorav 5138 halvtbetalende. En fremgang av 2746. Gjennemsnittet i aaret var 44,518 mot 46,144 i 1909.

Antal avdelinger ved utgangen av 1910 var 743, en økning av 49.

Tabel VI gir forøvrig en bedre oversigt over avdelings- og medlemsbevægelsen. I denne er medtat 2 forbund, guldsmedenes og litografernes, som endnu ikke er tilsluttet landsorganisationen, samt Ølbryggeriarbeidernes forening, Kristiania, som blev tilsluttet 1. jan. 1911. Av den grund er avdelings- og medlemsantallet høiere i tabel VI end i tabel V.

Efter tabel VI er fremgangen 2893 eller 6.5 %. I 1909 var der en tilbakegang av 7 %.

Ogsaa i denne beretning er en tabel visende organisationsforholdene i geografisk henseende opsat. Se tabel VII.

Tabel V. Organisationernes gennemsnitlige medlemsantal for hver maaned i 1910.

(Efter skemaerne for kontingentindbetalingen til landsorganisationen.)

	Organisation	Januar	Febr.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.	Gj.sn. i aaret	Gj.sn. 1909
1	Arbejdsmandsforbundet	20832	20832	20863	20942	20942	20774	20565	20565	20594	20594	20594	20256	20696	24171
2	Baker- og konditorforbundet	766	781	788	801	813	813	813	822	833	834	834	839	812	718
3	Bokbinderforbundet	499	499	579	583	586	583	579	576	559	552	553	560	559	528
4	Centralforening for boktrykkere	1892	1912	1928	1934	1936	1972	1998	1973	1973	1990	1990	2050	1963	1826
5	Formerforbundet	1017	1028	1034	1036	1041	1048	1053	1062	1063	1091	1131	1139	1062	1037
6	Havne- og transportarbejderforbundet	1202	1227	1223	1205	1199	1194	1167	1135	1142	1156	1175	1220	1187	1160
7	Jern- og metalarbejderforbundet	8004	8129	8205	8215	8214	8242	8279	8259	8288	8433	8673	9070	8334	7708
8	Malerforbundet	908	908	908	908	908	908	923	938	938	918	918	925	917	967
9	Matros- og fyrbøterunion	—	—	—	—	—	—	—	—	—	401	545	548	334	—
10	Murerforbundet	960	950	948	941	939	963	980	988	1024	1062	1058	1046	988	944
11	Møbelsnekkerforbundet	702	710	716	720	720	721	730	732	735	740	740	752	727	659
12	Skind- og læderindustriarb.forbundet	195	190	204	204	202	195	195	180	176	174	178	212	192	151
13	Skotøiarbejderforbundet	1230	1227	1238	1257	1261	1244	1228	1220	1215	1220	1267	1333	1245	1210
14	Skrædderforbundet	794	794	794	735	660	662	680	680	680	680	680	680	710	725
15	Slagter- og pølsemakerforbundet	180	187	200	212	216	212	206	202	208	204	202	196	202	154
16	Sporvejsforbundet	262	258	260	257	229	229	234	242	247	291	333	328	264	258
17	Stenhuggerforbundet	989	1007	1008	993	954	935	945	928	944	967	987	991	971	979
18	Tobaksarbejderforbundet	334	389	391	398	410	404	397	399	416	455	574	715	440	220
19	Tricotagearbejderskernes forbund	130	130	130	130	130	130	120	120	130	130	130	130	128	118
20	Træarbejderforbundet	2390	2354	2390	2395	2400	2407	2467	2520	2520	2552	2584	2642	2469	2269
21	Bergens sjømandsf. av underordnede	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—
22	Fr.stad matros- og fyrbøterforening	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Matros- og fyrbøterunion, Kr.a.	—	100	100	100	100	100	100	100	100	—	—	—	—	—
24	Skiens matros- og fyrbøterforening	—	—	—	—	—	—	31	31	—	—	—	—	—	—
25	Tr.hjems sjømandsf. av underordnede	185	193	197	198	195	181	168	157	156	—	—	—	—	—
26	Barber- og frisørsverdenes foren., Kr.a	—	—	52	51	23	23	23	—	—	—	—	—	14	—
27	Forgyldernes fagf.,	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	16	14	16
28	Fredriksværns repslugerforening	12	12	12	12	12	12	13	13	14	15	15	15	13	12
29	Hattearbejdernes forening, Kr.a	88	96	96	93	91	90	89	88	88	90	92	93	91	84
30	Korkskjærernes — —	48	48	48	49	52	51	51	51	50	50	49	49	50	52
31	Possementmakernes — —	8	8	8	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	9
32	Repslugernes — —	27	32	34	36	32	30	29	26	42	35	30	30	32	30
33	Stukkatorernes — —	20	20	20	20	22	25	26	27	27	28	28	28	24	14
34	Sukkervarearb.s — —	75	75	75	75	75	75	70	70	70	70	70	70	73	67
	Tilsammen	43763	44110	44473	44521	44383	44244	44180	44142	44253	44753	45451	45940	44518	46144
	Derav halvtbetalende	4762	4852	4976	4962	4913	4842	4797	4732	4755	4843	5007	5138	4882	5797

Sjømandsforeningerne har fra oktober indgået i „Matros- og fyrbøterunionen“.

Tabel VI. Avelings- og medlemsantal pr. 31/12 09 og 10 samt

Løpe-nr.	Organisationer	Antal avelinger			
		pr. 31/12 1909	tilsluttet i aarets løp	utgaat eller nedlagt i aarets løp	pr. 31/12 1910
1	2	3	4	5	6
1	Arbejdsmandsforbundet	277	39	29	287
2	Baker- og konditorforbundet	27	4	—	31
3	Bokbinderforbundet	7	1	1	7
4	Centralforening for boktrykkere	36	3	—	39
5	Formerforbundet	24	5	—	29
6	Guldsmedarbejderforbundet	7	1	—	8
7	Havne- og transportarbejderforbundet	17	5	6	16
8	Jern- og metalarbejderforbundet	84	2	4	82
9	Litografisk forbund	6	—	—	6
10	Malerforbundet	19	2	1	20
11	Matros- og fyrbøterunionen	—	6	1	5
12	Murerforbundet	26	4	1	29
13	Møbelsnekkerforbundet	23	3	2	24
14	Skind- og læderindustriarbejderforbundet	8	3	1	10
15	Skotøiarbejderforbundet	20	4	1	23
16	Skrædderforbundet	17	3	2	18
17	Slagter- og pølsemakerforbundet	9	4	3	10
18	Sporvejsforbundet	3	1	—	4
19	Stenhuggerforbundet	44	5	10	39
20	Tobaksarbejderforbundet	2	3	—	5
21	Tricotagearbejderskernes forbund	2	—	—	2
22	Træarbejderforbundet	45	11	1	55
23	Forgyldernes fagf., Kr.a	1	—	—	1
24	Fredriksværns replagerforening	1	—	—	1
25	Hattearbejdernes forening, Kristiania	1	—	—	1
26	Korkeskjærernes do. do.	1	—	—	1
27	Possementmakernes do. do.	1	—	—	1
28	Repslagernes do. do.	1	—	—	1
29	Stukkatørernes do. do.	1	—	—	1
30	Sukkervarearb.s do. do.	1	—	—	1
31	Ølbryggeriarb.s do, do.	1	—	—	1
	Tilsammen	712	109	63	758

¹ Opgave over ind- og uttraadte savnes. Som uttraadte er derfor kun opført det antal som utgjør som utgjør fremgangen.

tilsluttede og uttraadte afdelinger og medlemmer i 1910.

Antal medlemmer							Med.stalletsforandring		Løpe-nr.
pr. 31/12 1909		indtraadt i aaretsløp	uttraadt i aaretsløp	pr. 31/12 1910		herav kvinder	absolut + eller -	procentvis + eller -	
ialt	herav halvtbet.			ialt	herav halvtbet.				
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
20983	1795	? ¹	727 ¹	20256	1336	?	+ 727	+ 3,5	1
756	3	444	356	844	4	—	+ 88	+ 11,6	2
509	255	183	140	552	309	298	+ 43	+ 8,4	3
1882	582	174 ²	? ²	2056	643	?	+ 174	+ 9,2	4
1023	115	170	41	1152	150	—	+ 129	+ 12,6	5
428	48	109	64	473	61	44	+ 45	+ 10,5	6
1189	109	232	157	1264	57	4	+ 75	+ 6,3	7
7960	988	3901	2535	9326	1289	?	+1366	+ 17,2	8
225	—	38	17	246	—	?	+ 21	+ 9,3	9
908	6	273	256	925	6	—	+ 17	+ 1,9	10
—	—	545	—	545	49	—	+ 545	—	11
964	—	119	42	1041	—	—	+ 77	+ 8,0	12
702	25	106	56	752	28	—	+ 50	+ 7,1	13
194	56	72	54	212	58	56	+ 18	+ 9,3	14
1227	180	508	352	1383	208	114	+ 156	+ 12,7	15
794	197	200	314	680	137	113	+ 114	+ 14,4	16
180	8	97	81	196	17	—	+ 16	+ 8,9	17
277	—	74	23	328	16	—	+ 51	+ 18,4	18
974	102	282	263	993	169	—	+ 19	+ 1,9	19
235	94	636	117	754	413	415	+ 519	+220,9	20
120	120	10 ²	? ²	130	130	130	+ 10	+ 8,3	21
2400	60	870	570	2700	184	—	+ 300	+ 12,5	22
14	—	2	—	16	2	—	+ 2	+ 14,3	23
12	—	3	—	15	—	—	+ 3	+ 25,0	24
90	47	15	12	93	48	48	+ 3	+ 3,3	25
49	7	—	—	49	8	8	—	—	26
8	—	—	1	7	—	—	+ 1	+ 12,5	27
30	22	—	—	30	16	9	—	—	28
20	—	9	1	28	—	—	+ 8	+ 40,0	29
70	35	—	—	70	35	31	—	—	30
337	67	—	—	337	67	67	—	—	31
44560	4921	9072	6179	47453	5440	?	+2893	+ 6,5	

tilbagegangen. ² Opgave over ind- og uttraadte savnes. Søm indtraadte er derfor kun opført det anta

Tabel VII. Organisationsforholdene

Løpnr.	Foreningernes hjemsted	Arbeidsmandsforbundet		Baker- og konditorforbundet		Bokbinderforbundet		Centralforening for boktrykkere		Formerforb.		Guldsmedarb.-forbundet		Havne- og transportarb.-forbundet		Jern- og met.-arb.forbundet	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
Byer:																	
1	Aalesund	—	—	1	10	—	—	1	24	1	6	1	4	—	—	1	90
2	Arendal	1	22	1	16	—	—	1	17	1	21	—	—	—	—	1	88
3	Bergen	12	402	1	70	1	60	1	208	1	147	1	80	1	43	8	774
4	Bodø	1	11	—	—	—	—	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Brevik	1	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Drammen	9	549	1	18	—	—	1	76	1	58	—	—	2	254	1	192
7	Ekersund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Florø	1	63	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Fredrikshald	4	370	1	14	—	—	1	18	1	11	—	—	—	—	1	26
10	Fredrikstad	4	104	1	44	—	—	1	34	1	29	—	—	1	125	5	360
11	Fredriksvørn ¹⁾	1	102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Gjøvik	1	57	—	—	—	—	1	14	1	24	—	—	—	—	1	70
13	Grimstad	—	—	1	6	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Hamar	1	71	1	7	—	—	1	32	1	25	1	5	—	—	1	149
15	Harstad	1	21	—	—	—	—	1	4	1	8	—	—	—	—	1	48
16	Haugesund	3	128	1	15	—	—	1	15	—	—	—	—	—	—	1	70
17	Holmestand	1	66	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Horten	—	—	1	8	—	—	1	17	1	4	—	—	—	—	1	46
19	Hønefos	4	142	1	12	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Kongsberg	2	51	1	10	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Kongsvinger	—	—	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Kragerø	1	50	—	—	—	—	1	7	1	5	—	—	—	—	—	—
23	Kristiania ²⁾	30	2891	2	295	2	411	1	1078	1	430	1	312	3	368	15	4108
24	Kristiansand S.	2	20	1	14	—	—	1	39	1	14	—	—	1	117	1	91
25	Kristiansund N.	2	35	1	30	—	—	1	20	1	6	—	—	1	52	1	48
26	Larvik	2	31	1	12	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Levanger	1	76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Lillehammer	—	—	—	—	—	—	1	13	—	—	1	4	—	—	—	—
29	Lillesand	1	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Lillestrøm	2	246	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Molde	—	—	1	8	—	—	1	4	1	7	—	—	—	—	1	34
32	Moss	3	272	1	15	—	—	1	11	1	16	—	—	1	59	1	140
33	Namsos	1	46	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Narvik	1	57	1	10	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	1	86
35	Notodden	7	403	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	154
36	Porsgrund	2	21	1	19	1	5	1	14	1	11	—	—	—	—	1	40
37	Røros	2	382	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Sandefjord	1	11	1	8	—	—	—	—	1	8	—	—	—	—	1	199
39	Sandnes	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Sarpsborg	11	1191	1	8	—	—	1	9	1	10	—	—	—	—	2	197
41	Skien	7	441	1	18	1	13	1	43	—	—	—	—	3	57	—	—
42	Stavanger ³⁾	6	531	1	29	1	37	1	102	1	70	1	23	—	—	4	324
43	Stenkjær	1	20	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—
44	Svelviken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	Trondhjem	10	483	1	78	1	20	1	127	2	73	1	30	2	102	8	588
46	Tromsø	—	—	1	15	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	1	48
47	Tvedestrand	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Tønsberg	—	—	1	28	—	—	1	22	1	12	1	15	—	—	1	176
49	Vardø	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—

¹ Hertil kommer 1 afdeling, Fredriksværns replagerforening, med 15 medl. ² Hertil kommer 1 afdeling lemmer. ³ Hertil kommer 1 afdeling tilh. Trikotagearbejderskernes forbund med 20 medl.

1 Løpneur.	2 Foreningernes hjemsted	3 Arbeidsmands- forbundet		4 Baker- og kon- ditorforbundet		5 Bokbinder- forbundet		6 Centralforening for boktrykkere		7 Formerforb.		8 Guldsmedarb- forbundet		9 Havne- og transportarb- forbundet		10 Jern- og met- arb.forbundet	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
	Landdistrikter:																
50	Aadalen. Heen	2	103														
51	Aalen	4	311														
52	Aamli	1	8														
53	Aardal, Øvre i Sogn	1	10														
54	Aarstad. Solheimsviken	1	45														
55	Aker, V. Bygdø. Lysaker	2	157							1	32						
56	Aker, Ø. Bryn, Grorud. Nydalen	3	313													2	232
57	Ankenes	1	35														
58	Are-mark. Ørje	1	30														
59	Askim	2	25														
60	Asker. Heggedal	1	46														
61	Beitstaden	1	51														
62	Borge	4	217														
63	Bremsnes. Brohaven	1	40														
64	Brunlanes. Kjøse	1	100														
65	Bruvik. Vaksdal. Dale	2	29														
66	Bygland	1	29														
67	Bærum. Høvik. Sandviken	2	108														
68	Dovre	2	45														
69	Eidsvold	1	45														
70	Eker, Nedre	3	521														
71	Eker, Øvre. Haugesund. Skots- elven. Vestfossen	3	191														
72	Elverum	2	24					1	8								
73	Evje	1	156														
74	Fane. Flesland. Nestun	2	38														
75	Fevik														1	19	
76	Gjerpen	1	107														
77	Glemminge	3	299														
78	Greaaker	1	134														
79	Haus. Ytre Arne	1	97														
80	Hedrum. Kvelde	1	92														
81	Hoff. Eidsfos									1	34					1	51
82	Holtaalen	1	12														
83	Hommelvik	1	115							1	10					1	11
84	Hurum. Sætre. Tofte	2	195													1	24
85	Hvaler																
86	Id	1	52														
87	Jevnaker	4	294														
88	Kirkebø. Vadheim	1	44														
89	Kirkenes	1	125													1	57
90	Kolvereid. Salsbruket	1	62														
91	Kvikne. Inset	1	29														
92	Lier	2	98														
93	Lille-Elvedalen. Foldal	2	307													1	21
94	Lyngen. Ankerlien	1	51														
95	Løveid. Skotfos	1	428													1	48
96	Løiten. Aadalsbruk									1	25					1	34
97	Magnor															1	19
98	Meldalen. Løkken s verk	1	290														

i geografisk henSeende. (Forts.)

11		12		13		14		15		16		17		18		19		20		21		22		23		24		
Litografisk forbund		Malerforbundet		Matros- og fyrboterunion		Murerforbundet		Møbelsnekkerforbundet		Skind- og læderindustriarb.forbundet		Skotøiarbejderforbundet		Skrædderforb.		Slakter- og pølsemakerforb.		Spørveisforb.		Stenbuggerforbundet		Tobakarb.forb.		Træarb.forb.		Tilsammen		
avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	

Tabel VII. Organisationsforholdene

1 Løpnr.	2 Foreningernes hjemsted	3 Arbejdsmands- forbundet		4 Baker- og kon- ditorforbundet		5 Bokbinder- forbundet		6 Centralforening for boktrykkere		7 Formerforb. Havnefæl- leskab		8 Guldsmedarb- forbundet		9 Havne- og transportarb- forbundet		10 Jern- og met- arb.forbundet	
		avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
99	Meraker	3	101	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
100	Mo. Bøsmo. Dunderlandsdalen. Storforshei	3	174	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	37
101	Modum	7	626	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	68
102	Moland. Salterød	1	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
103	Nissedal	1	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
104	Nittedal	1	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
105	Norderhaug	3	153	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
106	Næsodden. Steilene	1	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
107	Odda	1	168	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	66
108	Onsø	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
109	Raade	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
110	Røken	2	197	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
111	Saaem. Rjukan. Vestfjorddalen	4	406	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	117
112	Salangen	2	215	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	48
113	Samnanger. Tysse	1	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
114	Sandsvær, Ytre	1	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
115	Sandsvær, Øvre. Skollenborg	1	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
116	Sell	3	139	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
117	Skauger	1	124	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
118	Skjeberg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
119	Slemdal i Bratsberg	1	157	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
120	Soknedalen	1	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
121	Stjørdalen	1	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
122	Strandvik	1	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
123	Strinden. Ranheim	1	154	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
124	Stord	1	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
125	Strømmen	1	82	—	—	—	—	—	—	1	49	—	—	—	—	1	128
126	Støren	1	63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
127	Sulitjelma. Fineide. Skjønstaa	13	989	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	73
128	Sydvaranger. Bjørnevand	1	74	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	25
129	Tistedalen	5	123	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	23
130	Tjølling	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
131	Tolgen	1	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
132	Toten, V. Raufossen	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14
133	Tune. Sandesund	2	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
134	Tenset	1	113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
135	Ullensvang. Tyssedal	1	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
136	Valnesfjorden. Fauske	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
137	Vardal	1	134	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
138	Vennesla	2	195	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
139	Volden. Søndmøre	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—
140	Voss	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Direkte medlemmer	—	108	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65
	Byerne	140	9433	30	835	7	546	38	2048	23	995	8	473	15	1177	61	8146
	Landdistrikterne	147	10715	1	9	—	—	1	8	6	157	—	—	1	87	21	1115
	Direkte medlemmer	—	108	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65
	Hele landet	287	20256	31	844	7	552	39	2056	29	1152	8	473	16	1264	82	9326

Forskjellige oplysninger.

Organisationernes regnskaper.

I tabel VIII, IX og X er der git en statistisk oversigt over organisationernes indtægter, udgifter og kassebeholdning, opsat efter samme metode som i forrige beretning, hvortil henvises med hensyn til fremgangsmaaten. (Kfr. s. 172 i beretningen for 1909.)

Av landsorganisationens regnskap fremgaar, at de tilsluttede organisationer har indbetalt til denne i ordinær og ekstrakontingent kr. 267,980.88, mens kr. 151,758.00 igjen er utbetalt i streikeunderstøttelse. Landsorganisationens indtægter paa denne konto overstiger altsaa streikeutgifterne med kr. 115,222.88.

Som anført side 172 i forrige beretning opføres ikke disse bruttoposter i tabel VIII og IX, da det vilde bli dobbeltposteringer. Inden hvert forbund er kun differansen mellem det som er betalt til eller mottat fra landsorganisationen opført og i den endelige sum kun den samlede differanse.

Efter tabel VIII har 4 forbund tilsammen mottat kr. 32,749.64 mere end de har betalt til landsorganisationen, mens omvendt efter tabel IX har 21 organisationer betalt til landsorganisationen kr. 147,407.79 mere end mottat i streikebidrag. Trækkes de 32,749.64 fra de 147,407.79 blir den endelige samlede utgift til landsorganisationen kr. 114,658.15. Differansen fra landsorganisationens regnskap blir kr. 564.73. Denne differanse skriver sig fra de samme aarsaker som anført i forrige beretning side 173 øverst, nemlig at fremdeles ikke alle organisationer avslutter sine regnskaper strengt efter kalenderaaret. Forhaabentlig vil det efterhvert gaa op for alle, at mellemregnskaper vedkommende flere korporationer vanskelig lar sig kontrollere gjensidig medmindre alle anvender samme opgjørsdatoer.

Indrædelsesavgiften utgjorde i 1910 kr. 11,208.10 og den ordinære kontingent kr. 1,050,115.41, ialt kr. 1,061,323.51 mot kr. 979,031.80 i 1909, en økning av kr. 102,291.71. Ekstrakontingenten var i 1910 kr. 108,496.09 mot kr. 387,343.71 i 1909. Renteindtægt kr. 27,044.15 mot kr. 27,687.33 i 1909. Statsbidrag til arbeidsledighetskasser kr. 39,741.29 mot kr. 21,801.99 i 1909. De samlede indtægter utgjorde kr. 1,250,702.83 mot i 1909 kr. 1,437,236.97.

De viktigste utgiftsposter var: Streikeunderstøttelse kr. 244,697.63 mot kr. 219,701.09 i 1909. Hertil er at bemerke, at der er nogen uoverensstemmelse mellom opgaverne i tabel IV og IX angaaende denne utgiftspost. I tabel IV, som er utarbeidet efter forbundenes

specialopgaver over understøttelsen til hver enkelt konflikt, er utgifterne opført med kr. 239,475.87, hvilke tal er anvendt i hele avsnittet om lønsbevægelser og konflikter. I forbundenes aarsrapporter, som er indkommet efter at tabel IV var trykt, er der for efternævnte forbund følgende avvikelser:

Arbejdsmandsforbundet	merutgift	kr. 3416.43
Baker- og konditorforbundet	mindreutgift	„ 78.65
Formerforbundet	merutgift	„ 496.33
Jern- og metalarb.forbundet	—	„ 499.10
Malerforbundet	—	„ 118.20
Skotøiarbejderforbundet	—	„ 238.50
Stenhuggerforbundet	—	„ 114.55
Træarbejderforbundet	—	„ 232.25
Ølbryggeriarbejdernes forening	—	„ 185.05
	Merutgift tilsammen	„ 5221.76

Sandsynligvis er vel de sidste opgaver, altsaa de høieste, de rigtige, da de er opgjort efter organisationernes afsluttede regnskaper. Disse uoverensstemmelser i forbundenes opgaver er beklagelige, men lar sig ikke rette medmindre hele beretningens bearbejdelse blev utskutt til altfor langt ut i aaret.

Andre utgifter vedkommende konflikter, saasom voldgiftsretter, reiser og forhandlinger, er opført med kr. 17,445.50 mot kr. 20,551.19 i 1909. Bidrag til utlandet kr. 920.09 mot kr. 226,368.97 i 1909. Reise- og arbejdsledighedsunderstøttelse kr. 132,274.78 mot kr. 166,319.29 i 1909. Arbejdsforholdene har altsaa bedret sig. Sykeunderstøttelse og lægehjælp kr. 205,394.18 mot kr. 192,237.12 i 1909. Forsikrings- og begravelsesbidrag kr. 72,057.42 mot kr. 61,260.37 i 1909. Invalide- og anden understøttelse kr. 9117.95 mot kr. 6442.69 i 1909.

Ialt er medgaaet til saakaldt selvhjælpsunderstøttelse kr. 418,844.33. Fagblade kr. 16,310.82 (14,488.98), agitation kr. 19,377.13 (14,179.35), landsmøter og kongresser kr. 36,726.83 (19,214.01), lønninger kr. 53,933.27 (49,040.15). trykning og kontorrekvisita kr. 17,381.50 (24,025.27), andre utgifter kr. 43,812.64 (41,708.67). Tallene i parentes er for 1909.

De samlede utgifter utgjorde kr. 984,107.89. Indtægterne oversteg altsaa utgifterne med kr. 266,594.94.

Til fuldstændiggjørelse av organisationernes finansielle stilling har man ogsaa iaar søkt oplysninger om forbundsavdelingernes indtægter, utgifter og formue. Oplysningerne er imidlertid mangelfulde, idet de kun omfatter 232 avdelinger inden 11 forbund repræsenterende 18,243 medlemmer.

Et sammendrag gir følgende resultat:

Indtægter:

Kontingent og indtrædelsesavgift	kr. 109,720.32
Andre indtægter	„ 28,152.42
	<hr/>
Tilsammen	kr. 137,872.74

Utgifter:

Vedkommende konflikter	kr.	2,553.54
Bidrag til andre organisationer	”	1,563.26
Reise- og arbeidsledighetsunderstøttelse	”	2,405.17
Sykeunderstøttelse og lægehjælp	”	16,939.90
Begravelses- og forsikringsbidrag	”	2,249.45
Anden understøttelse	”	1,659.21
Administrationsutgifter	”	42,731.56
Bidrag til politiske formaal	”	15,406.72
— - kooperative formaal	”	5,929.02
Andre utgifter	”	31,211.12

Tilsammen kr. 122,648 95

Kassebeholdningerne i de 232 avdelinger var ved utgangen av 1910 kr. 140,290.27 mot kr. 129,339.91 ved utgangen av 1909. Avdelingernes øvrige eiendele er anslaat til kr. 152,111.75, hvilket gjør en samlet formue av kr. 292,402.02. 3 avdelinger, som ikke har avgitt noget regnskap, har opgit kassebeholdningen ved 1910 aars utgang til kr. 18,790.19. Lægges dette beløp til de 232 avdelingers beholdning blir 235 avdelingers samlede kassebeholdning kr. 159,080.46.

Organisationernes *formue* i de respektive kasser sees av tabel X. Ved utgangen av 1910 utgjorde den kr. 1,169,757.86, hvilket er en fremgang i løpet av aaret paa kr. 266,494.07. Samtlige kasser med undtagelse av sykekasserne har hatt fremgang. Fremgangen beregnet pr. medlem er kr. 4.27, fra kr. 20.45 i 1909 til kr. 24.72 i 1910.

Organisationernes øvrige aktiva er opført med kr. 59,269.66. Lægges det til kontantbeholdningen blir forbundenes kapitalkonto kr. 1,229,027.52.

Et sammendrag av forbundenes, avdelingernes og landsorganisationens formuer gir følgende resultat:

Forbundenes kontantbeholdning	kr.	1,169,757.86
Avdelingernes —	”	159,080.46
Landsorg. —	”	135,490.69

Tilsammen kr. 1,464,329.01

Forbundenes øvrige aktiva	kr.	59,269.66
Avdelingernes — —	”	152,111.75
Landsorg. — —	”	89,443.56

Tilsammen kr. 300,824.97

Tilsammenlagt blir kapitalkontoen kr. 1,765,153.98 for de organisationer, hvorfra opplysninger foreligger. Den vilde blitt adskillig større om opplysninger hadde foreligget fra samtlige avdelinger. Antagelig omkring 2 millioner kroner.

Fagforeningskontingenten.

En oversigt herover er git i tabel XI. Nogen større forrykninger fra 1909 er ikke sked. Imidlertid har adskillige forbund forhøiet sin forbundskontingent noget, saaledes formerne fra 44.20 til 52.00, guldsmedene fra 13.00 til 15.60, havne- og transportarbeiderne fra 9.60 til 10.80, jern- og metalarbeiderne fra 48.36 til 48.88, litograferne fra 52.00 til 78.00, møbelsnekkerne fra 30.00 til 30.65, skotøiarbeiderne fra 18.20 til 18.98, skrædderne fra 15.60 til 16.64, slagterne og pølse-makerne fra 23.60 til 26.00, trikotagearbeiderskerne fra 8.40 til 9.80 og træarbeiderne fra 32.50 til 35.65. Forhøielserne er noget tilsvarende for de halvtbetalende.

Tapte arbejdsdage.

Fra 10 forbund og 2 foreninger foreligger oplysninger om antal tapte arbejdsdage paa grund av mangel paa arbejde (eksklusive konfliktdage), sygdom, værnepligt og andre aarsaker. Opgaverne, som omfatter 29,950 arbeidere, er vel nærmest opgjort paa grundlag av de uker hvert enkelt medlem har været fritat for at betale kontingent. Da reglerne herfor kan være noget forskjellig er det vanskelig at kunne bedømme tallenes korrekthet.

Oplysningerne er paa næste side angit i tabelform.

Efter sammenligningen med 1909 vil det sees, at antallet av tapte arbejdsdage er gaat ned fra 21.18 til 19.27. Der har været mindre arbejdsledighet og mindre sygdom, men litt mere værnepligt og „andre aarsaker“. Tapte arbejdsdage paa grund av konflikt utgjorde 3.64 mot 3.69 i 1909.

Fagblade.

I 1910 utgav 14 forbund og en forening fagblade. Fagbladene er utkommet med 3 til 52 numre i et samlet oplag av 50,634. Fagbladenes navn, oplag og hvor ofte de utkommer sees av følgende:

	Antal nr.	Gj.sn.- antal
„Arbeidsmanden“	11	21900
„Norsk baker- og konditorforbunds blad“	12	1400
„Norsk bokbindertidende“	12	1050
„Typografiske meddelelser“	52	2600
„Formernes fagblad“	6	1500
„Guldsmedarbeideren“	4	1000
„Transportarbeideren“	4	1400
„Jern- og metalarbeideren“	12	9750
„Norsk lithografia“	12	300
„Malernes fagblad“	4	1900
„Kvartalsrapport for Norsk murerforbund“	4	1150
„Skotøiarbeideren“	4	1800
„Norsk skrædderforbunds blad“	3	800
„Fagblad for Norsk træarbeiderforbund“	6	4000
„Hattearbeideren“ (skandinavisk)	12	84

Desuten har Murerforbundet utgit et særskilt agitationsskrift i et oplag av 500.

Opgave over tapte arbejdsdage.

Løpenummer	Organisation	Arbejdsledighetens årsak										Løpenummer
		Nægt paa arbejde		Sygdom		Værnepligt		Andre årsaker		Tilsammen		
		ialt	pr.medl.	ialt	pr.medl.	ialt	pr.medl.	ialt	pr.medl.	ialt	pr.medl.	
1	Arbejdsmandsforbundet	126586	9,30	86109	6,32	48472	3,56	30724	2,26	291891	21,44*	1
2	Centralforening for boktrykkere . .	11555	5,89	15476	7,88	4472	2,28	2100	1,07	33603	17,12	2
3	Jern- og metalarbejderforbundet . .	54799	6,58	49414	5,93	27066	3,25	3468	0,42	134747	16,17	3
4	Litografisk forbund	374	1,59	754	3,21	1031	4,39	346	1,47	2505	10,66	4
5	Malerforbundet	30267	33,01	8441	9,21	1413	1,54	21	0,02	40142	43,78	5
6	Møbelsnekkerforbundet	2258	3,11	3261	4,49	2771	3,81	14	0,02	8304	11,42	6
7	Skotøiarbejderforbundet	8425	6,77	4684	3,76	1667	1,34	331	0,27	15107	12,13	7
8	Slagter- og pølse-makerforbundet . .	1488	7,37	366	1,81	1260	6,24	—	—	3114	15,42	8
9	Trikotagearbejderskernes forbund . .	—	—	—	—	—	—	610	4,77	610	4,77	9
10	Træarbejderforbundet	26453	10,71	13538	5,48	3786	1,53	1538	0,62	45315	18,35	10
11	Enkeltvis tilsluttede foreninger . . .	858	7,46	1053	9,16	28	0,24	—	—	1939	16,86	11
	Tilsammen	263063	8,78	183096	6,11	91966	3,07	39152	1,31	577277	19,27	
	Sammenlignet med 1909	—	11,37	—	6,31	—	2,67	—	0,83	—	21,18	

* Rapporterne omfatter kun et medlemsantal af gennemsnitlig 18615.

Tillidsmænd og funktionærer.

I forrige beretning (side 179) blev der givet en kort oversigt over tillidsmandsinstitutionens udvikling inden fagorganisationen.

I 1910 havde 15 forbund samt landsorganisationen og kvindernes kontor ialt 28 fastlønnede tillidsmænd samt 7 funktionærer eller kontormedhjælpere, ialt 35.

De enkelte tillidsmands lønner var: 2 havde 2400, 4 2200, 3 2000, 1 1942.13, 2 1900, 3 1800, 4 1700, 4 1600, 1 1550, 2 1440, 1 1085 og 1 1000 kroner pr. aar. Gjennemsnitlig kr. 1802.04.

Av funktionærerne havde 1 1800, 1 1590, 1 1440, 1 1025, 1 1020, 1 850 og 1 630 kroner eller gennemsnitlig kr. 1193.57 pr. aar. For samtlige under ét utgjorde gennemsnitslønnen kr. 1680.35 pr. aar.

Tabel VIII. Organisationernes

Løpnr.	Organisation	Indtrædelses-	Kontingent	Ekstra-
		avgift		kontingent
	1	2	3	4
		kr.	kr.	kr.
1	Arbejdsmandsforbundet	4881,00	256648,38	71327,71
2	Baker- og konditorforbundet	111,40	25862,10	2524,00
3	Bokbinderforbundet	134,00	11491,31	999,50
4	Centralforening for boktrykkere	165,20	103238,55	321,50
5	Formerforbundet	182,80	50500,77	4216,86
6	Guldsmedarbejderforbundet	—	10058,10	1665,80
7	Havne- og transportarbejderforbundet	340,15	22192,27	3085,50
8	Jern- og metalarbejderforbundet	2273,25	346895,20	—
9	Litografisk forbund	104,00	15925,60	—
10	Malerforbundet	427,25	17988,15	2088,50
11	Matros- og fyrbøterunion	221,60	1283,60	—
12	Murerforbundet	247,00	20612,25	6917,50
13	Møbelsuekkerforbundet	119,15	22887,95	3755,50
14	Skind- og læderindustriarbejderforbund	31,20	2313,90	505,70
15	Skotskøarbejderforbundet	634,30	22615,09	5584,00
16	Skrædderforbundet	276,75	8711,75	1801,75
17	Slagter- og pølsemakerforbundet	59,00	4600,50	429,75
18	Sporvejsforbundet	—	2218,34	577,00
19	Stenhuggerforbundet	246,25	14596,76	1828,15
20	Tobakarbejderforbundet	—	5850,50	759,75
21	Trikotagearbejderskernes forbund	9,30	909,20	—
22	Træarbejderforbundet	641,00	76267,35	—
23	Forgyldernes fagforening, Kristiania	—	349,14	—
24	Fredriksvørns replagerforening	—	167,75	—
25	Hattearbejdernes forening, Kristiania	17,00	1261,65	32,00
26	Korkskjærernes — —	—	—	—
27	Possementmakernes — —	—	—	—
28	Replagerens — —	16,50	430,45	18,12
29	Stukkatoernes — —	70,00	428,70	57,50
30	Sukkervarearb. — —	—	—	—
31	Ølbryggeriarb. — —	—	3810,10	—
	Tilsammen	11208,10	1050115,41	108496,09
	Naar bidraget fra Landsorganisationen fratrækkes blir nettoindtægterne	11208,10	1050115,41	108496,09

indtægter i 1910.

Fra lands- organisationen mottat mere end betalt	Frivillig indsamling	Renter	Statsbidrag til arbejdsledig- hetskassen	Andre indtægter	Tilsammen	Løpenr.
5	6	7	8	9	10	
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	
—	—	3549,23	—	2926,89	339333,21	1
—	470,80	172,50	—	1886,58	31027,38	2
—	—	660,57	—	15,75	13301,13	3
—	—	4616,88	4912,55	248,48	113503,16	4
—	—	2598,12	—	—	57498,55	5
—	—	276,40	—	—	12000,30	6
—	—	373,79	—	45,00	26036,71	7
—	—	9716,44	24392,16	819,68	384096,73	8
—	—	543,17	—	1330,01	17902,78	9
12205,16	1916,69	452,02	—	142,80	35220,57	10
—	—	—	—	881,28	2386,48	11
17912,70	—	705,25	—	676,37	47071,07	12
—	—	878,13	751,33	171,70	28563,76	13
1079,51	—	9,57	—	—	3939,88	14
—	—	620,69	—	78,99	29533,07	15
—	—	150,85	—	162,12	11103,22	16
—	—	31,43	—	230,00	5350,68	17
—	89,60	24,28	—	—	2909,22	18
—	—	442,22	—	1182,45	18295,83	19
—	—	—	—	284,00	6894,25	20
—	—	13,39	—	—	931,89	21
1552,27	—	732,04	9685,25	166,38	89044,29	22
—	—	26,82	—	—	375,96	23
—	—	2,99	—	—	170,74	24
—	251,50	98,46	—	—	1660,61	25
—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	27
—	—	23,94	—	15,00	504,01	28
—	—	—	—	—	556,20	29
—	—	—	—	—	—	30
—	—	324,97	—	105,72	4240,79	31
32749,64	2728,59	27044,15	39741,29	11369,20	1283452,47	
—	2728,59	27044,15	39741,29	11369,20	1250702,83	

Tabel IX. Organisationernes

Løpnr.	Organisation	Under- støttelse under konflikter	Andre utgifter vedk. konflikter	Bidrag til utenlandske organisa- tioner	Til lands- org. betalt mere end mottat	Reise- og arbeids- ledighets- underst.	Sykeunder- støttelse og lægehjelp
	1	2	3	4	5	6	7
		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
1	Arbeidsmandsforbundet	128972.43	7589.65	—	56334.54	—	14867.90
2	Baker- og konditorforbundet . .	—	532.68	—	5849.68	7080.40	1032.35
3	Bokbinderforbundet	—	—	200.00	2620.41	1191.35	—
4	Centralforening for boktrykkere.	—	2608.44	407.02	10912.34	22551.90	25114.27
5	Formerforbundet	496.33	—	—	6520.66	6291.76	9737.75
6	Guldsmedarbeiderforbundet . . .	—	—	—	—	52.50	—
7	Havne- og transportarb.forbundet	—	—	150.00	6781.09	—	—
8	Jern- og metalarbeiderforbundet	28660.95	1776.62	—	33996.69	60666.40	123458.12
9	Litografisk forbund	—	—	—	—	1315.80	3917.39
10	Malerforbundet	18704.20	230.00	—	—	—	7092.80
11	Matros- og fyrbøterunion	—	—	—	322.43	—	—
12	Murerforbundet	34264.25	466.22	—	—	—	3731.75
13	Møbelsnekkerforbundet	1440.30	345.85	—	3707.60	3156.31	2476.01
14	Skind- og læderindustriarb.forb..	3130.00	—	—	—	—	—
15	Skotøiarbeiderforbundet	5685.54	221.10	—	4610.69	7189.22	—
16	Skrædderforbundet	—	59.80	—	4094.68	218.19	—
17	Slagter- og pøsemakerforbundet	837.33	90.65	—	797.88	296.00	192.00
18	Sporveisforbundet	—	—	150.00	1667.61	—	—
19	Stenhuggerforbundet	248.05	1362.35	—	5860.82	—	—
20	Tobaksarbeiderforbundet	—	65.35	—	1989.27	63.00	—
21	Trikotagearbeiderforbundet . . .	—	—	—	403.80	—	—
22	Træarbeiderforbundet	22073.20	2096.79	—	—	22178.20	11644.75
23	Forgyldernes fagforening, Kr.ania	—	—	—	94.16	—	87.00
24	Fredriksværns repslugerforening	—	—	—	84.95	5.75	15.00
25	Hattearb.dernes forening, Kr.ania	—	—	13.07	443.10	18.00	87.00
26	Korkeskjærernes do., do.	—	—	—	—	—	—
27	Possem.makernes do., do.	—	—	—	—	—	—
28	Repslagernes do., do.	—	—	—	157.44	—	—
29	Stukkatørernes do., do.	—	—	—	157.95	—	—
30	Sukkevarearb.s do., do.	—	—	—	—	—	—
31	Ølbryggeriarb.s do., do.	185.05	—	—	—	—	1940.09
	Tilsammen . . .	244697.63	17445.50	920.09	147407.79	132274.78	205394.18
	Naar bidraget fra landsorg. fra- trækkes blir nettoutgifterne . .	244697.63	17445.50	920.09	114658.15	132274.78	205394.18

udgifter i 1910.

Forsikrings- og begravelsesbidrag	Invalide- og anden understøttelse	Faghlade	Agitation	Landsm., kongresser og konferanser	Lønninger	Tryknings- og kontorrekvisita	Andre udgifter	Tilsammen	Løpenr.
8	9	10	11	12	13	14	15	16	
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	
14000 00	—	4265.95	12170.85	8794.13	17679.83	4793.50	5834 17	275302.95	1
2340.62	—	809.25	839.85	506.35	1847.77	273.25	2449.55	23561.75	2
546.00	—	548.35	60.00	383.90	450.00	17.25	283.49	6300.75	3
5853.20	1910.00	5265.68	—	7407.20	3130.00	1984.14	4703.25	91847.44	4
5750.00	2899.75	297.25	27.20	449.00	1900.00	129.25	383.49	34882.44	5
—	—	264.00	39.50	103.00	423.00	114.80	310.25	1307.05	6
7610.00	1700.00	201.00	433.75	722.00	1836.76	684.07	810.99	20929.66	7
19729.34	1754.50	2768.59	930.13	6555.16	9351.44	3874.21	12552.55	306074.70	8
75.00	404.40	298.70	—	220.10	—	—	2311.04	8542.43	9
2751.58	—	293.00	92.22	1037.65	1775.14	396.58	860.47	33233.64	10
—	—	—	585.00	—	746.66	40.88	528.05	2223.02	11
3635.00	—	262.00	277.26	723.95	2000.00	145.96	1105.53	46611.92	12
908.68	—	—	770.95	2221.45	1067.50	401.62	495.54	16991.81	13
—	—	—	239.94	117.34	295.00	112.53	220.20	4115.01	14
2843.00	—	443.75	338.10	1330.37	1721.50	883.16	1412.30	26678.73	15
1690.00	—	102.50	154.45	256.00	1730.00	232.52	953.67	9491.81	16
135.00	—	—	377.80	139.45	1190.00	186.39	353.55	4596.05	17
—	—	—	—	—	—	40.00	418.09	2275.70	18
—	—	—	311.85	965.55	2962.65	476.95	4487.45	16675.67	19
—	10.00	—	64.00	56.00	—	145.58	134.66	2527.86	20
—	—	—	29.15	21.00	75.00	131.35	0.90	661.20	21
4090.00	180.00	383.00	1397.96	4630.23	3443.20	2269.15	2601.65	76988.13	22
—	—	—	50.89	24.00	8.12	—	81.75	345.92	23
—	—	—	—	—	15.00	—	15.75	136.45	24
40.00	259.30	107.80	8.00	14.00	50.00	42.15	117.52	1199.94	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	53.15	49.00	30.00	5.47	8.95	304.01	28
—	—	—	—	—	19.70	—	62.53	240.18	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
60.00	—	—	125.13	—	185.00	0.74	315.30	2811.31	31
72057.42	9117.95	16310.82	19377.13	36726.83	53933.27	17381.50	43812.64	1016857.53	
72057.42	9117.95	16310.82	19377.13	36726.83	53933.27	17381.50	43812.64	984107.89	

Tabel X. Organisationernes kasser

Løpenr.	Organisation	Beholdning pr. 31/12 1909	Pr. 31.	
			Administrationskasser	Reservefond
	1	2	3	4
		kr.	kr.	kr.
1	Arbejdsmandsforbundet	175223.17	—	73726.90
2	Baker- og konditorforbundet	3438.85	264.08	3501.34
3	Bokbinderforbundet	17017.57	2616.97	8106.36
4	Centralforening for boktrykkere	169889.88	7074.82	62845.30
5	Formerforbundet	64102.48	3247.75	61131.07
6	Guldmedarbejderforbundet	4222.11	1134.72	7333.21
7	Havne- og transportarbejderforbundet	5545.08	—	7753.53
8	Jern- og metalarbejderforbundet	303585.61	5493.08	228655.80
9	Litografisk forbund	14160.38	—	7358.31
10	Malerforbundet	11615.06	633.16	10553.96
11	Matros- og fyrbøterunion	—	—	163.46
12	Murerforbundet	25428.79	1861.14	15546.08
13	Møbelsnekkerforbundet	24787.27	1761.76	18901.23
14	Skind- og læderindustriarbejderforbundet	934.96	226.15	533.68
15	Skotsøarbejderforbundet	10969.27	867.91	5511.85
16	Skrædderforbundet	5052.26	1187.95	2505.32
17	Slagter- og pølsemakerforbundet	587.17	436.97	67.71
18	Sporvejsforbundet	498.27	115.00	1016.79
19	Stenhuggerforbundet	16769.15	5792.18	12597.13
20	Tobakararbejderforbundet	—	1504.21	2239.29
21	Trikotagearbejderskernes forbund	437.30	60.39	647.60
22	Træarbejderforbundet	36756.12	1659.29	25800.99
23	Cigararbejdernes forening, Kr.ania	4270.27	—	—
24	Forgyldernes fagforening, do.	923.35	72.78	552.35
25	Fredriksværns replagerforening	127.38	161.67	—
26	Hattøarbejdernes forening, Kr.ania	2768.40	357.23	1371.29
27	Korkeskjærernes do., do.	—	—	—
28	Possementmakernes do., do.	58.72	—	—
29	Repslagernes do., do.	797.60	997.60	—
30	Stukkatorernes do., do.	58.76	374.78	—
31	Sukkervarearbejdernes do., do.	1927.47	—	—
32	Tobaksarbejdernes do., do.	1311.09	—	—
33	Ølbryggeriarbejdernes do., do.	—	6951.63	—
	Tilsammen	903263.79	44903.22	558420.55

* Heri er iberegnet et utestaaende beløb af kr. 10.000.00.

ved utgangen av 1909 og 1910.

december 1910					Formue pr. medlem pr. 31/12			Løpnr.
Reise- og arbeidsledighetskasser	Sykekasser	Forsikringskasser	Invalide- og andre kasser	Tilsammen	1908	1909	1910	
5	6	7	8	9	10	11	12	
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	
—	4085.54	* 161440.99	—	239253.43	5.02	8.35	11.81	1
1285.76	442.18	1934.46	3476.66	10904.48	4.88	4.55	12.92	2
9638.56	—	3656.06	—	24017.95	18.52	33.43	43.51	3
25375.65	11237.40	30538.54	54473.89	191545.60	77.89	90.27	93.16	4
18866.77	1954.94	1518.06	—	86718.59	66.04	62.66	75.28	5
6447.43	—	—	—	14915.36	—	9.86	31.53	6
—	—	2898.60	—	10652.13	3.68	4.66	8.43	7
22929.20	12642.90	107063.93	4822.73	381607.64	46.29	38.14	40.92	8
—	13550.35	—	2612.07	23520.73	40.11	62.94	95.61	9
—	638.45	1776.42	—	13601.99	11.07	12.79	14.70	10
—	—	—	—	163.46	—	—	0.30	11
—	2586.34	5894.38	—	25887.94	20.37	26.38	24.87	12
8730.07	5335.13	1631.03	—	36359.22	25.29	35.31	48.35	13
—	—	—	—	759.83	—	4.82	3.58	14
4193.69	—	3250.16	—	13823.61	6.97	8.94	10.00	15
—	—	2970.40	—	6663.67	7.49	6.36	9.80	16
711.42	—	75.70	—	1341.80	3.05	3.26	6.85	17
—	—	—	—	1131.79	0.55	1.80	3.45	18
—	—	—	—	18389.31	14.22	17.22	18.52	19
622.89	—	—	—	4366.39	—	—	5.79	20
—	—	—	—	707.99	—	3.64	5.45	21
10494.12	2572.44	8285.44	—	48812.28	10.66	15.32	18.08	22
—	—	—	—	—	14.49	27.20	—	23
—	328.26	—	—	953.39	31.79	65.95	59.59	24
—	—	—	—	161.67	12.97	10.61	10.78	25
—	1500.55	—	—	3229.07	33.03	30.76	34.72	26
—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	7.34	—	28
—	—	—	—	997.60	21.85	26.58	33.25	29
—	—	—	—	374.78	1.09	2.94	13.39	30
—	—	—	—	—	23.29	27.54	—	31
—	—	—	—	—	21.29	16.81	—	32
—	1944.53	—	—	8896.16	—	—	26.40	33
109295.56	58819.01	332934.17	65385.35	1169757.86	17.30	20.45	24.72	

Tabel XI. Indtrædelsesavgift, ekstra- og

Løbe-nr.	Organisation	Kontingentklasse	Indtrædelsesavgift	Gjenindtrædelsesavgift	Ekstra-kontingent	Ordinær kontingent
1		2	3	4	5	6
			kr.	kr.	kr.	kr.
1	Arbejdsmandsforbundet	1/1 bet.	1,00	2,00	3,50	23,40
		1/2 "	1,00	2,00	1,75	14,56
2	Baker- og konditorforbundet	1/1 "	—	—	3,00	36,40
		1/2 "	—	—	1,50	18,20
3	Bokbinderforbundet	1/1 "	0,50	4,00	2,50	41,60
		1/2 "	0,25	2,00	1,25	20,80
4	Centralforening for boktrykkere	A "	—	4,00—6,00	—	78,00
		B "	—	2,00—3,00	—	28,60
		C "	—	2,00—3,00	—	20,80
5	Formerforbundet	1/1 "	0,50	5,00	1,50	57,20
		1/2 "	0,50	5,00	0,75	28,60
6	Guldsmedarbejderforbundet	1/1 "	?	?	5,00	44,20
		1/2 "	?	?	5,00	26,00
7	Havne- og transportarbejderforb.	1/1 "	1,00	?	10,50	?
		1/2 "	1,00	?	5,25	?
8	Jern- og metalarbejderforbundet	A "	5,00	10,00	—	52,00
		B "	3,00	6,00	—	39,00
		C "	1,00	2,00	—	26,00
9	Litografisk forbund	1/1 "	2,00	10,00	—	78,00
10	Malerforbundet	1/1 "	2,25	?	2,50	27,00
		1/2 "	1,13	?	1,25	13,50
11	Matros- og fyrbøterunion	1/1 "	2,00	5,00	—	14,40
		1/2 "	2,00	5,00	—	9,60
12	Murerforbundet	1/1 "	2,00	?	9,50	33,50
13	Møbelsnekkerforbundet	1/1 "	1,50	2,00-10,00	6,80	42,50
		1/2 "	1,50	2,00-10,00	3,80	22,50
14	Skind- og læderindustriarb.forb.	1/1 "	0,30	?	3,50	31,20
		1/2 "	0,30	?	1,75	13,00
15	Skotøiarbejderforbundet	A "	1,30	1,30	7,00	26,33
		B "	1,30	1,30	4,25	17,15
		C "	0,30	0,30	—	9,56
16	Skrædderforbundet	1/1 "	1,50	1,50	2,50	23,40
		1/2 "	1,25	1,25	1,25	11,70
17	Slagter- og pølsemakerforbundet	1/1 "	1,00	3,00	2,50	31,20
		1/2 "	1,00	?	1,25	15,60
18	Sporvejsforbundet	1/1 "	0,50	0,50	2,50	12,00
		1/2 "	?	?	?	6,00
19	Stenhuggerforbundet	1/1 "	1,00	2,50	2,50	26,00
		1/2 "	1,00	2,50	1,25	13,00
20	Tobakararbejderforbundet	1/1 "	1,00	5,00	—	26,00
		1/2 "	0,50	2,50	—	13,00
21	Trikotagearbejderskernes forbund	1/2 "	0,30	?	—	12,25
22	Træarbejderforbundet	1/1 "	0,50—5,50	?	—	46,00
		1/2 "	0,50—5,50	?	—	24,00
23	Forgyltørnes fagf., Kr.a	1/1 "	1,00	?	—	30,90
		1/2 "	0,50	?	—	12,85
24	Fredriksvørns replagerforening	1/1 "	0,50	?	—	13,00
25	Hattearbejdernes forening, Kr.a	1/1 "	2,00	4,00	0,50	21,20
		1/2 "	0,50	0,50	0,25	7,95
26	Korkskjærernes do., do.	—	—	—	—	—
27	Possementmakernes do., do.	—	—	—	—	—
28	Replagerens do., do.	1/1 "	0,50	?	?	18,20
		1/2 "	0,50	?	?	10,40
29	Stukkatorernes do., do.	1/1 "	10,00	10,00	2,50	20,80
30	Sukkervarearb.s do., do.	—	—	—	—	—
31	Ølbryggeriarb.s do., do.	1/1 "	0,25	3,00	—	6,00
		1/2 "	0,25	1,00	—	2,40

1 Administrationsudgifter utredes af samme kasse. 2 Da sykekassen er frivillig, er denne post

ordinær aarskontingent i 1910.

Den ordinære kontingents fordeling til de forskjellige kasser							Avdelingenes kasser	Løpe-nr.
Forb.s administration m. v.	Reserve-fond	Reise- og arbejds-kasse	Sykekasse	Invalide-kasse	Andre kasser	Ialt til forbundet [rubr. 7-12]		
7	8	9	10	11	12	13	14	
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	
—	¹ 15,60	—	² 10,40	—	2,60	18,20	5,20	1
—	9,36	—	² 5,20	—	2,60	11,96	2,60	
5,20	10,40	10,40	2,60	—	2,60	31,20	5,20	2
2,60	5,20	5,20	1,30	—	1,30	15,60	2,60	
5,20	10,40	7,90	—	—	5,20	28,60	13,00	3
2,60	5,20	3,64	—	—	2,60	14,04	6,76	
5,20	18,20	18,20	20,80	2,60	7,80	72,80	5,20	4
5,20	5,20	7,80	7,80	—	—	26,00	2,60	
5,20	5,20	—	7,80	—	—	18,20	2,60	
5,20	15,60	13,00	10,40	7,80	—	52,00	5,20	5
2,60	7,80	6,50	5,20	3,90	—	26,00	2,60	
5,20	13,00	7,80	—	—	—	26,00	18,20	6
2,60	7,80	5,20	—	—	—	15,60	10,40	
3,60	7,20	—	—	—	—	10,80	?	7
2,16	3,84	—	—	—	—	6,00	?	
3,64	15,60	6,24	18,72	—	4,68	48,88	3,12	8
3,64	10,40	5,20	13,00	—	3,64	35,88	3,12	
3,64	5,20	3,64	8,84	—	1,56	22,88	3,12	9
—	³ 20,80	—	31,20	—	26,00	78,00	—	
4,05	8,10	—	8,10	—	—	20,25	6,75	10
2,03	4,05	—	4,05	—	—	10,13	3,37	
7,20	7,20	—	—	—	—	14,40	—	11
4,80	4,80	—	—	—	—	9,60	—	
4,50	13,00	—	5,20	—	3,00	25,70	7,80	12
5,00	12,50	7,50	5,00	—	0,65	30,65	11,85	13
3,50	6,50	5,00	2,50	—	0,65	18,15	4,35	
5,20	10,40	—	—	—	—	15,60	15,60	14
2,60	5,20	—	—	—	—	7,80	5,20	
4,29	7,93	6,11	—	—	0,65	18,98	7,35	15
4,29	4,29	3,51	—	—	0,65	12,74	4,41	
4,29	4,29	—	—	—	—	8,58	0,98	16
5,20	7,28	—	—	—	4,16	16,64	6,76	
2,60	3,64	—	—	—	2,08	8,32	3,38	17
13,00	7,80	5,20	—	—	—	26,00	5,20	
6,50	3,90	2,60	—	—	—	13,00	2,60	18
1,20	7,20	—	—	—	—	8,40	3,60	
0,60	3,60	—	—	—	—	4,20	1,80	19
5,20	13,00	—	—	—	—	18,20	7,80	
2,60	7,80	—	—	—	—	10,40	2,60	20
10,40	7,80	2,60	—	—	—	20,80	5,20	
5,20	4,16	1,04	—	—	—	10,40	2,60	21
2,45	7,35	—	—	—	—	9,80	2,45	
5,42	12,50	9,60	5,00	—	3,13	35,65	10,35	22
2,80	6,70	5,00	2,60	—	1,50	18,60	5,40	
—	8,40	—	15,60	—	—	—	6,90	23
—	4,32	—	5,20	—	—	—	3,33	
—	—	—	—	—	—	—	13,00	24
—	10,60	—	5,30	—	—	—	5,30	
—	5,30	—	—	—	+	—	2,65	25
—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	18,20	28
—	—	—	—	—	—	—	10,40	
—	—	—	—	—	—	—	20,80	29
—	—	—	—	—	—	—	—	30
—	—	—	² 19,20-16,80	—	—	—	6,00	31
—	—	—	² 9,60	—	—	—	2,40	

ikke medtalt under rubr. 6 og 13. ³ Adm., reserve- og arb.l.kasse.

Arbeidernes faglige landsorganisations regnskap

	Indtægter:			Kr.
	ordinær kr.	ekstraord. kr.	tilsammen kr.	
Kassebeholdning fra forrige aar				80597.35
Arbeidsmandsforbundet	83894.79	44328.75	128223.54	
Baker- og konditorforbundet	3340.93	2578.75	5919.68	
Bokbinderforbundet	1554.39	812.50	2366.89	
Centralforening for boktrykkere	6948.37	3912.50	10860.87	
Formnerforbundet	4167.34	2317.75	6485.09	
Havne- og transportarbeiderforbundet	4759.84	2011.25	6771.09	
Jern- og metalarbeiderforbundet	32246.69	17892.00	50138.69	
Malerforbundet	3834.61	1157.50	4992.11	
Matros- og fyrbøterunionen	322.43	—	322.43	
Murerforbundet	4125.80	1252.50	5378.30	
Møbelsnekkerforbundet	2981.61	1617.00	4598.61	
Skind- og læderindustriarbeiderforbundet	687.24	397.25	1084.49	
Skotøiarbeiderforbundet	4814.19	2666.50	7480.69	
Skrædderforbundet	2700.93	1393.75	4094.68	
Slagter- og pøsemakerforbundet	869.63	465.25	1334.88	
Sporveisforbundet	1080.26	577.00	1657.26	
Stenhuggerforbundet	3785.82	2075.00	5860.82	
Tobaksarbeiderforbundet	1236.52	752.75	1989.27	
Trikotagearbeiderskernes forbund	275.40	150.00	425.40	
Træarbeiderforbundet	10127.23	4687.50	14814.73	
Barber- og frisørsvendenes forening	60.20	62.50	122.70	
Bergens sjømandsforening av underordnede	5.95	—	5.95	
Cigararbeidernes forening	73.50	—	73.50	
Forgyldernes fagforening	59.16	35.00	94.16	
Fr.stad og omegns matros- og fyrbøterunion	3.50	—	3.50	
Hattearbeidernes forening	279.85	163.25	443.10	
Korkskjærernes forening	192.31	114.50	306.81	
Matros- og fyrbøterunion, Kr.a	280.00	100.00	380.00	
Possementmakernes forening	32.20	17.50	49.70	
Repslagernes forening, Fredriksværn	53.90	30.00	83.90	
do. do. Kristiania	98.69	58.75	157.44	
Skiens matros- og fyrbøterforening	21.70	—	21.70	
Stukkørernes fagforening	95.90	57.50	153.40	
Sukkervarearbeidernes forening	246.55	135.00	381.55	
Tobaksarbeidernes forening	24.41	—	24.41	
Tr.hjems sjømandsforening av underordnede	559.79	319.75	879.54	
Tilsammen	175841.63	92139.25	267980.88	267980.88
Renter			5493.49	
Salg av den internationale beretning			851.90	
Diverse inntægter (salg av love)			20.00	
Indsamling til storstreiken i Sverige			99.04	
Avdrag paa laan: De samvirkende fagf., „Folkets hus“. Kr.a			500.00	
				6964.43

for tidsrummet 1. januar til 31. december 1910.

		Kr.	Kr.
Utgifter:			
Husleie, rengjøring, belysning		1026.23	
Porto, telegrammer etc.		720.60	
Telefonavgift		160.00	
Trykning		4622.65	
Bokbinderarbeide		681.05	
Abonnement.		312.38	
Kontorrekvisita		275.34	
Inventar		1124.04	
Lønninger:		Kr.	
Formanden	2400.00		
Sekretæren	2400.00		
Kontorhjælp	1805.00		
Sekretariathonorar	648.70		
Revisionshonorar	190.00		
	7443.70		
Oversættelse	251.33		
Hovedstyret	95.35		
Reiser, repræsentation	1062.35		
Kongressen	5029.13		
Juridisk assistanse	13.00		
Forhandlingsmøter	214.32		
Fagorganisationens historie (tryksaker)	92.50		
Forskjellige utgifter	843.87		
	23967.84		
Meddelelsesbladet		2115.40	
Sjette internationale beretning		668.45	
Agitation:			
Alm. agitation		1968.49	
Agitation blandt sjømænd		1993.87	
— — kvinder		199.50	
Slagter- og pølsemakerforbundet		200.00	
Det norske sporveisforbund		200.00	
		4561.86	
Arbeiderbevægelsens arkiv		300.00	
Kontoret for agitation blandt kvinder		1243.12	
Det kooperative utvalg		80.00	
Socialdemokratisk aftenskole		100.00	
Internationale sekretariat		62.10	
		1785.22	
Sjømændenes landsmøte		572.70	
Pension til D. Jensen		250.00	
Bidrag til storstreiken i Sverige		35.00	
Grubearbeiderstreiken i Bilbao		277.50	
		312.50	
Laan:			
Bergens arbeiderforbund (laan + omkostninger)		24060.00	
Vennesla arbeiderforening		4000.00	
„1ste Mai“, Stavanger		3000.00	
„Sørlandets socialdemokrat“, Kr.sand		3000.00	
		34060.00	
Streikebidrag:			
		Kr.	
Fredrikstad ediksyrefabrik		242.00	
Notoddens carbidfabrik		1376.00	
Aadalens træsliperi		448.00	
		2066.00	
Transport			68293.97

Indtægter:

Kr.
Transport 355542.66

	Utgifter:	Kr.	Kr.	Kr.
	Transport	2066.00		68293.97
Murarbeiderne, Trondhjem		5733.00		
Sævareid pap- og papirfabrik		6806.00		
Nitedals krudtverk		2912.00		
Løkkens verk		33870.00		
Vigelands bruk, Vennesla		8161.00		
Follafos træsliperi		968.00		
Sten-, jord- og cementarb., Kr.a, bygningskonflikten		4885.00		
Murarbeiderne, — — — — —		6488.00		
			71889.00	
Baker- og konditorforbundet:				
Konditor Melhorn, Kr.a			70.00	
Jern- og metalarbeiderforbundet:		Kr.		
A. Heilemanns filfabrik, Kr.a		634.50		
Blikkenslagerne, Tr.hjem		1394.00		
Løkkens verk		2506.00		
Rørlæggerne, Kr.a, bygningskonflikten		7210.50		
Magnor hesteskofabrik		1511.00		
Blikkenslagerne, Kr.a, bygningskonflikten		2886.00		
			16142.00	
Malerforbundet:				
Malerne, Drammen		707.00		
— Trondhjem		896.00		
Løkkens verk		203.00		
Malerne, Kr.a, bygningskonflikten		15714.00		
			17520.00	
Murerforbundet:				
Murerne, Trondhjem		6978.00		
do. Skien		147.00		
do. Kr.a, bygningskonflikten		16166.00		
			23291.00	
Møbelsnekkerforbundet:				
Møbelsnekkerne, Kristiansand		31.00		
do. Ekersund		30.00		
do. Sandnæs		428.00		
Billedskjærerne, Kr.a.		115.00		
Møbelsnekkerne, Kr.a, bygningskonflikten		304.00		
			908.00	
Skind- og læderindustriarbeiderforbundet:				
Kongsgaard garveri, Kristiansand S.			2164.00	
Skotølararbeiderforbundet:				
Haandskomakerne, Bergen			2870.00	
Slagter- or pølsemakerforbundet:				
Slagterne, Trondhjem			537.00	
Træarbeiderforbundet:		Kr.		
Trævarefabr., Drammen		2989.00		
Tømrerne, Fredrikshald		348.00		
Do. Kr.a, bygningskonflikten		9350.00		
Bygningsnekkerne, Kr.a, bygningskonflikten		3680.00		
			16367.00	
			151758.00	
			220051.97	
Kassebeholdning pr. ³¹ / ₁₂ 1910			135490.69	
			355542.66	

	Status pr. 31.	
	Kr.	Kr.
<i>Laan:</i>		
De samv. fagforeninger, Folkets hus, Kr.a	34500.00	
„Ny Tid“, Trondhjem	8000.00	
„Smaalenes Social-Demokrat“, Frstad	5000.00	
Det norske arbeiderparti	1300.00	
Bergens arbeiderforbund	24060.00	
Vennesla arbeiderforening	4000.00	
„1ste Mai“, Stavanger	3000.00	
„Sørlandets Social-Demokrat“, Kristiansand S.	3000.00	
	82860.00	
Norsk baker- og konditorforbund, restanse 1907		1600.00
	Kr.	
Inventar	4524.04	
+ 2 % slitage	90.48	
	4433.56	
Biblioteket		550.00
Kassebeholdning ^{31/12} 1910		135490.69
		<u>224934.25</u>

Kristiania, 21. januar 1911.

Regnskapet revideret

N. Mittet. Tobias
Revi-

Kontingentrestanser pr.		
	Kr.	Kr.
<i>Norsk sjømandsforbund av underordnede:</i>		
Ordinær kontingent 1909	956.20	
Ekstrakontingent 1909	114.00	
		1070.20
<i>Aalesunds og omegns fiskerforening:</i>		
Ordinær kontingent 1909	14.00	
Ekstrakontingent 1909	50.00	
		64.00
<i>Baker- og konditorforbundet:</i>		
Ordinær kontingent november 1910		291.22
<i>Bokbinderforbundet:</i>		
Ordinær kontingent november 1910		141.02
<i>Stukkålerernes forening:</i>		
Ordinær kontingent november 1910		9.80
	Transport	1576.24

december 1910.

Passiva:

Balanse Kr. 224934.25

224934.25

Kristiania, 31. december 1910.

M. Ormestad,
sekretær.

og fundet i orden.

Olsen. D. Jensen.
sorer.

31. december 1910.

	Kr
Transport	1576.24
<i>Possementmakernes forening:</i>	
Ordinær kontingent november 1910	2.45
<i>Kr.a barber- og frisørsvendes forening:</i>	
Ordinær kontingent august, september, oktober og november 1910	ca. 32.20
<i>Skiens matros- og fyrbøterforening:</i>	
Ordinær kontingent september 1910	10.85
<i>Bergens sjømandsforening av underordnede:</i>	
Ordinær kontingent september 1910	5.95
<i>Norsk matros- og fyrbøterunion, Kr.a:</i>	
Ekstrakontingent for 3 uker 1910	150.00
Tilsammen	<u>1777.69</u>

